Studentenvoorzieningen

Inventarisatie in het licht van de beleidsregel publiek-privaat

CEBEON
BELEIDSADVISEREND ONDERZOEK

REGIOPLAN
PARTNER VOOR MAATSCHAPPELIJKE IMPACT

25826
Eindrapport

Maart 2026

opdrachtgever

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

onderzoeksteam

Lex Walet, Msc
drs. J. van der Wel
dr. J.C. van Rij, projectleider

CEBEON

REGIOPLAN
PARTNER VOOR MAATSCHAPPELIJKE IMPACT

Inhoudsopgave

Voorwoord **5**

Managementsamenvatting **6**

1. Inleiding **10**
1.1. Achtergrond en context 10
1.2. Doel en vraagstelling van het onderzoek 11
1.3. Leeswijzer 12

2. Onderzoeksverantwoording **13**
2.1. Afbakening van het onderzoek 13
2.2. Werkwijze 16

3. Inventarisatie studentenvoorzieningen **21**
3.1. Aandeel instellingen per sector 21
3.2. Aandeel studenten per sector 23
3.3. Aandeel studenten per sector met toegang 26
3.4. Integrale analyse sportvoorzieningen 27
3.5. Sectorale ongelijkheid 29

4. Investeringen van instellingen in studentenvoorzieningen **32**

5. Analyse voorwaarden beleidsregel **37**
5.1. Wettelijke taak 37
5.2. Meerwaarde 39
5.3. Proportionaliteit 46
5.4. Marktverstoring 48
5.5. Samenvatting bevindingen studentenvoorzieningen langs beleidsregel 50

6. Gevolgen van toepassing van de beleidsregel **54**
6.1. Sport- en recreatie 54
6.2. Studentenorganisaties en -verenigingen 56
6.3. Loopbaan- en netwerkvoorzieningen 57
6.4. Internationale en uitwisselingsfaciliteiten 58
6.5. Kunst en cultuur 58
6.6. Educatieve extra's 59
6.7. Horeca en restauratie 60
6.8. Huisvesting en kort verblijf 61
6.9. Mobiliteit en vervoer 62
6.10. Zorg, welzijn en begeleiding 62
6.11. Digitale en hybride voorzieningen 63
6.12. Samenvatting bevindingen verdieping studentenvoorzieningen 65

7. Conclusies en aanbevelingen **68**
7.1. Beantwoording onderzoeksvragen 68

7.2. Aanbevelingen op basis van het onderzoek 72

Bijlagen 75

A. Omschrijving categorieën studentenvoorzieningen 76

Commerciële sportfaciliteiten 76

B. Onderwijsinstellingen 81

C. Integraal overzicht sportvoorzieningen 83

Voorwoord

De aangescherpte beleidsregel *Investeren met publieke middelen in private activiteiten* (2025)[1] heeft geleid tot politieke en maatschappelijke vragen over de reikwijdte en toegankelijkheid van studentenvoorzieningen. Naar aanleiding daarvan heeft minister Bruins op 22 mei 2025 toegezegd te onderzoeken wat de gevolgen van deze beleidsregel zijn voor studentensportvoorzieningen, een opdracht die inmiddels is uitgebreid naar het volledige spectrum aan studentenvoorzieningen. Daarnaast vraagt de motie-Stultiens expliciet aandacht voor gelijke toegang van mbo-studenten tot voorzieningen die momenteel vooral binnen het hbo en wo beschikbaar zijn[2].

In opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) hebben Cebeon en Regioplan een landelijk onderzoek uitgevoerd naar het aanbod en de toegankelijkheid van studentenvoorzieningen bij mbo-, hbo- en wo-instellingen. Doel van dit onderzoek is het verkrijgen van een actueel, volledig en vergelijkbaar overzicht van deze voorzieningen, zodat keuzes rond financiering, rechtmatigheid en gelijke toegang kunnen worden onderbouwd.

De uitkomsten van dit onderzoek moeten OCW in staat stellen om beleid te ontwikkelen over de toelaatbaarheid van investeringen in studentenvoorzieningen, met aandacht voor publieke taakuitvoering, maatschappelijke meerwaarde en kansengelijkheid.

We bedanken OCW, de onderwijskoepels, de Onderwijsinspectie, en de onderwijsinstellingen voor hun medewerking en input die de basis van dit onderzoek vormt.

Coen van Rij

[1] Beleidsregel 2025, https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-12248.html
[2] Motie Stultiens, https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20250522/motie_van_het_lid_stultiens_c_s/document3/f=/vmnljzpxygzy.pdf

Managementsamenvatting

Aanleiding en doel van het onderzoek

De beleidsregel *Investeren met publieke middelen in private activiteiten (2025)* heeft geleid tot politieke en maatschappelijke vragen over de reikwijdte van studentenvoorzieningen bij bekostigde onderwijsinstellingen. In het bijzonder is discussie ontstaan over de vraag in hoeverre voorzieningen zoals studentensport, cultuuractiviteiten en welzijnsprogramma's mede kunnen worden gefinancierd met publieke middelen, en welke gevolgen de beleidsregel kan hebben voor de toegankelijkheid van deze voorzieningen voor studenten.

Naar aanleiding hiervan heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap toegezegd te onderzoeken wat de gevolgen van de beleidsregel zijn voor studentenvoorzieningen. In opdracht van OCW is door Cebeon en Regioplan Beleidsonderzoek vervolgens een landelijk onderzoek uitgevoerd naar het aanbod en de toegankelijkheid van studentenvoorzieningen bij mbo-, hbo- en wo-instellingen en naar de wijze waarop instellingen de beleidsregel in de praktijk toepassen.

Daarnaast vraagt de motie-Stultiens expliciet aandacht voor de vraag in hoeverre mbo-studenten toegang hebben tot studentenvoorzieningen die momenteel vooral binnen het hoger onderwijs beschikbaar zijn[3].

Het onderzoek heeft daarom als centrale vraag:

Wat zijn de gevolgen van de toepassing van de beleidsregel *Investeren met publieke middelen in private activiteiten (2025)* voor studentenvoorzieningen bij mbo-, hbo- en wo-instellingen?

Deze centrale vraag is uitgewerkt in vier samenhangende thema's:

1. het aanbod van studentenvoorzieningen;
2. de kosten en financiering van deze voorzieningen;
3. de impact en motivatie van instellingen om voorzieningen aan te bieden;
4. de toepassing van de beleidsregel en de mogelijke gevolgen daarvan.

In dit onderzoek worden studentenvoorzieningen gedefinieerd als door bekostigde onderwijsinstellingen aangeboden of gefaciliteerde voorzieningen en diensten buiten het verplichte curriculum die bijdragen aan studievoortgang, welzijn, maatschappelijke participatie of persoonlijke ontwikkeling van studenten. Hieronder rekenen we elf hoofdcategorieën, waaronder sport en recreatie, studentenorganisaties, loopbaanvoorzieningen, internationale faciliteiten, kunst en cultuur, educatieve extra's, horeca, huisvesting, mobiliteit, welzijnsvoorzieningen en digitale voorzieningen.

Onderzoeksaanpak

Het onderzoek bestaat uit twee samenhangende onderdelen: (1) een landelijke inventarisatie van studentenvoorzieningen en (2) een verdiepende analyse van de organisatie, financiering en toepassing van de beleidsregel voor studentenvoorzieningen.

[3] Tweede Kamer der Staten-Generaal (2025), Motie van het lid Stultiens c.s., Kamerstuk 31 288, nr. 1192, 22 mei 2025.

Belangrijkste bevindingen

1. Studentenvoorzieningen zijn breed aanwezig, maar ongelijk verdeeld over sectoren

Uit de inventarisatie blijkt dat studentenvoorzieningen een structureel onderdeel vormen van het onderwijslandschap. Het aanbod verschilt echter duidelijk tussen de onderwijssectoren.

Universiteiten beschikken over het meest uitgebreide voorzieningenaanbod en bieden in vrijwel alle onderzochte categorieën voorzieningen aan, waaronder sportfaciliteiten, culturele activiteiten, internationale programma's en uitgebreide welzijnsvoorzieningen. Hogescholen bieden eveneens een breed pakket aan voorzieningen, maar vaak minder consistent en met een beperkter bereik.

Binnen het mbo is het aanbod aan studentenvoorzieningen over het algemeen beperkter. Voorzieningen zijn hier vaker direct gekoppeld aan onderwijs en begeleiding van studenten. Brede studentenvoorzieningen, zoals sportfaciliteiten of culturele activiteiten, komen minder vaak voor en bevinden zich regelmatig nog in een ontwikkel- of pilotfase.

Regionale samenwerking speelt hierbij een belangrijke rol. In stedelijke regio's maken mbo- en hbo-studenten regelmatig gebruik van voorzieningen die door universiteiten worden aangeboden, bijvoorbeeld op het gebied van sport of taalonderwijs. Deze samenwerkingen vergroten de feitelijke toegankelijkheid van voorzieningen, maar laten tegelijkertijd zien dat het aanbod niet gelijkmatig over sectoren is verdeeld.

2. De inzet van publieke middelen verschilt sterk per type voorziening

De beschikbare gegevens laten zien dat de inzet van publieke middelen voor studentenvoorzieningen sterk varieert tussen voorzieningen en instellingen.

Relatief hoge uitgaven per student worden met name gevonden bij sport- en recreatievoorzieningen, zorg-, welzijns- en begeleidingsvoorzieningen, horeca- en campusfaciliteiten en educatieve activiteiten. Deze voorzieningen vragen vaak om specifieke infrastructuur, gespecialiseerde ondersteuning of aanvullende faciliteiten, waardoor de kosten per student relatief hoger kunnen uitvallen dan bij andere typen studentenvoorzieningen. Instellingen die eigen sportfaciliteiten beheren of investeren in campusinfrastructuur kennen doorgaans hogere uitgaven per student. Daarnaast kunnen investeringen in gebouwen of renovaties leiden tot tijdelijke pieken in de uitgaven.

Voor studenten worden voorzieningen doorgaans bewust tegen relatief lage tarieven aangeboden. In het bijzonder bij sportvoorzieningen werken instellingen vaak met een abonnementsmodel waarbij studenten tegen een lager tarief toegang krijgen tot een breed sportaanbod, terwijl medewerkers en externe gebruikers aanzienlijk hogere tarieven betalen.

Al met al gaat het bij studentenvoorzieningen om relatief beperkte bedragen per student, en zijn er op basis van deze gegevens geen duidelijke aanwijzingen voor substantiële 'weglek' van publieke middelen.

3. Studentenvoorzieningen vervullen in de praktijk een geïntegreerde rol binnen de onderwijsopdracht

Uit de analyse blijkt dat instellingen studentenvoorzieningen breed positioneren als ondersteunend aan kernwaarden van het onderwijs, zoals studentenwelzijn, studiesucces, sociale binding en inclusiviteit.

In jaarverslagen en beleidsdocumenten worden voorzieningen vaak verantwoord als onderdeel van een bredere ondersteuningsstructuur rond studenten. Sport, welzijnsprogramma's, culturele activiteiten en internationale ondersteuning worden daarbij niet als afzonderlijke activiteiten beschouwd, maar als samenhangende elementen van een goed functionerende onderwijs- en campusomgeving. In de praktijk is het onderscheid tussen de wettelijke taak en de private activiteiten moeilijk te maken voor studentenvoorzieningen. Voorzieningen vervullen een essentieel onderdeel van de brede onderwijstaak en kunnen worden beschouwd als onderdeel van de publieke taak van instellingen.

Tegelijkertijd blijkt dat het aantonen van de meerwaarde van dergelijke voorzieningen in de praktijk complex is. De effecten van studentenvoorzieningen zijn vaak indirect, contextafhankelijk en pas zichtbaar op langere termijn. Hierdoor is het moeilijk om de bijdrage van voorzieningen aan bijvoorbeeld studiesucces of welzijn kwantitatief te onderbouwen.
Instellingen en koepelorganisaties pleiten daarom voor een benadering waarbij instellingen de meerwaarde van voorzieningen aannemelijk kunnen maken via een kwalitatieve en contextuele onderbouwing die past bij de aard van de voorzieningen en de doelen van het onderwijs.

4. De toepassing van de beleidsregel roept vooral interpretatievragen op

De beleidsregel stelt voorwaarden aan het investeren van publieke middelen in private activiteiten. Wanneer studentenvoorzieningen als private activiteit worden aangemerkt, moeten instellingen onder meer aantonen dat de activiteit in lijn is met de wettelijke taak, meerwaarde oplevert voor de uitvoering van die taak en proportioneel is.
In de praktijk blijkt dat vooral vragen ontstaan bij voorzieningen waarbij het onderscheid tussen publieke taak en private activiteit niet scherp is af te bakenen. Studentenvoorzieningen worden (zoals aangegeven) veelal niet gezien als private activiteit maar als ondersteunend aan de onderwijsopdracht.
Daarnaast blijkt dat instellingen zich nog in een opstartfase bevinden bij het expliciet toepassen van de beleidsregel voor private activiteiten. In veel gevallen worden (onderwijs) activiteiten nog integraal verantwoord in jaarverslagen, waardoor afzonderlijke kosten en publieke bijdragen per voorziening niet altijd duidelijk zichtbaar zijn.

5. Instellingen verwachten negatieve gevolgen voor toegankelijkheid van voorzieningen

Instellingen geven aan dat onzekerheid over de interpretatie van de beleidsregel kan leiden tot terughoudendheid bij het ontwikkelen of voortzetten van studentenvoorzieningen. Met name voorzieningen gericht op studentenwelzijn, sociale binding en preventieve ondersteuning worden daarbij als kwetsbaar beschouwd.
Wanneer publieke middelen niet langer mogen worden ingezet en voorzieningen volledig kostendekkend moeten worden geëxploiteerd, kan dit leiden tot hogere tarieven voor studenten. Instellingen verwachten dat dit kan resulteren in lagere deelname, vooral onder financieel kwetsbare studenten.
Bij teruglopende deelname kan een neerwaartse spiraal ontstaan waarbij voorzieningen verder worden versoberd of beëindigd. Instellingen noemen daarbij drie mogelijke uitkomsten: het herinrichten van voorzieningen als reguliere marktactiviteit, het substantieel afschalen van voorzieningen of het volledig beëindigen van (delen van) voorzieningen.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het onderzoek worden de volgende aanbevelingen geformuleerd.

1. Verduidelijk de afbakening tussen publieke en private activiteiten

De beleidsregel biedt momenteel onvoldoende houvast om te bepalen wanneer studentenvoorzieningen als private activiteit moeten worden aangemerkt. Een interpretatiekader kan helpen om voorzieningen te onderscheiden in publieke activiteiten, private activiteiten en activiteiten waarvan de beoordeling afhankelijk is van de context. Tegelijkertijd kan het kader verduidelijken dat studentenvoorzieningen die nauw verbonden zijn met de onderwijsopdracht en bijdragen aan studentenwelzijn en studiesucces, in beginsel tot de publieke taak van instellingen worden gerekend en daarmee buiten de context van de beleidsregel vallen.

2. Geef duidelijkheid over de wijze waarop meerwaarde kan worden onderbouwd

Het begrip 'aantonen van meerwaarde' kan beter worden verduidelijkt. Een benadering waarbij instellingen de meerwaarde van voorzieningen 'aannemelijk kunnen maken' via kwalitatieve en contextuele onderbouwing sluit beter aan bij de aard van studentenvoorzieningen en bestaande onderzoeksmethoden om meerwaarde te onderbouwen.

3. Introduceer een proportionele benadering bij verantwoording van investeringen

Het verplicht inzichtelijk maken van alle investeringen kan leiden tot aanzienlijke administratieve lasten. Het hanteren van een drempelbedrag voor private activiteiten kan helpen om de focus te leggen op investeringen met een substantieel financieel belang en de administratieve lastendruk voor instellingen te beperken.

4. Bied meer duidelijkheid en flexibiliteit in verslaglegging en verantwoording

Studentenvoorzieningen zijn organisatorisch en financieel verweven met onderwijsactiviteiten. In de praktijk is het daardoor niet altijd mogelijk om kosten en baten van deze voorzieningen volledig afzonderlijk te registreren en te verantwoorden. De huidige beleidsregel laat weinig ruimte voor interpretatie, terwijl instellingen in de praktijk aanzienlijke inspanningen moeten leveren om de gevraagde informatie te verzamelen en te structureren. Meer duidelijkheid over de verwachtingen rond verslaglegging en meer flexibiliteit in de wijze waarop instellingen hierover rapporteren kan helpen om de beleidsregel op een werkbare manier toe te passen voor private activiteiten.

5. Verdiep het inzicht in kosten en kostendrijvers van studentenvoorzieningen

Het onderzoek geeft een eerste indicatief beeld van kosten. Verdere analyse kan helpen om verschillen tussen instellingen beter te verklaren en de rol van andere financieringsbronnen, zoals subsidies en sponsoring, beter in beeld te brengen. Dit is in het huidige onderzoek onderbelicht gebleven.

1. Inleiding

1.1. Achtergrond en context

Studentenvoorzieningen op het snijvlak van publieke en private verantwoordelijkheid

Het aanbieden van studentenvoorzieningen door bekostigde onderwijsinstellingen bevindt zich in Nederland op het snijvlak van onderwijsrecht, financieel recht en mededingingsrecht. Voorzieningen zoals sportfaciliteiten, culturele activiteiten, horeca, welzijnsdiensten en tijdelijke huisvesting spelen een rol in de studentbeleving en het studiesucces, maar vallen niet altijd rechtstreeks onder de wettelijke onderwijstaak van instellingen. Bovendien betreft dit een historisch gegroeide praktijk: veel voorzieningen zijn in de loop der jaren organisch ontstaan, vaak vanuit behoeften van studenten. Hierdoor is een situatie ontstaan die al lange tijd bestaat en waarin verantwoordelijkheden en juridische kaders niet altijd scherp zijn afgebakend. Juist op dit grensvlak is een helder juridisch en beleidsmatig kader noodzakelijk om te borgen dat publieke middelen doelmatig, doeltreffend en rechtmatig worden ingezet, terwijl instellingen tegelijkertijd ruimte behouden om maatschappelijke meerwaarde te creëren.

Juridisch kader en aangescherpte regelgeving (WHW/WEB en beleidsregel)

De wettelijke basis voor het handelen van onderwijsinstellingen ligt in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) voor universiteiten en hogescholen[4], en in de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) voor mbo-instellingen[5]. Beide wetten formuleren de kerntaken van instellingen: het verzorgen van initieel onderwijs, het uitvoeren van onderzoek (voor het hoger onderwijs) en het faciliteren van deze taken met de daarvoor noodzakelijke voorzieningen. Voorzieningen die direct bijdragen aan deze wettelijke taken worden beschouwd als publieke taak; activiteiten die daarbuiten vallen worden aangemerkt als private activiteiten. Voor deze laatste categorie gelden aanvullende eisen, die zijn vastgelegd in de beleidsregel Investeren met publieke middelen in private activiteiten 2025. Deze beleidsregel vervangt het eerdere kader uit 2021 en is aangescherpt naar aanleiding van het advies van de Landsadvocaat (november 2024)[6] en de Kamerbrief van december 2024[7].

De beleidsregel bepaalt dat publieke middelen alleen mogen worden ingezet voor activiteiten met een privaat karakter wanneer aan een reeks cumulatieve voorwaarden wordt voldaan: er moet aantoonbare aansluiting zijn bij de publieke taak van de instelling; de activiteit moet bijdragen aan de kwaliteit, toegankelijkheid of doelmatigheid van het bekostigde onderwijs; de inzet van publieke middelen moet proportioneel zijn; ongewenste marktverstoring moet worden voorkomen; financiële resultaten dienen terug te vloeien naar het publieke vermogen; en de inzet van middelen moet transparant zijn en adequaat worden verantwoord.

De Inspectie van het Onderwijs ziet toe op naleving van de onderwijswetgeving en het rechtmatig gebruik van publieke middelen. Zij heeft eerder geconcludeerd dat het oude kader onvoldoende duidelijkheid bood en dat dit het toezicht bemoeilijkte. De Inspectie baseert haar toezicht daarbij in belangrijke mate op de controleverklaringen en bevindingen van accountants, die een cruciale rol spelen in de beoordeling van rechtmatigheid en doelmatige besteding van middelen. Mede om deze reden zijn de normen aangescherpt en is het belang van duidelijke en consistente verslaglegging, ook richting accountants, verder

[4] Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2025-01-01
[5] Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB), https://wetten.overheid.nl/BWBR0007625/2025-01-01
[6] Advies Landsadvocaat (november 2024), https://open.overheid.nl/documenten/60e9a6c2-c5b8-4659-b872-57dc50e15a58/file
[7] Kamerbrief van december 2024, https://open.overheid.nl/documenten/dpc-0212ed3e791625721fac4445e0783a42dbdba6a3/pdf

toegenomen. In 2025 heeft de minister bovendien besloten om tijdelijk niet te handhaven op studentensportvoorzieningen[8], in afwachting van een brede inventarisatie.

Maatschappelijke en politieke context: toegankelijkheid, gelijkheid en publieke waarden

De recente discussie over studentensportvoorzieningen laat zien dat marktconforme tarieven de toegankelijkheid van voorzieningen onder druk kunnen zetten[9], met name voor studenten in kwetsbare posities. Daar komt bij dat het aanbod aan studentenvoorzieningen niet gelijkmatig is verdeeld over de onderwijssectoren. De aangenomen motie-Stultiens (2025) wijst hier expliciet op en roept op tot het bevorderen van gelijke toegang voor mbo-studenten. In de praktijk blijkt dat zij regelmatig geen toegang hebben tot voorzieningen die voor studenten in het hbo en wo wél toegankelijk zijn[10].

Deze context maakt duidelijk dat de juridische toetsing van studentenvoorzieningen altijd moet worden ingebed in bredere maatschappelijke en beleidsmatige overwegingen. Het beoordelen van de toelaatbaarheid van voorzieningen vraagt daarmee niet alleen om een strikt juridische benadering, maar ook om een integrale afweging van rechtmatigheid, betaalbaarheid, doelmatigheid en kansengelijkheid.

1.2. Doel en vraagstelling van het onderzoek

Doel

In dit rapport worden drie samenhangende onderdelen uitgewerkt:

1. Het schetsen van een integraal en actueel beeld van studentenvoorzieningen in mbo, hbo en wo, Dit omvat de systematische inventarisatie van het voorzieningenaanbod, gecategoriseerd naar type studentenvoorziening en uitgesplitst naar sector (mbo, hbo en wo), en weergegeven voor onder meer het aandeel instellingen en het aandeel studenten dat door de voorziening wordt bereikt. Daarnaast omvat dit een integrale analyse van alle studentensportvoorzieningen.
2. Het uitvoeren van een verdiepende analyse op basis van jaarverslagen 2024 en andere instellingsdocumenten, gericht op:
   - de toepassing van de beleidsregel op verschillende typen voorzieningen;
   - financiële en organisatorische aspecten van voorzieningen;
   - de onderbouwing, redenering en uitleg van instellingen over waarom voorzieningen worden aangeboden, inclusief de beoogde meerwaarde voor studenten en het onderwijs.
3. Het inzichtelijk maken van praktijkervaringen, interpretaties en knelpunten, op basis van:
   - individuele gesprekken met onderwijsinstellingen, OCW, de Onderwijsinspectie en koepelorganisaties;
   - een expertmeeting waarin de toepasbaarheid van de beleidsregel en voorwaarden voor gelijke toegang voor mbo-studenten zijn besproken.

Vraagstelling

Het onderzoek kent de volgende centrale onderzoeksvraag:

> Wat zijn de gevolgen van de toepassing van de beleidsregel *Investeren met publieke middelen in private activiteiten 2025* op studentvoorzieningen van mbo-, hbo- en wo-instellingen?

[8] https://nos.nl/artikel/2567253-betaalbare-studentensport-blijft-minister-wil-overtreding-strenge-regels-gedogen
[9] https://iso.nl/2025/05/ruim-123-000-studenten-raken-mogelijk-sportfaciliteiten-kwijt/
[10] Expertisecentrum Beroepsonderwijs (ECBO) & Ministerie van OCW (2025), **Gelijkwaardige behandeling mbo-studenten**.

Deze centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

1. Aanbod van studentvoorzieningen
   a. Welke voorzieningen worden door instellingen aangeboden die niet onder de wettelijke taak vallen en daarmee als private activiteit kunnen worden beschouwd?
   b. Voor welke doelgroepen zijn deze voorzieningen toegankelijk[11]?
2. Kosten van studentvoorzieningen
   a. Welke kosten brengen de voorzieningen met zich mee voor gebruikers?
   b. Welke publieke middelen zijn gemoeid met de exploitatie ervan?
   c. Welke overige geldstromen spelen een rol, zoals subsidies van andere overheden of sponsoring?
3. Impact van studentvoorzieningen
   a. Wat is de motivatie van instellingen om deze voorzieningen aan te bieden?
   b. Aan welke doelen of effecten dragen de voorzieningen bij?
4. Toepassing van de beleidsregel
   a. Welke voorzieningen voldoen op dit moment niet aan de voorwaarden uit de beleidsregel?
   b. Wat zijn de verwachte (financiële) gevolgen van toepassing van de beleidsregel op deze voorzieningen?

1.3. Leeswijzer

In dit rapport gaan we achtereenvolgens in op de volgende onderwerpen:

1. Onderzoeksverantwoording (hoofdstuk 2)
   a. Afbakening van het onderzoek (hoofdstuk 2.1)
   b. Werkwijze (hoofdstuk 2.2)
2. Inventarisatie studentenvoorzieningen (hoofdstuk 3)
   a. Aandeel instellingen per sector (hoofdstuk 3.1)
   b. Aandeel studenten per sector (hoofdstuk 3.2)
   c. Aandeel studenten per sector met toegang (hoofdstuk 3.3)
   d. Integrale analyse sportvoorzieningen (hoofdstuk 3.4)
   e. Sectorale ongelijkheid (hoofdstuk 3.5)
3. Investeringen van instellingen in studentenvoorzieningen (hoofdstuk 4)
4. Analyse voorwaarden beleidsregel (hoofdstuk 5)
   a. Wettelijke taak (hoofdstuk 5.1)
   b. Meerwaarde (hoofdstuk 5.2)
   c. Proportionaliteit (hoofdstuk 5.3)
   d. Marktverstoring (hoofdstuk 5.4)
   e. Samenvatting bevindingen verdieping studentenvoorzieningen (hoofdstuk 5.7)
5. Gevolgen van toepassing van de beleidsregel (hoofdstuk 6)

In enkele bijlagen brengen we in beeld:

A. Omschrijving categorieën studentenvoorzieningen
B. Onderwijsinstellingen
C. Integrale overzicht sportvoorzieningen

[11] Toegankelijkheid houdt in dat iemand gebruik mag maken van een voorziening.

2. Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek bestaat uit twee onderzoekslijnen: 1) een landelijke inventarisatie van het aanbod en bereik van studentenvoorzieningen en 2) een verdiepende analyse van de toepassing van de beleidsregel. De inventarisatie (67% respons) biedt een breed en evenwichtig beeld van het voorzieningenlandschap. De verdiepende analyse is gebaseerd op een aanvullende uitvraag naar verwachte gevolgen van de beleidsregel en naar de inzet van publieke middelen per categorie studentenvoorzieningen. De respons hierop is beperkter. De beschreven gevolgen hebben een kwalitatief en hypothetisch karakter. De financiële gegevens geven inzicht in bandbreedtes en ordes van grootte van publieke inzet per student, maar zijn niet representatief voor de gehele sector. Gesprekken met instellingen, koepelorganisaties, OCW en de Onderwijsinspectie, evenals een expertmeeting, zijn gebruikt om de bevindingen te duiden en te toetsen.

In dit hoofdstuk lichten we de werkwijze van het onderzoek toe. Daarnaast gaan we in op de samenstelling van de responsgroep en de mate waarin de aangeleverde en gevalideerde gegevens representatief zijn voor het bredere landschap van bekostigde onderwijsinstellingen.

2.1. Afbakening van het onderzoek

Definitie van studentenvoorzieningen

Voor dit onderzoek hanteren wij de volgende werkdefinitie van 'bekostigde' studentvoorzieningen:

Alle door OCW (mede) bekostigde mbo-, hbo- en wo-instellingen aangeboden of gefaciliteerde studentenvoorzieningen en -diensten die bijdragen aan studievoortgang, welzijn, maatschappelijke participatie of ontwikkeling van studenten, en die buiten het verplichte (directe) curriculum vallen.

Dit omvat zowel fysieke als digitale voorzieningen. Veel van deze voorzieningen zijn historisch ingebed in het onderwijsveld, maar bevinden zich (formeel) juridisch in een grijs gebied.

Categorisering

Om het landschap van studentenvoorzieningen eenduidig en vergelijkbaar in kaart te brengen, zijn binnen de hierboven geformuleerde werkdefinitie elf hoofdcategorieën onderscheiden (zie tabel 1). Deze categorieën concretiseren de werkdefinitie en maken deze toepasbaar voor analyse en vergelijking. Zij zijn ontwikkeld op basis van uitvoerige bronanalyses, aangevuld met gesprekken met koepelorganisaties en een toetsing bij OCW. Daarmee is de typologie zorgvuldig afgestemd met de relevante partijen en als volledig en werkbaar bevonden. Deze indeling maakt het mogelijk om alle aangetroffen voorzieningen op een uniforme wijze te analyseren, ongeacht type instelling of uitvoeringsvorm. Hierdoor worden de uitkomsten van de inventarisatie onderling goed vergelijkbaar.

Tabel 1: Typologie van studentenvoorzieningen met omschrijving per hoofdcategorie

Hoofdcategorie	Omschrijving
Sport & recreatie	Instellingsgebonden sportaanbod en faciliteiten die welzijn, vitaliteit en sociale binding versterken buiten het curriculum.
Studentenorganisaties & -verenigingen	Door studenten geleide clubs en verbanden die activiteiten organiseren en community's onderhouden, met facilitaire of financiële ruggensteun van de instelling.
Loopbaan- & netwerkvoorzieningen	Niet-curriculaire begeleiding en events (career services, werkgeverscontacten) gericht op arbeidsmarktoriëntatie en vaardigheden.
Internationale & uitwisselingsfaciliteiten	Ondersteuning rond internationalisering (o.a. buddy- en integratieprogramma's) die sociale en praktische landing van (internationale) studenten bevordert.
Kunst & cultuur	Cultureel aanbod (voorstellingen, cursussen, workshops) dat brede vorming en campusleven ondersteunt buiten studiepunten om.
Educatieve extra's (buiten curriculum)	Lezingen, debatten en kortlopende cursussen die academische en maatschappelijke verbreding bieden zonder onderdeel te zijn van het verplichte programma.
Horeca & restauratie	Campusgebonden eet- en drinkvoorzieningen die het studeer- en verblijfsklimaat ondersteunen.
Huisvesting & kort verblijf	Tijdelijke woonoplossingen en bemiddeling die instroom, doorstroom en studeerbaarheid faciliteren.
Mobiliteit & vervoer	Voorzieningen als deelmobiliteit, fietsverhuur, en parkeren die de feitelijke toegang tot studie- en campuslocaties verbeteren.
Zorg, welzijn & begeleiding	Laagdrempelige psychologische en medische ondersteuning, coaching en preventieve programma's die de mentale en fysieke basis versterken van de studenten.
Digitale & hybride voorzieningen	E-learning en online modules buiten het curriculum die verbreding en het ontwikkelen van vaardigheden ondersteunen.

In bijlage A wordt per categorie omschreven hoe deze is gekaderd binnen de definitie van studentenvoorzieningen, en wat hierin wel en niet als onderdeel van de voorziening wordt beschouwd.

Beleidsregel

Artikel 1.1 van de beleidsregel bevat de kernbegrippen die bepalend zijn voor de vraag of studentenvoorzieningen binnen de reikwijdte van de beleidsregel vallen. Daarbij is allereerst het begrip *private activiteiten* van belang. Dit wordt gedefinieerd als *"alle activiteiten die onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag worden uitgevoerd en die niet tot de wettelijke taak kunnen worden gerekend"*. Studentenvoorzieningen die niet als onderdeel van de wettelijke taak kwalificeren, worden daarmee in beginsel als private activiteit aangemerkt.

De wettelijke taak zelf wordt in de beleidsregel niet inhoudelijk ingevuld, maar expliciet gekoppeld aan de onderwijswetgeving. Onder wettelijke taak wordt verstaan: *"de taak van het bevoegd gezag of de onderwijsinstelling zoals beschreven in (…) artikel 1.3 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk*

onderzoek, voor zover deze taak voor bekostiging in aanmerking komt". De beleidsregel benadrukt daarmee dat de afbakening van de wettelijke taak buiten haar eigen normstelling ligt.
Daarnaast is het begrip *publieke middelen* van cruciaal belang. Dit begrip wordt breed gedefinieerd en omvat *"middelen verkregen ten laste van de rijksbegroting (…) alsmede de opbrengsten daarvan en de voorzieningen die met deze middelen (…) zijn of worden gefinancierd, zoals de huisvesting en het personeel"*. Ook voorzieningen die reeds met publieke middelen tot stand zijn gebracht, zoals studentenhuisvesting of sportfaciliteiten, vallen daarmee onder dit begrip.
Voor de beoordeling van marktverstoring zijn verder de begrippen *integrale kostprijs* en *marktconform tarief* relevant. De integrale kostprijs omvat *"álle kosten die samenhangen met de private activiteit"*, terwijl een marktconform tarief wordt omschreven als *"het tarief dat (…) overeenkomt met wat gegeven de marktomstandigheden redelijk is"*. Deze begrippen zijn van toepassing zodra studentenvoorzieningen als private activiteit worden aangemerkt.

Artikel 2.1 van de beleidsregel bepaalt onder welke cumulatieve voorwaarden het bevoegd gezag met publieke middelen mag investeren in private activiteiten. In de toelichting wordt benadrukt dat deze voorwaarden uitsluitend op dergelijke activiteiten van toepassing zijn.

Als studentenvoorzieningen als private activiteit worden aangemerkt, is artikel 2.1 van toepassing en dient te worden getoetst aan de volgende voorwaarden:

- "de private activiteit is in lijn met de wettelijke taak van het bevoegd gezag;"
- "de private activiteit levert meerwaarde op voor de kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke taak;"
- "de investering is proportioneel;"
- "de private activiteit wordt aangeboden voor ten minste een tarief dat gelijk is aan of groter is dan de integrale kostprijs van die activiteit, dan wel tegen een marktconform tarief;"
- "een positief resultaat op de private activiteit wordt aan het publieke eigen vermogen toegevoegd ter uitvoering van de wettelijke taak."

Hoewel de beleidsregel investeringen met publieke middelen in private activiteiten normatief afbakent, laat zij tegelijkertijd zien dat het onderscheid tussen publieke en private activiteiten in de praktijk niet scherp omlijnd is. De beleidsregel benadrukt namelijk expliciet dat *"het onderscheid tussen wettelijke taken en private activiteiten niet uit deze beleidsregel [volgt] maar uit de wet"*.
Deze onbepaaldheid wordt verder bevestigd doordat in de toelichting wordt gesteld dat *"voor een juiste toepassing van deze beleidsregel (…) een helder zicht [nodig is] op waar de wettelijke taak eindigt en private activiteiten beginnen"*. Het expliciet benoemen van deze noodzaak wijst erop dat dit onderscheid in de praktijk niet vanzelf spreekt.

Met name bij studentenvoorzieningen, die vaak zowel een onderwijskundige als een facilitaire of commerciële component kennen, kan niet zonder meer worden vastgesteld of sprake is van een wettelijke taak dan wel van een private activiteit. De beleidsregel maakt bovendien duidelijk dat de kwalificatie contextafhankelijk is. Zo kunnen *"activiteiten of voorzieningen die de toegankelijkheid en de kwaliteit van het bekostigde onderwijs bevorderen"* tot de wettelijke taak worden gerekend, terwijl hetzelfde type voorziening (gedeeltelijk) als private activiteit wordt aangemerkt wanneer deze ook toegankelijk is voor derden buiten het onderwijsdomein.

Tegen deze achtergrond is van belang te benadrukken dat de beleidsregel uitsluitend ziet op investeringen in private activiteiten en geen normatief kader biedt voor activiteiten die als onderdeel van de wettelijke taak worden aangemerkt. Studentenvoorzieningen die zich bevinden in het grensvlak tussen publieke en private activiteiten vallen daarmee niet eenduidig binnen of buiten de reikwijdte van de beleidsregel. Dit leidt ertoe dat onderwijsinstellingen in de praktijk te maken hebben met een grijs gebied, waarin pas na nadere interpretatie en casuïstische beoordeling kan worden vastgesteld of en in hoeverre de beleidsregel van toepassing is. Juist bij studentenvoorzieningen maakt dit de beoordeling complex en vraagt het om een zorgvuldige, contextafhankelijke benadering.

2.2. Werkwijze

Het onderzoek is uitgevoerd langs twee met elkaar samenhangende onderzoekslijnen. De eerste onderzoekslijn betreft een landelijke inventarisatie van het aanbod en bereik van studentenvoorzieningen bij alle door OCW bekostigde mbo-, hbo- en wo-instellingen. De tweede onderzoekslijn betreft een verdiepende analyse van de toepassing van de beleidsregel *Investeren met publieke middelen in private activiteiten (2025)* op deze voorzieningen. Van de bevindingen uit deze twee lijnen doen we verslag in hoofdstuk 3, 4, 5 en 6 van dit rapport.

Waar de inventarisatie zich richt op het systematisch in kaart brengen van het voorzieningenaanbod, richt de verdiepende analyse van de beleidsregel zich op de vraag hoe deze voorzieningen juridisch, beleidsmatig en financieel worden gepositioneerd, en welke gevolgen toepassing van de beleidsregel in de praktijk heeft voor de studentenvoorzieningen.

Centrale inventarisatie van studentenvoorzieningen (hoofdstuk 3)

De centrale inventarisatie is uitgevoerd onder alle door OCW bekostigde onderwijsinstellingen. Voor iedere instelling is een vooringevuld schema opgesteld op basis van publiek toegankelijke informatie, waaronder instellingswebsites, beleidsdocumenten en jaarverslagen. De beschikbare informatie is per instelling systematisch doorgenomen en per categorie studentenvoorziening vastgelegd in het schema. Deze inventarisatie is uitgevoerd aan de hand van elf vooraf gedefinieerde hoofdcategorieën studentenvoorzieningen (zie tabel 1). De overzichten die hiervan het resultaat zijn, hebben we aan de instellingen voorgelegd met het verzoek om aanvullingen, correcties en expliciete validatie. Alleen door instellingen bevestigde gegevens zijn opgenomen in de analyses. Hiermee is geborgd dat de inventarisatie aansluit bij de feitelijke situatie zoals door instellingen zelf herkend en erkend. Als een instelling beschikt over een sportvoorziening, is aanvullend een afzonderlijk overzicht opgesteld met specifieke informatie over onder meer tarieven, faciliteiten, organisatievorm en doelgroep. Dit sluit aan bij de wens van OCW om te komen tot een integraal landelijk overzicht van studentensportvoorzieningen. De resultaten van deze inventarisatie worden in hoofdstuk 3 gepresenteerd op vier niveaus: het aandeel instellingen per sector dat een voorziening aanbiedt, het aandeel studenten per sector dat toegang heeft tot een voorziening binnen de eigen instelling, het aanvullende bereik via intersectorale toegang (met name voor hbo- en mbo-studenten) en een integraal overzicht van alle sportvoorzieningen.

Respons inventarisatie studentenvoorzieningen

Van de 105 instellingen die binnen de reikwijdte van het onderzoek vallen (zie: bijlage B), hebben in totaal 70 instellingen gereageerd. Dit komt overeen met een responspercentage van 67%.

Binnen het wetenschappelijk onderwijs (wo) hebben 16 van de 18 instellingen gereageerd, wat neerkomt op een responspercentage van 89%. Het hoger beroepsonderwijs (hbo) laat een respons zien van 61%: 22

van de 36 instellingen hebben gegevens aangeleverd. Voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) gaat het om 32 van de 51 instellingen, overeenkomend met een respons van 63%. Deze respons geeft een solide basis voor het analyseren van het voorzieningenaanbod, waar meer dan de helft van de instellingen vertegenwoordigd is.

Tabel 2: Respons naar sector (aantal deelnemende instellingen en responspercentage)

Sector	Responsgroep	Populatie	%
wo	16	18	89%
hbo	22	36	61%
mbo	32	51	63%
Totaal responsgroep	**70**	**105**	**67%**

Respons naar instellingsgrootte per sector

Wetenschappelijk onderwijs (wo)

Binnen het wo sluit de respons aan bij de totale spreiding van instellingen naar omvang. Alle middelgrote en grote universiteiten zijn vertegenwoordigd en ook binnen de categorie kleine universiteiten is de helft van de instellingen opgenomen. Daarmee vormt de responsgroep een evenwichtige afspiegeling van het universitaire stelsel. De resultaten kunnen daardoor als representatief worden beschouwd voor de sector als geheel, waarbij eventuele verschillen tussen kleine en grote instellingen grotendeels zichtbaar blijven.

Tabel 3: Respons naar instellingsgrootte binnen het wo

	Responsgroep		Populatie	
Aantal studenten	wo	%	wo	%
0-3.000 studenten	2	13%	4	22%
3.000-25.000 studenten	7	44%	7	39%
Meer dan 25.000 studenten	7	44%	7	39%
Totaal responsgroep	**16**	**100%**	**18**	**100%**

Hoger beroepsonderwijs (hbo)

Ook binnen het hbo volgt de respons in grote lijnen de sectorverdeling naar instellingsgrootte. Zowel kleine, middelgrote als grote hogescholen zijn vertegenwoordigd, met een lichte ondervertegenwoordiging van middelgrote instellingen. Omdat alle drie de omvangklassen substantieel zijn meegenomen, ontstaat desondanks een breed en gebalanceerd beeld van het voorzieningenaanbod binnen het hbo. De resultaten kunnen daarom als voldoende representatief worden beschouwd voor deze sector.

Tabel 4: Respons naar instellingsgrootte binnen het hbo

	Responsgroep		Populatie	
Aantal studenten	hbo	%	hbo	%
0-3.000 studenten	9	41%	14	39%
3.000-25.000 studenten	7	32%	13	36%
Meer dan 25.000 studenten	6	27%	9	25%
Totaal responsgroep	**22**	**100%**	**36**	**100%**

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

In het mbo is de respons eveneens redelijk evenwichtig verdeeld over kleine en middelgrote instellingen. De grootste instellingen zijn in iets mindere mate vertegenwoordigd, maar aangezien deze groep relatief klein is binnen de totale sector, heeft dit beperkte impact op het totale beeld. De responsgroep weerspiegelt daarmee in grote lijnen de sectoropbouw, waardoor de resultaten representatief kunnen worden geïnterpreteerd voor het mbo als geheel.

Tabel 5: Respons naar instellingsgrootte binnen het mbo

	Responsgroep		Populatie	
Aantal studenten	**mbo**	**%**	**mbo**	**%**
0-3.000 studenten	8	25%	14	27%
3.000-20.000 studenten	23	72%	34	67%
Meer dan 20.000 studenten	1	3%	3	6%
Totaal responsgroep	**27**	**100%**	**51**	**100%**

Verdiepende analyse toepassing beleidsregel (hoofdstuk 4, 5 en 6)

Parallel aan de inventarisatie is een tweede onderzoekslijn uitgevoerd, gericht op de toepassing van de beleidsregel *Investeren met publieke middelen in private activiteiten (2025)*.

Aanvullende uitvraag

Voor de verdiepende analyse is een gerichte aanvullende uitvraag gedaan onder alle instellingen die ook hebben deelgenomen aan de inventarisatie. Doel van deze uitvraag was om concreet inzicht te verkrijgen in:

- de inzet van publieke middelen per categorie studentenvoorziening (per student) in 2024;
- en de verwachte gevolgen van de beleidsregel als mogelijk integrale kostprijs of marktconforme tarieven zouden moeten worden gehanteerd, dan wel indien publieke middelen niet langer beschikbaar zouden zijn.

Respons aanvullende uitvraag

De aanvullende uitvraag bestond uit twee onderdelen. In het eerste onderdeel zijn instellingen bevraagd over de mogelijke gevolgen van toepassing van de beleidsregel Investeren met publieke middelen in private activiteiten, waaronder effecten op toegankelijkheid, organisatie en duurzaamheid van studentenvoorzieningen. In het tweede onderdeel is instellingen gevraagd om concrete financiële gegevens aan te leveren over de inzet van publieke middelen per categorie studentenvoorziening. De respons van de twee onderdelen is verschillend.

Consequenties beleidsregel

De aanvullende uitvraag is uitgezet onder alle bekostigde instellingen die hebben deelgenomen aan de inventarisatie. In totaal hebben 29 instellingen op deze uitvraag gereageerd, wat overeenkomt met ongeveer 28% van de totale populatie (tabel 6). Binnen het wetenschappelijk onderwijs hebben 7 van de 18 universiteiten deelgenomen (39%). In het hoger beroepsonderwijs hebben 14 van de 36 hogescholen gereageerd (eveneens 39%). In het middelbaar beroepsonderwijs hebben 8 van de 51 instellingen deelgenomen, wat neerkomt op 16% van de sector.

De lagere respons binnen het mbo hangt samen met de inhoud en focus van de aanvullende uitvraag. Mbo-instellingen gaven in meerdere gevallen aan dat een aanzienlijk deel van de gestelde vragen voor hen minder relevant was, omdat veel studentenvoorzieningen binnen het mbo beperkt van omvang zijn, integraal onderdeel uitmaken van het reguliere onderwijsproces of nauwelijks als afzonderlijke voorziening worden gepositioneerd. Daarnaast gaven mbo-instellingen aan dat de beleidsregel in hun praktijk minder directe gevolgen heeft, omdat relatief weinig studentenvoorzieningen binnen het mbo als mogelijke private activiteit worden. Hierdoor was de bereidheid om deel te nemen aan de aanvullende, verdiepende uitvraag in deze sector beperkter dan in het hbo en wo.

Tabel 6: Respons naar sector aanvullende uitvraag

Sector	Responsgroep	Populatie	%
wo	7	18	39%
hbo	14	36	39%
mbo	8	51	16%
Totaal responsgroep	**29**	**105**	**28%**

Publieke middelen

Instellingen merkten op dat het aanleveren van financiële gegevens van de publieke middelen per categorie studentenvoorziening complex was. De in dit onderzoek gehanteerde categorisering wordt niet toegepast in de reguliere financiële administratie. Kosten zijn doorgaans verspreid over meerdere organisatieonderdelen (bijvoorbeeld onderwijs, facilitair, vastgoed en studentenzaken). Hierdoor moesten gegevens in veel gevallen handmatig worden gereconstrueerd, soms met betrokkenheid van meerdere teams. Daarnaast speelt dat studentenvoorzieningen binnen instellingen verschillend worden gepositioneerd. Wanneer een voorziening wordt beschouwd als onderdeel van de wettelijke taak, worden de bijbehorende kosten doorgaans integraal verantwoord binnen bredere onderwijs- of ondersteuningsbudgetten en niet afzonderlijk geregistreerd als studentenvoorziening. Hierdoor bestaan interpretatieverschillen tussen instellingen over de toerekening van kosten, wat de onderlinge vergelijkbaarheid van financiële gegevens bemoeilijkt.

Ook bleek dat bij een deel van de instellingen (met name binnen het mbo) geen afzonderlijke kosten voor studentenvoorzieningen worden gemaakt, of dat bepaalde voorzieningen niet worden aangeboden. In die gevallen was het niet mogelijk of niet relevant om financiële bedragen per categorie te rapporteren.
Van de 29 instellingen die hebben gereageerd op de aanvullende uitvraag, hebben uiteindelijk 19 instellingen daadwerkelijk financiële gegevens aangeleverd die konden worden gebruikt voor de kwantitatieve analyse van publieke middelen per student (tabel 7). Dit betreft 7 universiteiten (39% van de wo-sector), 7 hogescholen (19% van het hbo) en 5 mbo-instellingen (10% van het mbo). In totaal komt dit neer op 18% van alle bekostigde instellingen.

Tabel 7: Respons naar sector aanvullende uitvraag financiële gegevens

Sector	Responsgroep	Populatie	%
wo	7	18	39%
hbo	7	36	19%
mbo	5	51	10%
Totaal responsgroep	**19**	**105**	**18%**

Methodologische betekenis

De beschrijving van mogelijke gevolgen van toepassing van integrale kostprijzen, marktconforme tarieven of het volledig wegvallen van publieke middelen is gebaseerd op de beantwoording van 29 instellingen. De door instellingen geschetste gevolgen hebben een hypothetisch en kwalitatief karakter. Instellingen hebben in de uitvraag hun verwachtingen en inschattingen gedeeld over mogelijke effecten op toegankelijkheid, deelname, organisatie en duurzaamheid van voorzieningen. In vrijwel geen van de gevallen zijn deze effecten kwantitatief doorgerekend. Dit hangt samen met de huidige onzekerheid over de wijze waarop de beleidsregel in de praktijk zal worden geïnterpreteerd en geïmplementeerd. Zolang niet eenduidig vaststaat hoe begrippen als integrale kostprijs, marktconform tarief en proportionaliteit in specifieke situaties worden toegepast, is het voor instellingen lastig om concrete financiële of gedragsmatige effecten exact te kwantificeren. De gepresenteerde consequenties moeten daarom worden gelezen als kwalitatieve signalen en beleidsmatige inschattingen, en niet als voorspellingen van vaststaande uitkomsten.

De financiële analyse is gebaseerd op de 19 instellingen die daadwerkelijk financiële gegevens hebben aangeleverd. De gepresenteerde bedragen laten zien hoeveel publieke middelen per student worden ingezet bij instellingen die binnen een bepaalde categorie investeren. Deze cijfers kunnen niet worden gelezen als een gemiddeld bedrag voor de gehele sector en geven evenmin een volledig overzicht van alle uitgaven aan studentenvoorzieningen, maar geven wel een indruk van de bandbreedte en de omvang van de inzet van publieke middelen bij instellingen die deze voorzieningen daadwerkelijk aanbieden. In hoofdstuk 4 worden de bedragen gebruikt om te laten zien in welke orde van grootte publieke middelen zich bewegen en waar duidelijke verschillen optreden tussen sectoren en typen voorzieningen.

Gesprekken met stakeholders en expertmeeting

Ter verdere duiding zijn gesprekken gevoerd met onderwijsinstellingen, koepelorganisaties, OCW en de Onderwijsinspectie. Deze gesprekken richtten zich op de interpretatie van de beleidsregel, ervaren knelpunten in de toepassing, de rol van accountants en toezicht, en de beoordeling van meerwaarde, proportionaliteit en marktverstoring. Vervolgens zijn de voorlopige bevindingen besproken tijdens een expertmeeting. Daarbij is onder meer stilgestaan bij de uitvoerbaarheid van de beleidsregel, interpretatieverschillen tussen sectoren en de toegang van mbo-studenten in relatie tot studentenvoorzieningen.

3. Inventarisatie studentenvoorzieningen

De inventarisatie van studentenvoorzieningen laat zien dat het aanbod en het bereik van studentenvoorzieningen sterk verschillen tussen onderwijssectoren. Universiteiten beschikken over het meest uitgebreide en breed toegankelijke voorzieningenpakket, gevolgd door hogescholen. Mbo-instellingen bieden gemiddeld minder voorzieningen aan en hebben daardoor een kleiner bereik. Opvallend is dat voorzieningen die slechts bij een beperkt aantal instellingen aanwezig zijn, toch een groot deel van de studenten bereikt, met name in het wo en hbo. Dit komt doordat deze voorzieningen geconcentreerd zijn bij grote instellingen met veel studenten. Regionale samenwerking (vooral de toegang van hbo- en mbo-studenten tot universitaire voorzieningen) vergroot het feitelijke bereik verder, met name bij sportvoorzieningen en taalonderwijs. Verschillen tussen sectoren zijn er bij sportvoorzieningen, internationale faciliteiten en huisvesting (met name wo), terwijl horeca, educatieve extra's en diverse welzijnsvoorzieningen in alle sectoren (relatief) breed beschikbaar zijn.

In dit hoofdstuk worden deze bevindingen nader uitgewerkt. Eerst wordt ingegaan op het aandeel instellingen per sector dat voorzieningen aanbiedt (paragraaf 3.1), gevolgd door een analyse van het aandeel studenten dat toegang heeft tot deze voorzieningen binnen de eigen instelling (paragraaf 3.2). Vervolgens wordt gekeken naar het aanvullende bereik via intersectorale samenwerking (paragraaf 3.3). Het hoofdstuk sluit af met een verdiepende analyse van studentensportvoorzieningen (paragraaf 3.4) en een reflectie op sectorale ongelijkheid (paragraaf 3.5).

3.1. Aandeel instellingen per sector

Op basis van alle gevalideerde gegevens uit de inventarisatie is voor iedere voorzieningstype vastgesteld bij welk deel van de wo-, hbo- en mbo-instellingen deze voorziening aanwezig is. Onderstaande tabel (tabel 8) laat daarmee zien in hoeverre verschillende typen studentenvoorzieningen structureel onderdeel uitmaken van het voorzieningenaanbod, uitgesplitst naar onderwijssector. Deze percentages geven het aandeel instellingen weer dat binnen de betreffende (neven)categorie ten minste één voorziening aanbiedt.

Tabel 8: Overzicht van het aandeel instellingen (in de responsgroep) per onderwijssector dat studentenvoorzieningen aanbiedt naar hoofd- en nevencategorie.

Hoofdcategorie	Nevencategorie	wo	hbo	mbo
Sport en recreatie	Commerciële sportfaciliteiten (fitnesscentra, sportzalen)	88%	27%	19%
	Verenigingssport (studentensportverenigingen, clubfaciliteiten)	88%	59%	13%
Studentenorganisaties en -verenigingen	Activiteiten	94%	100%	81%
	Organisatorische/facilitaire ondersteuning	88%	73%	41%
Loopbaan- en netwerkvoorzieningen	Career services	94%	59%	47%
	Incubators/start-up hubs	81%	59%	22%

Hoofdcategorie	Nevencategorie	wo	hbo	mbo
Internationale en uitwisselingsfaciliteiten	(Buddy)programma's voor internationale studenten	88%	68%	25%
Kunst en cultuur	Voorstellingen, cursussen en workshops	94%	68%	31%
	Musea, galeries en culturele evenementen	88%	77%	38%
Educatieve extra's	Lezingen, debatten, cursussen buiten het curriculum	100%	100%	84%
	Taalonderwijs (taallessen en interculturele trainingen)	88%	55%	72%
Horeca en restauratie	Cafés, restaurants, cateringdiensten	94%	95%	72%
Huisvesting en kort verblijf	Short-stay accommodaties, gastverblijven	69%	82%	6%
	Bemiddeling bij huisvesting	75%	86%	16%
Mobiliteit en vervoer	Deelmobiliteit (auto, scooter, fiets) en fietsverhuur	19%	9%	16%
	Parkeerfaciliteiten	81%	86%	75%
Zorg, welzijn en begeleiding	Studentpsychologen	94%	86%	50%
	Welzijnscoaches	88%	68%	66%
	Medische diensten	31%	9%	19%
	Welzijnsprogramma's (mentale/lichamelijke gezondheid)	94%	82%	59%
Digitale en hybride voorzieningen	E-learning buiten curriculum	88%	64%	50%

Uit de resultaten blijkt dat het voorzieningenaanbod tussen sectoren sterk varieert. Universiteiten beschikken in vrijwel alle categorieën over het meest uitgebreide voorzieningenpakket, gevolgd door hogescholen. Mbo-instellingen bieden aanzienlijk minder voorzieningen aan, met name op terreinen zoals sport, internationale programma's en huisvesting.

- **Sport en recreatie**: Binnen sportvoorzieningen is een duidelijke sectorale differentiatie zichtbaar. Commerciële sportvoorzieningen en studentensportverenigingen zijn bij het merendeel van de wo-instellingen aanwezig, maar komen minder vaak voor binnen het hbo en nog minder binnen het mbo.
- **Studentenorganisaties en -verenigingen:** Activiteiten van studentenorganisaties zijn in alle sectoren vrijwel overal beschikbaar. De organisatorische en facilitaire ondersteuning voor studentenorganisaties varieert sterker: universiteiten bieden dit doorgaans breder aan dan hogescholen, terwijl mbo-instellingen dit minder structureel hebben ingericht.
- **Loopbaan- en netwerkvoorzieningen:** Career services zijn vooral goed ingebed binnen het wo en zijn ook bij een groot deel van de hbo-instellingen aanwezig. In het mbo komt deze vorm van begeleiding eveneens voor, maar minder vaak. Incubators en start-up hubs zijn in alle sectoren minder gangbaar: ze komen het meest voor binnen het wo, vervolgens binnen het hbo en slechts beperkt binnen het mbo.
- **Internationale voorzieningen:** Voorzieningen voor internationale studenten, zoals buddyprogramma's, komen vooral binnen het wo veel voor. Binnen het hbo zijn ze in bescheidener mate aanwezig, terwijl het mbo dergelijke programma's slechts sporadisch aanbiedt.

- **Kunst en cultuur:** Universiteiten beschikken veelal over een breed cultuuraanbod, waaronder culturele centra en programma's. Hogescholen bieden dit ook aan, maar minder volledig. Binnen het mbo zijn kunst- en cultuurvoorzieningen in beperkte mate aanwezig, vooral wanneer het gaat om structurele culturele programma's of gespecialiseerde voorzieningen.
- **Educatieve extra's:** Lezingen, debatten en extracurriculaire cursussen komen in alle sectoren algemeen voor. Taalonderwijs wordt daarentegen minder vaak aangeboden door hbo-instellingen, terwijl universiteiten en mbo-instellingen dit vaker in hun aanbod hebben opgenomen.
- **Horeca en restauratie:** Horecavoorzieningen zijn in alle sectoren breed aanwezig. Universiteiten en hogescholen beschikken vrijwel altijd over horeca- en cateringfaciliteiten; binnen het mbo komen deze voorzieningen ook veel voor, maar in iets mindere mate.
- **Huisvesting en kort verblijf:** Huisvesting is het domein waarin de sectorale verschillen het meest zichtbaar zijn. Universiteiten en hogescholen beschikken regelmatig over short-stay-voorzieningen of gastenverblijven, terwijl deze binnen het mbo slechts beperkt voorkomen. Bemiddeling bij huisvesting komt in alle sectoren vaker voor, maar blijft eveneens minder ingebed binnen het mbo dan binnen het wo en hbo.
- **Mobiliteit en vervoer:** Deelmobiliteit wordt in geen van de sectoren breed aangeboden. Parkeerfaciliteiten zijn daarentegen bij de meeste instellingen aanwezig, zowel in het wo als in het hbo, en in wat mindere mate binnen het mbo.
- **Zorg, welzijn en begeleiding:** Welzijnsvoorzieningen worden in alle sectoren aangeboden, maar de mate van beschikbaarheid verschilt. Studentpsychologen zijn vooral binnen het wo en hbo breed toegankelijk, terwijl mbo-instellingen vaker kiezen voor andere vormen van begeleiding, zoals welzijnscoaches. Medische diensten zijn binnen geen van de sectoren sterk ingebed. Brede welzijnsprogramma's komen in alle sectoren voor, maar het wo kent hierin de grootste dekking.
- **Digitale voorzieningen:** E-learning buiten het curriculum komt vooral voor binnen het wo en in mindere mate binnen het hbo en mbo.
- **Andere studentenvoorzieningen:** Naast de vooraf gedefinieerde categorieën konden instellingen aanvullende voorzieningen aandragen. Hoewel het merendeel geen extra voorzieningen heeft genoemd, zijn er enkele aanvullingen gedaan. Dit betreft steeds voorzieningen die slechts door één of enkele instellingen worden aangeboden en dus niet sectorbreed voorkomen. Dit bevestigt dat de gehanteerde categorisering vrijwel de volledige breedte van het voorzieningenaanbod afdekt. De incidentele aanvullingen omvatten onder meer een studentenhuiskamer, rustruimte, drukwerk- en vormgevingsdiensten, ondersteuning rond sociale veiligheid, opnamestudio's, een mediatheek, topsportondersteuning, orthopedagogen en diverse faciliteiten zoals winkels.

3.2. Aandeel studenten per sector

Onderstaand tabel (tabel 9) richt zich op het deel van alle studenten in Nederland dat feitelijk gebruik kan maken van een voorziening van de eigen onderwijsinstelling. Deze maat geeft een extra perspectief op hoe toegankelijk het totale voorzieningenaanbod is voor studenten in de verschillende onderwijssectoren. Voorzieningen die bij relatief weinig instellingen aanwezig zijn, kunnen namelijk toch een grote groep studenten bereiken wanneer zij voorkomen bij grote instellingen.

Tabel 9: Overzicht van het aandeel studenten (in de responsgroep) per onderwijssector dat toegang heeft tot studentenvoorzieningen naar hoofd- en nevencategorie.

Hoofdcategorie	Nevencategorie	wo	hbo	mbo
Sport en recreatie	Commerciële sportfaciliteiten (fitness-centra, sportzalen)	96%	48%	29%
	Verenigingssport (studentensportverenigingen, clubfaciliteiten)	96%	85%	8%
Studentenorganisaties en -verenigingen	Activiteiten	91%	100%	87%
	Organisatorische/facilitaire ondersteuning	96%	95%	54%
Loopbaan- en netwerkvoorzieningen	Career services	100%	90%	50%
	Incubators/start-up hubs	96%	94%	36%
Internationale en uitwisselingsfaciliteiten	(Buddy)programma's voor internationale studenten	96%	94%	36%
Kunst en cultuur	Voorstellingen, cursussen en workshops	100%	85%	38%
	Musea, galeries en culturele evenementen	96%	87%	52%
Educatieve extra's	Lezingen, debatten, cursussen buiten het curriculum	100%	100%	88%
	Taalonderwijs (taallessen en interculturele trainingen)	96%	83%	90%
Horeca en restauratie	Cafés, restaurants, cateringdiensten	100%	100%	86%
Huisvesting en kort verblijf	Short-stay accommodaties, gastverblijven	77%	99%	7%
	Bemiddeling bij huisvesting	86%	99%	12%
Mobiliteit en vervoer	Deelmobiliteit (auto, scooter, fiets) en fietsverhuur	22%	1%	21%
	Parkeerfaciliteiten	90%	98%	84%
Zorg, welzijn en begeleiding	Studentpsychologen	100%	98%	63%
	Welzijnscoaches	93%	88%	71%
	Medische diensten	35%	11%	21%
	Welzijnsprogramma's (mentale/lichamelijke gezondheid)	100%	98%	71%
Digitale en hybride voorzieningen	E-learning buiten curriculum	100%	95%	53%

Uit deze tweede analyse blijkt dat universiteiten en hogescholen een aanzienlijk groter bereik onder studenten hebben dan op basis van hun aandeel in het totaal aantal instellingen zou worden verwacht. Dit komt doordat universiteiten en grote hogescholen vaak omvangrijke voorzieningen aanbieden die direct beschikbaar zijn voor een groot aantal studenten. In het mbo zien we een gemengd beeld: sommige voorzieningen bereiken relatief veel mbo-studenten, terwijl andere voorzieningen (ondanks aanwezigheid bij sommige instellingen) slechts een klein deel van de mbo-studentenpopulatie bereiken.

- **Sport en recreatie**: Sportvoorzieningen hebben binnen het wo een groot bereik: vrijwel alle universitaire studenten kunnen gebruikmaken van commerciële sportfaciliteiten en verenigingssport. Binnen het hbo ligt het bereik duidelijk hoger dan je op basis van het aantal instellingen zou verwachten, vooral bij verenigingssport. In het mbo blijft het bereik beperkt, zowel voor verenigingssport als voor commerciële sportfaciliteiten. Dit komt doordat sportvoorzieningen vaak geconcentreerd zijn bij enkele grote instellingen binnen het wo en hbo, waardoor veel studenten worden bereikt ondanks een lagere instellingsdekking.
- **Studentenorganisaties en -verenigingen:** Activiteiten van studentenorganisaties bereiken in alle sectoren vrijwel alle studenten. De organisatorische of facilitaire ondersteuning heeft binnen het wo een vrijwel volledig bereik, en binnen het hbo bereikt deze ondersteuning eveneens een groot deel van de studenten. Binnen het mbo is het bereik aanzienlijk lager, maar wel duidelijk hoger dan het aantal instellingen met deze voorziening doet vermoeden. Dit wijst erop dat vooral grotere mbo-instellingen deze ondersteuning aanbieden en daarmee een groot deel van de mbo-studenten bereiken.
- **Loopbaan- en netwerkvoorzieningen:** Career services bereiken binnen het wo vrijwel alle studenten en ook in het hbo wordt een groot deel van de studenten bereikt. In het mbo is het bereik duidelijk lager, maar nog steeds substantieel. Voor incubators en start-up hubs zien we een vergelijkbare trend: binnen het wo worden vrijwel alle studenten bereikt, binnen het hbo een grote meerderheid, terwijl het mbo duidelijk achterblijft. Al ligt ook hier het studentenbereik hoger dan de instellingsdekking vanwege concentratie bij grotere instellingen.
- **Internationale voorzieningen:** Buddyprogramma's en andere internationale voorzieningen bereiken in het wo en hbo een groot deel van de studentenpopulatie. Binnen het mbo is het bereik duidelijk lager, wat samenhangt met het feit dat internationalisering hier minder breed verankerd is.
- **Kunst en cultuur:** Culturele voorzieningen hebben binnen het wo een groot bereik: alle universitaire studenten hebben toegang tot een breed cultureel aanbod. Binnen het hbo wordt eveneens een ruime meerderheid van de studenten bereikt. Het mbo blijft hier duidelijk achter, al ligt het bereik hoger dan op instellingsniveau zichtbaar is, doordat vooral grotere mbo-instellingen culturele voorzieningen aanbieden.
- **Educatieve extra's:** Extracurriculaire educatieve programma's hebben in alle sectoren een volledig bereik en staan overal open voor alle studenten. Taalonderwijs bereikt binnen het wo en hbo een groot deel van de studenten en heeft binnen het mbo zelfs een relatief hoog bereik. In alle sectoren ligt het bereik hoger dan de beschikbaarheid op instellingsniveau doet vermoeden.
- **Horeca en restauratie:** Horecavoorzieningen bereiken vrijwel alle studenten in het wo en hbo en ook binnen het mbo wordt een groot deel van de studenten bereikt. Deze voorzieningen zijn doorgaans centraal op de campus georganiseerd, waardoor ze voor vrijwel iedereen toegankelijk zijn.
- **Huisvesting en kort verblijf:** Short-stay huisvesting bereikt binnen het wo en hbo een groot deel van de studentenpopulatie, maar binnen het mbo slechts een klein deel. Bemiddeling bij huisvesting volgt hetzelfde patroon: in het wo en hbo wordt vrijwel de hele studentenpopulatie bereikt, terwijl dit binnen het mbo veel minder vaak voorkomt.
- **Mobiliteit en vervoer:** Het bereik van deelmobiliteit blijft in alle sectoren beperkt. Parkeerfaciliteiten bereiken daarentegen binnen alle sectoren een groot deel van de studenten, met name binnen het hbo, waar parkeren vaak een structureel onderdeel is van de campusinfrastructuur.
- **Zorg, welzijn en begeleiding:** Studentpsychologen en brede welzijnsprogramma's bereiken binnen het wo en hbo vrijwel alle studenten. Binnen het mbo ligt het bereik lager, maar wordt nog

steeds een aanzienlijk deel van de studenten bereikt. Welzijnscoaches bereiken in alle sectoren veel studenten, met een opvallend grote spreiding in het mbo. Medische diensten hebben in alle sectoren een beperkt bereik, maar worden vooral aangeboden door grote instellingen waardoor het studentenbereik hoger ligt dan de instellingsdekking doet vermoeden.

- **Digitale en hybride voorzieningen:** E-learning buiten het curriculum is binnen het wo volledig bereikbaar en binnen het hbo bijna volledig. Binnen het mbo heeft een kleinere, maar alsnog substantiële groep studenten toegang tot dit type voorziening. Ook hier geldt dat het studentenbereik hoger ligt dan op instellingsniveau zichtbaar is, doordat deze voorzieningen vaak bij grotere instellingen worden geconcentreerd.

3.3. Aandeel studenten per sector met toegang

Tabel 9 geeft per sector weer welk deel van de studenten toegang heeft tot voorzieningen binnen de eigen instelling. Daarbij is echter van belang dat een deel van de hbo- en mbo-studenten ook gebruik kan maken van voorzieningen die door nabijgelegen universiteiten worden aangeboden. Dit betreft vooral steden en regio's waar instellingen intensief samenwerken en voorzieningen delen. Door deze intersectorale toegang ontstaat voor bepaalde categorieën een aanvullend bereik dat verder gaat dan het voorzieningenaanbod binnen de eigen sector.

Vooral binnen de categorie sport en recreatie leidt dit tot een substantiële toename van het aantal hbo-studenten dat feitelijk gebruik kan maken van sportvoorzieningen. Maar ook bij educatieve extra's, zoals taalonderwijs, raken voorzieningen van universiteiten steeds vaker ontsloten voor studenten van andere onderwijssectoren.

In tabel 10 laten we voor een drietal categorieën zien welk deel van de hbo- en mbo-studenten, bovenop het aanbod binnen de eigen instelling, ook toegang heeft tot voorzieningen die door nabijgelegen universiteiten worden opengesteld. Voor de andere categorieën was het effect verwaarloosbaar.

Tabel 10: Aanvullend bereik van studenten via gedeelde voorzieningen tussen onderwijsinstellingen (met toename t.o.v. eigen instellingsaanbod)

Hoofdcategorie	Nevencategorie	hbo	mbo
Sport en recreatie	Commerciële sportfaciliteiten (fitnesscentra, sportzalen)	86% (+38%)	35% (+6%)
	Verenigingssport (studentensportverenigingen, clubfaciliteiten)	96% (+11%)	13% (+5%)
Educatieve extra's	Taalonderwijs (taallessen en interculturele trainingen)	95% (+12%)	91% (+2%)

Uit tabel 10 blijkt dat het totale aandeel hbo- en mbo-studenten dat toegang heeft tot specifieke voorzieningen aanzienlijk toeneemt wanneer ook toegang tot universitaire voorzieningen wordt meegerekend. Dit aanvullend bereik (weergegeven tussen haakjes) laat zien hoeveel groter de toegankelijkheid wordt wanneer gedeelde of opengestelde universitaire faciliteiten worden meegenomen.

- **Commerciële sportfaciliteiten** (fitnesscentra, sportzalen): Het totale bereik stijgt voor hbo-studenten van naar 86% (+38%), doordat veel hogescholen geen eigen sportcomplex hebben maar studenten wel gebruik laten maken van universiteitssport. Voor mbo-studenten stijgt het bereik eveneens, zij het beperkt: naar 35% (+6%).

- **Verenigingssport** (studentensportverenigingen, clubfaciliteiten): Ook voor studentensportverenigingen wordt zichtbaar dat hbo-studenten veel gebruikmaken van universitaire sportverenigingen. Het bereik stijgt naar 96% (+11%). In het mbo loopt deze toename op naar 13% (+5%), vooral in steden met een sterke sportinfrastructuur op universitair niveau.
- **Taalonderwijs** (taallessen en interculturele trainingen): Universiteiten bieden vaak een hoogwaardig en breed taalprogramma aan dat toegankelijk is voor studenten van andere instellingen. Hierdoor stijgt het bereik voor hbo-studenten naar 95% (+12%). Voor mbo-studenten is de toename kleiner: naar 91% (+2%).

Deze resultaten laten zien dat het daadwerkelijke bereik van voorzieningen (met name op het gebied van sport en taalonderwijs) aanzienlijk wordt vergroot door regionale samenwerking. Voor het hbo is dit effect bijzonder sterk zichtbaar, vooral in universiteitssteden waar hogescholen en universiteiten campussen, sportcentra of programma's wederzijds openstellen. In het mbo is de impact kleiner, maar desalniettemin relevant, vooral in regio's met sterke campusconcentraties.

Deze aanvullende analyse benadrukt daarmee dat sectorale verschillen in het gebruik van voorzieningen niet uitsluitend bepaald worden door het aanbod binnen de eigen instelling, maar ook door de mate van samenwerking en toegang tot voorzieningen van naburige instellingen.

3.4. Integrale analyse sportvoorzieningen

Overzicht en organisatie van studentensportvoorzieningen

De inventarisatie van de studentensportvoorzieningen laat zien dat deze sportvoorzieningen sterk variëren in omvang en organisatievorm (zie bijlage C). Velen volgen echter in grote lijnen een vergelijkbaar model: een sportpas of abonnement dat toegang biedt tot een breed scala aan sporten, fitnessfaciliteiten en groepslessen. Voor instellingen die zelf geen sportvoorzieningen aanbieden is het geregeld mogelijk om gebruik te maken van sportvoorzieningen die worden aangeboden door andere onderwijsinstellingen. Dit gaat vaak via afspraken tussen instellingen. Daarnaast zijn er (recentelijk) een aantal pilots opgestart waar bijvoorbeeld een aantal mbo-instellingen de studenten gebruiken kunnen maken van sportvoorzieningen van wo-instellingen voor hetzelfde tarief als wo-studenten[12].

Alleen door instellingen gevalideerde sportvoorzieningen zijn opgenomen in de bijlagen. Daarbij geldt dat (voor zover ons bekend) alle instellingen die daadwerkelijk over een sportvoorziening beschikken hun gegevens hebben gevalideerd, waardoor het overzicht in de bijlagen een volledig beeld geeft van het huidige aanbod.

De meeste instellingen die een studentensportvoorzieningen aanbieden beschikken over één centraal sportcentrum op of nabij de campus, vaak aangevuld met meerdere sportzalen, studio's of buitenterreinen. Enkele sportaanbieders werken vanuit een uitgebreid netwerk van locaties of combineren eigen faciliteiten met externe accommodaties. De organisatievorm loopt uiteen: sommige centra worden beheerd door een aparte stichting, andere volledig door de onderwijsinstelling zelf. Samenwerkingen met gemeenten, regionale partners of commerciële exploitanten komen eveneens voor.

[12] https://nos.nl/artikel/2442895-ook-mbo-ers-welkom-bij-utrechtse-studentensportverenigingen

Doelgroepen en toegankelijkheid

Sportvoorzieningen richten zich primair op de eigen studenten, maar in vrijwel alle gevallen kunnen ook medewerkers gebruikmaken van het aanbod. Externe doelgroepen (zoals alumni, bewoners uit de omgeving of studenten van andere instellingen) worden soms toegelaten, maar meestal tegen een hoger tarief. Er bestaan daarnaast voorbeelden waar studenten van andere onderwijsinstellingen binnen dezelfde regio tegen relatief gunstige tarieven kunnen deelnemen.

Tarieven: grote variatie, maar herkenbare bandbreedtes

De tarieven voor studenten vertonen aanzienlijke spreiding. De meeste jaarabonnementen liggen tussen €120 en €220 per jaar, met enkele uitschieters daaronder (circa €75). In veel steden geldt bovendien dat een sportpas noodzakelijk is om lid te kunnen worden van studentensportverenigingen (zoals voetbal, hockey of roeien). Met een geldige sportpas kunnen studenten zich vervolgens tegen een relatief klein aanvullend bedrag bij zo'n vereniging aansluiten.

Voor medewerkers zijn tarieven doorgaans hoger. De jaarbedragen variëren bij hen van grofweg €120 tot ruim €540, waarbij met name centra met uitgebreide fitness- en groepslesfaciliteiten een hoger medewerkerstarief hanteren. Voor externen is sprake van verdere tariefstijging: maandtarieven van €32 tot €50 en jaarabonnementen oplopend tot €430–€540 komen regelmatig voor. Bij enkele instellingen worden externen niet toegelaten of geldt alleen toegankelijkheid via externe partners.

De tarieven weerspiegelen bovendien verschillen in voorzieningen. Instellingen die meerdere locaties, uitgebreide fitnessfaciliteiten of een groot sportaanbod aanbieden, hanteren gemiddeld hogere tarieven dan instellingen met kleinschaliger sportaanbod of beperkte openingstijden.

Aanbod en faciliteiten

Het sportaanbod is bij de meeste voorzieningen breed en omvat doorgaans fitness, groepslessen en een groot aantal zaalsporten. Sommige instellingen bieden meer dan 60 tot 80 sporten aan, inclusief diverse martial arts, teamsporten, danslessen en racket-sporten zoals squash, tennis of padel. Opvallend is dat een deel van de sportcentra beschikt over bijzondere faciliteiten, zoals klimmuren, survivalbanen, atletiekbanen, boulderwanden, spinningstudio's, dojo's of zelfs eigen beachvolleybalvelden.

Ook de samenwerking met externe voorzieningen is belangrijk. Verschillende sportcentra bieden korting op of toegang tot lokale zwembaden, ijsbanen of externe fitnesscentra. Hierdoor kan een relatief klein sportcentrum toch een breed aanbod voor studenten organiseren.

Ledenomvang

De ledenaantallen variëren aanzienlijk. Kleinere instellingen of hogescholen zonder eigen sportcampus tellen vaak enkele duizenden sportkaartgebruikers, terwijl grote universiteitscampussen of stedelijke sportcentra oplopen tot 15.000–21.000 actieve leden. Bij instellingen met meerdere locaties is de totale gebruikersgroep meestal groter.

Financiering en exploitatie

Sportvoorzieningen worden overwegend gefinancierd via een mix van abonnementsgelden, aanvullende inkomsten (zoals zaalhuur, verenigingsbijdragen of horeca) en bijdragen van de onderwijsinstelling. Bij

sommige instellingen is sprake van een breed palet aan inkomstenstromen, bijvoorbeeld sponsoring, samenwerking met partners of externe verhuur. Andere instellingen financieren de voorzieningen vrijwel volledig intern.

Bijzondere doelgroepen en uitzonderingen

Enkele mbo-instellingen bieden sport volledig gratis aan studenten en medewerkers, vaak omdat dit onderdeel is van het onderwijsaanbod of inzet op leefstijl en welzijn. Andere instellingen hebben juist beperkte sportfaciliteiten en verwijzen studenten naar regionale aanbieders, al dan niet met kortingsregelingen.

3.5. Sectorale ongelijkheid

De toepassing van de beleidsregel vindt plaats binnen een onderwijslandschap waarin het aanbod en de toegankelijkheid van studentenvoorzieningen per sector sterk uiteenlopen. Zoals uit de inventarisatie blijkt, beschikken mbo-, hbo- en wo-instellingen over verschillende typen voorzieningen, met een uiteenlopend bereik onder studenten. Deze verschillen hangen niet alleen samen met instellingskeuzes, maar ook met verschillen in wettelijke taak, doelgroep en historisch gegroeide inrichting van het onderwijsstelsel.

In dit licht is het relevant om afzonderlijk stil te staan bij de positie van mbo-studenten. Waar studentenvoorzieningen in het hoger onderwijs vaak onderdeel uitmaken van een breed en langdurig ontwikkeld campus- en studentenleven, zijn vergelijkbare voorzieningen binnen het mbo in beperktere mate aanwezig of anders georganiseerd. Dit heeft gevolgen voor de feitelijke toegang van mbo-studenten tot voorzieningen die bijdragen aan welzijn, participatie en sociale inbedding.

Uit de jaarverslagen over 2024 blijkt dat doelstelling 1.1 uit de Werkagenda mbo (gelijke behandeling en gelijkwaardige positionering van mbo-studenten) door instellingen in toenemende mate wordt uitgewerkt via concrete maatregelen rond studentparticipatie, toegang tot het studentenleven en symbolische vormen van erkenning. Daarbij wordt gelijkwaardige behandeling niet uitsluitend opgevat als formele gelijkheid, maar ook als het creëren van randvoorwaarden die mbo-studenten in staat stellen zich daadwerkelijk als student te bewegen binnen onderwijsinstelling, stad en samenleving.

Tegelijkertijd benadrukt de MBO Raad dat de context waarbinnen studentenvoorzieningen in het mbo worden ontwikkeld wezenlijk verschilt van die in het hoger onderwijs. Veel voorzieningen binnen het mbo, zoals kapperssalons, horecalocaties en leerbedrijven, maken integraal onderdeel uit van het curriculum. Deze voorzieningen functioneren als praktijksimulaties en zijn gericht op beroepsvorming. Zij vallen daarmee per definitie onder de wettelijke taak van mbo-instellingen zoals vastgelegd in de WEB en worden in de beleidsregel expliciet als zodanig onderscheiden van studentenvoorzieningen. Het gaat hierbij bovendien niet om voorzieningen voor studenten als doelgroep, maar om opleidingsomgevingen waarin externe gebruikers participeren in het leerproces van studenten.

Voor bredere studentenvoorzieningen, zoals sport- of cultuurfaciliteiten, geldt dat deze binnen het mbo nog beperkt zijn ontwikkeld. In tegenstelling tot het hoger onderwijs bevinden dergelijke voorzieningen zich in het mbo veelal in een opstart- of pilotfase. Mbo-instellingen ontwikkelen dit aanbod vaak in samenwerking met hogescholen of universiteiten, waarbij gebruik wordt gemaakt van bestaande voorzieningen. Dit draagt bij aan de toegankelijkheid voor mbo-studenten, maar benadrukt ook dat het mbo nog geen zelfstandig en breed dekkend voorzieningennetwerk kent.

Deze verschillen hangen samen met het profiel en de ondersteuningsbehoeften van mbo-studenten. Zij zijn gemiddeld jonger en bevinden zich vaker in een fase waarin begeleiding richting zelfredzaamheid centraal staat. Veel voorzieningen die in het hoger onderwijs als studentenvoorziening worden aangemerkt, vallen in het mbo automatisch binnen de wettelijke taak omdat zij direct zijn verbonden aan onderwijs, praktijkleren en beroepsvorming. In die gevallen volstaat het dat kan worden aangetoond dat de voorziening samenhangt met de bredere wettelijke opdracht uit de WEB; de voorziening kwalificeert dan als publieke taak en valt daarmee buiten de reikwijdte van de beleidsregel. Vergelijkbare voorzieningen komen in het hoger onderwijs sneller in een grijs gebied terecht, omdat de WHW een beperktere taakomschrijving kent.

Binnen deze context laten de jaarverslagen 2024 zien dat mbo-instellingen doelstelling 1.1 vooral vormgeven via maatregelen die gericht zijn op erkenning en participatie. Een illustratief voorbeeld is te vinden bij ROC van Amsterdam–Flevoland (ROCvA-F), waar in 2024 een studentenpas is ingevoerd[13]. Hiermee kunnen ze dezelfde kortingen krijgen als hbo-, en wo-studenten. In het bestuursverslag wordt deze pas expliciet gepositioneerd als stap richting gelijke behandeling en erkenning van mbo-studenten als volwaardige deelnemers aan het studentenleven, vergelijkbaar met hbo- en wo-studenten. De studentenpas wordt daarbij niet alleen als praktisch instrument gepresenteerd, maar ook als symbool van gelijkwaardigheid.

Deze lijn wordt ondersteund door de verslaglegging rond de Amsterdamse MBO-Agenda, waarin studentenraden en mbo-studentenparticipatie expliciet betrokken worden bij de beleidsontwikkeling en uitvoeringsprojecten zoals de studentenpas[14]. Ook wordt de koppeling gelegd met het studentenleven, onder meer door de introductie van de pas tijdens de culturele introductieweek en het expliciet benoemen van gelijke voordelen ten opzichte van hbo- en wo-studenten. In de verantwoording van de Kwaliteitsagenda wordt dit formeel vastgelegd door te constateren dat met de invoering van de studentenpas de wettelijke status van mbo-studenten wordt erkend.

Andere instellingen leggen de nadruk sterker op medezeggenschap als randvoorwaarde voor gelijkwaardige behandeling. Zo laat het jaarverslag 2024 van ROC van Twente zien dat de Centrale Studentenraad is gepositioneerd als representatieve gesprekspartner richting management, College van Bestuur en Raad van Toezicht[15]. Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan faciliteiten en vergoedingen voor studentleden, waaronder vergoedingen voor vergaderdeelname en ov-kosten voor BBL-studenten die raadslid zijn. In het verslag wordt beschreven hoe voorstellen van de CSR over onder meer mentale gezondheid, studieverenigingen en een ‘Social Hub’ door het College van Bestuur zijn overgenomen. Daarmee wordt gelijkwaardige behandeling ingevuld langs een bestuurlijke route, waarin studenten niet alleen formeel worden betrokken, maar ook praktisch worden gefaciliteerd.

In andere gevallen bevindt de uitwerking van doelstelling 1.1 zich nog in een opbouwfase. Het jaarverslag 2024 van Zone college beschrijft dat in 2024 substantieel is geïnvesteerd in het activeren van studentendeelraden en de centrale studentenraad, met het oog op verdere ontwikkeling in 2025[16]. Dit benadrukt

[13] ROC van Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 8
[14] MBO agenda 2023,2027, p. 23
[15] ROC van Twente, *Jaarverslag 2024*, p. 78
[16] Zone college, *Jaarverslag 2024*, p. 164

dat gelijkwaardige behandeling in de praktijk vaak begint bij het op orde brengen van de organisatorische infrastructuur voor studentenvertegenwoordiging.

De MBO Raad plaatst deze ontwikkelingen in een bredere context van structurele ongelijkheid in het voorzieningenaanbod. Historisch beschikken hoger onderwijsinstellingen over een uitgebreider aanbod aan studentenvoorzieningen dan mbo-instellingen. Hierdoor hebben mbo-studenten minder toegang tot voorzieningen die bijdragen aan brede vorming, sociale cohesie en welzijn. Ook VH en UNL wijzen erop dat verschillen in leefsituatie en ondersteuningsbehoeften tussen studenten in het mbo en hoger onderwijs mede verklaren waarom het voorzieningenaanbod uiteenloopt. Waar wo-studenten vaker zelfstandig wonen en daardoor een grotere behoefte hebben aan sport-, cultuur- en ontmoetingsvoorzieningen, ontwikkelen mbo-instellingen dit aanbod pas sinds enkele jaren.

In de praktijk sluiten mbo-instellingen daarom steeds vaker aan bij voorzieningen van nabijgelegen hogescholen of universiteiten. Deze samenwerkingen dragen bij aan de toegankelijkheid voor mbo-studenten, maar laten ook zien dat doelstelling 1.1 niet los kan worden gezien van sectorale verschillen in wettelijke taak, ontwikkelingsfase en historisch gegroeide infrastructuur.

4. Investeringen van instellingen in studentenvoorzieningen

De analyse van de financiële gegevens over 2024 laat zien dat de publieke uitgaven voor studentenvoorzieningen per ingeschreven student sterk uiteenlopen tussen categorieën en instellingen. De hoogste gemiddelde bedragen per student worden gevonden bij zorg en welzijn, sport, horeca en educatieve extra's. Binnen vrijwel alle categorieën is sprake van een duidelijke spreiding van de investering.
Deze verschillen worden in hoofdzaak verklaard door twee factoren. Ten eerste door de mate waarin instellingen voorzieningen zelf organiseren en infrastructuur exploiteren. Instellingen met eigen sportaccommodaties, culturele centra of short-stay huisvesting laten substantieel hogere uitgaven per student zien dan instellingen die voorzieningen uitbesteden of kleinschalig organiseren.
Ten tweede speelt de positionering van activiteiten binnen of buiten het curriculum een belangrijke rol. Activiteiten die in mbo en hbo vaak onderdeel zijn van het reguliere onderwijs (zoals loopbaanoriëntatie of begeleiding), worden bij universiteiten vaker als afzonderlijke studentenvoorziening ingericht en verantwoord. Daardoor zijn uitgaven in het wo zichtbaarder als aparte categorie, terwijl vergelijkbare activiteiten in andere sectoren minder expliciet terugkomen.
De gepresenteerde bedragen[17] moeten daarom worden gelezen als indicaties van bandbreedtes en organisatiemodellen, en niet als representatieve sectorgemiddelden. Het betreft bovendien een momentopname over verslagjaar 2024; incidentele investeringen kunnen de uitkomsten beïnvloeden.

In dit hoofdstuk worden deze bevindingen nader uitgewerkt. Per categorie geven we een nadere toelichting. De cijfers geven een indruk (indicatie) van de bandbreedte en de omvang van de inzet van publieke middelen bij instellingen die deze voorzieningen daadwerkelijk aanbieden. Deze cijfers kunnen niet worden gelezen als een gemiddeld bedrag voor de gehele sector en geven evenmin een volledig overzicht van alle uitgaven aan studentenvoorzieningen.

Sport en recreatie

De categorie sport en recreatie behoort tot de financieel meest omvangrijke studentenvoorzieningen, maar de uitkomsten vragen om een zorgvuldige interpretatie. Het gemiddelde bedraagt circa € 90 per ingeschreven student per jaar, gebaseerd op negen instellingen. De onderliggende waarden vertonen een brede spreiding, met een maximum van circa € 330 per student. Deze spreiding weerspiegelt niet alleen verschillen in schaal en financiering, maar hangt in belangrijke mate samen met structurele verschillen in het type sportvoorzieningen dat instellingen aanbieden.

Binnen deze categorie zijn duidelijke sectorale verschillen zichtbaar. Bij universiteiten bedraagt het gemiddelde circa € 160 per student (n = 5), met een grote spreiding. Deze bandbreedte wordt voor een belangrijk deel verklaard doordat in de respons zowel universiteiten zitten die eigen sportvoorzieningen exploiteren, zoals universitaire sportcentra met meerdere faciliteiten, als een universiteit die geen eigen sportvoorziening beheert en slechts een beperkte bijdragen hoeft te leveren aan een andere universiteitsinstelling voor het mogen sporten daar.

[17] De gepresenteerde bedragen betreffen voor alle categorieën de totale inzet van publieke middelen per instelling voor een studentenvoorziening, gedeeld door het totaal aantal ingeschreven studenten van de instelling. Er is niet gecorrigeerd voor het aantal feitelijke gebruikers van een voorziening, omdat dit aantal in de praktijk niet eenduidig of vergelijkbaar vast te stellen is en sterk kan variëren per voorziening en per instelling.

Bij hogescholen ligt het gemiddelde met circa € 10 per student (n = 3) aanzienlijk lager, oplopend tot circa € 30 per student. Deze bedragen hebben doorgaans betrekking op kleinschalige initiatieven, incidentele bijdragen of financiële bijdragen per student die gebruikmaakt van een sportvoorziening elders, veelal bij een universiteit in dezelfde stad. Het betreft hierbij geen grootschalige exploitatie van sportfaciliteiten door de instellingen zelf, zoals gebeurt bij de universiteiten.

Voor mbo-instellingen is slechts één waarneming beschikbaar, met een bedrag van circa € 2 per student. Op basis van de beschikbare waarneming lijkt de financiële inzet voor sportvoorzieningen binnen het mbo beperkt, en betreft deze vooral kleinschalige activiteiten of samenwerkingsafspraken, zonder eigen sport-infrastructuur.

Studentenorganisaties en -verenigingen

Voor studentenorganisaties en -verenigingen bedraagt het gemiddelde circa € 20 per student, gebaseerd op tien waarnemingen, oplopend tot circa € 70 per student met een brede bandbreedte. Bij universiteiten ligt het gemiddelde hoger (circa € 40 per student, n = 4), terwijl bij hogescholen het gemiddelde circa € 10 per student bedraagt (n = 5). Bij mbo-instellingen is slechts één waarneming beschikbaar (circa € 10 per student). Ook binnen deze categorie zijn de hogere bedragen vooral zichtbaar bij universiteiten.

Deze verschillen hangen samen met de aard en schaal van de activiteiten die onder deze categorie worden geschaard. Met name bij universiteiten worden kosten gemaakt voor grootschalige introductieweken en voor organen die subsidies verstrekken aan studentenverenigingen of de verenigingsinfrastructuur ondersteunen. Dergelijke activiteiten en bijbehorende kosten komen in deze vorm en omvang vooral voor binnen het universitaire onderwijs, waar een uitgebreide verenigingscultuur en centrale introductieprogramma's gebruikelijk zijn. Bij hogescholen en mbo-instellingen zijn activiteiten voor studentenorganisaties doorgaans kleinschaliger van aard of beperkter in omvang, wat zich vertaalt in lagere (of geen) uitgaven per student.

Loopbaan- en netwerkvoorzieningen

Voor loopbaan- en netwerkvoorzieningen bedraagt het gemiddelde circa € 40 per student (n = 6), met een brede spreiding en een bovengrens van circa € 130. Het universitaire gemiddelde ligt op circa € 50 per student (n = 5), terwijl bij mbo-instellingen één waarneming beschikbaar is (circa € 10 per student). Voor hogescholen zijn in deze categorie geen afzonderlijke bedragen gerapporteerd.

De verschillen tussen sectoren hangen samen met de positionering van loopbaan- en netwerkactiviteiten. In het mbo en hbo maken loopbaanoriëntatie, beroepsvaardigheden en contacten met het werkveld in hoge mate onderdeel uit van het reguliere onderwijsprogramma, bijvoorbeeld via stages, praktijkleren en begeleiding binnen opleidingen. Deze activiteiten worden daarmee bekostigd binnen het onderwijs en niet afzonderlijk als studentenvoorziening gepositioneerd.

Bij universiteiten worden loopbaan- en netwerkactiviteiten daarentegen vaker buiten het curriculum georganiseerd, bijvoorbeeld via centrale career services, trainingen in generieke vaardigheden, loopbaanoriëntatie en netwerkevenementen met externe partijen. Deze activiteiten behoren niet (volledig) tot het reguliere onderwijs en worden daarom als afzonderlijke studentenvoorziening ingericht, waarvoor expliciet publieke middelen worden ingezet. Dit verklaart waarom uitgaven voor loopbaan- en netwerkvoorzieningen met name bij universiteiten zichtbaar zijn in de aanvullende uitvraag.

Internationale en uitwisselingsfaciliteiten

De categorie internationale en uitwisselingsfaciliteiten kent een relatief beperkte financiële omvang. Het gemiddelde bedraagt circa € 5 per student, gebaseerd op vier waarnemingen, oplopend tot circa € 20 per student. Bij universiteiten ligt het gemiddelde iets hoger (circa € 10 per student, n = 3)[18], terwijl bij hogescholen en mbo-instellingen slechts incidenteel bedragen zijn gerapporteerd.

Deze verschillen hangen samen met de mate van internationalisering binnen de verschillende sectoren. Universiteiten kennen doorgaans een groter aandeel internationale studenten en uitwisselingsprogramma's, waardoor daar in absolute en relatieve zin meer publieke middelen worden ingezet voor voorzieningen zoals begeleiding van internationale studenten, introductieprogramma's en ondersteunende faciliteiten. Bij hogescholen en mbo-instellingen is internationalisering beperkter van omvang, wat zich vertaalt in een geringere inzet van middelen binnen deze categorie.

Kunst en cultuur

Voor kunst en cultuur bedraagt het gemiddelde circa € 30 per student (n = 7), met een brede spreiding en een hoogste waarneming van circa € 70 per student. Bij universiteiten ligt het gemiddelde op circa € 40 per student (n = 4), terwijl bij hogescholen (n = 2) en mbo-instellingen (n = 1) aanzienlijk lagere bedragen worden gerapporteerd. De cijfers wijzen op een beperkte maar zichtbare inzet van publieke middelen, met name binnen het universitaire segment.

De verschillen binnen deze categorie hangen in belangrijke mate samen met het type culturele voorzieningen dat instellingen aanbieden. Bij sommige universiteiten wordt een eigen cultureel centrum of vergelijkbare infrastructuur in stand gehouden, waarin onder meer voorstellingen, cursussen en workshops worden georganiseerd. De exploitatie en instandhouding van dergelijke voorzieningen brengen structureel hogere kosten met zich mee, wat zich vertaalt in hogere uitgaven per student. Veel instellingen beschikken echter niet over een eigen culturele infrastructuur en beperken zich tot kleinschalige initiatieven of incidentele activiteiten, waarvoor aanmerkelijk minder publieke middelen nodig zijn.

Ook binnen deze categorie geldt dat de inzet van publieke middelen voornamelijk bij universiteiten zichtbaar is. Bij hogescholen en mbo-instellingen zijn culturele activiteiten doorgaans kleinschaliger van aard of sterker verweven met het onderwijs, waardoor zij minder als afzonderlijke studentenvoorziening worden gepositioneerd en er relatief beperkte middelen mee gemoeid zijn.

Educatieve extra's

De categorie educatieve extra's laat een gemiddelde zien van circa € 50 per student (n = 7). De onderliggende waarden vertonen een brede bandbreedte, met een maximum van circa € 90 per student. Bij universiteiten bedraagt het gemiddelde circa € 60 per student (n = 5), terwijl bij hogescholen aanzienlijk lagere bedragen worden gerapporteerd (circa € 10 per student, n = 2). Voor mbo-instellingen zijn geen afzonderlijke bedragen aangetroffen.

De verschillen tussen sectoren hangen samen met het type voorzieningen dat onder educatieve extra's wordt aangeboden. Universiteiten geven aan publieke middelen in te zetten voor voorzieningen zoals

[18] De bandbreedte binnen deze categorie is relatief groot in verhouding tot het gemiddelde. De hoogste waarde (circa € 20 per student) betreft een uitschieter, gebaseerd op één waarneming, en heeft daarmee een relatief groot effect op het totale gemiddelde. De overige waarnemingen liggen aanmerkelijk lager. De cijfers geven daarmee vooral inzicht in de mogelijke orde van grootte van publieke middelen die met internationale voorzieningen gemoeid kunnen zijn, en dienen niet te worden gelezen als representatief voor alle instellingen.

taalcentra en Studium Generale-activiteiten, waaronder lezingen, debatten en cursussen buiten het reguliere curriculum. Deze voorzieningen hebben een aanvullend karakter en worden doorgaans centraal en institutioneel georganiseerd, wat gepaard gaat met structurele kosten.

Bij hogescholen en mbo-instellingen zijn vergelijkbare activiteiten in beperkte mate aanwezig of maken zij grotendeels onderdeel uit van het reguliere onderwijsprogramma, bijvoorbeeld in de vorm van taalonderwijs of vaardighedenontwikkeling binnen opleidingen. Hierdoor worden deze activiteiten niet als afzonderlijke studentenvoorziening gepositioneerd en zijn er weinig tot geen afzonderlijke publieke middelen zichtbaar binnen deze categorie.

Horeca en restauratie

Voor horeca en restauratie bedraagt het gemiddelde circa € 70 per student (n = 6). De onderliggende waarden vertonen een brede bandbreedte, met een maximum van circa € 170 per student. De gerapporteerde bedragen concentreren zich bij hogescholen en mbo-instellingen, terwijl bij universiteiten geen afzonderlijke bedragen zijn aangeleverd. De spreiding kan worden verklaard door verschillen in exploitatievorm en mate van kostentoerekening.

Deze verschillen hangen samen met de organisatie en het beheer van horecavoorzieningen. Bij universiteiten zijn horeca- en restauratievoorzieningen veelal niet in eigen beheer, maar worden zij geëxploiteerd door externe partijen of partners. Bij hogescholen en mbo-instellingen komt het vaker voor dat instellingen (deels) zelf betrokken zijn bij de exploitatie of ondersteuning van horecavoorzieningen, wat zich vertaalt in zichtbare publieke uitgaven binnen deze categorie.

Huisvesting en kort verblijf

De categorie huisvesting en kort verblijf kent een gemiddelde van circa € 30 per student (n = 10), oplopend tot circa € 160 per student. Bij universiteiten ligt het gemiddelde hoger, op circa € 60 per student (n = 5), terwijl bij hogescholen en mbo-instellingen lagere bedragen worden gerapporteerd. De hogere waarden binnen deze categorie hangen samen met de inzet van middelen voor short-stay accommodaties en gastverblijven.

De hogere uitgaven bij universiteiten zijn mede te verklaren door de sterkere internationalisering van het universitaire onderwijs. Universiteiten kennen doorgaans een groter aandeel internationale studenten en gastdocenten, waarvoor tijdelijke huisvesting en ondersteunende voorzieningen worden aangeboden. Dit brengt structureel hogere kosten met zich mee dan bij instellingen waar internationalisering een beperktere rol speelt.

Binnen het universitaire segment is sprake van een aanzienlijke spreiding. Eén instelling vormt een duidelijke uitschieter, wat een groot effect heeft op het gemiddelde. Dit wijst erop dat de inzet van publieke middelen voor huisvesting en kort verblijf sterk afhankelijk is van instellingsspecifieke keuzes en de mate waarin universiteiten zelf voorzieningen organiseren of faciliteren. De cijfers geven daarmee vooral inzicht in de mogelijke bandbreedte van publieke middelen die met deze categorie gemoeid kunnen zijn.

Mobiliteit en vervoer

Voor mobiliteit en vervoer bedraagt het gemiddelde circa € 10 per student, gebaseerd op drie waarnemingen, met een beperkte bandbreedte. Het gaat hier enkel om parkeerfaciliteiten. De geringe spreiding wijst erop dat het hier om relatief kleine en specifieke voorzieningen gaat.

Zorg, welzijn en begeleiding

Voor zorg, welzijn en begeleiding bedraagt het gemiddelde circa € 130 per student (n = 12). De waarnemingen vertonen een zeer brede spreiding, met een hoogste waarde van circa € 550 per student. Bij universiteiten ligt het gemiddelde op circa € 60 per student (n = 5), bij hogescholen op circa € 70 per student (n = 5) en bij mbo-instellingen op circa € 420 per student (n = 2)[19].

Deze spreiding hangt samen met de beleidsmatige keuzes en handelingsruimte die instellingen hebben bij de inzet van publieke middelen voor zorg, welzijn en begeleiding. Instellingen verschillen sterk in de mate waarin zij voorzieningen centraal organiseren, de intensiteit van begeleiding en de doelgroep waarop deze voorzieningen zijn gericht. Uit de uitvraag blijkt dat het merendeel van de kosten binnen deze categorie personele lasten, zoals studentpsychologen, welzijnscoaches en begeleiders betreft.

Daarnaast speelt binnen deze categorie in sterke mate de afbakening met de onderwijstaak. Afhankelijk van de organisatorische inrichting kan begeleiding worden beschouwd als onderdeel van het reguliere onderwijsproces of als een aanvullende studentenvoorziening. Dit leidt tot interpretatieverschillen in categorisering en kostentoerekening, wat de onderlinge vergelijkbaarheid van bedragen bemoeilijkt. De cijfers laten daarmee niet alleen de financiële omvang zien, maar ook de breedte aan beleidsopties die instellingen hebben bij de inzet van publieke middelen binnen deze categorie.

Digitale en hybride voorzieningen

Tot slot laat de categorie digitale en hybride voorzieningen een zeer beperkte financiële omvang zien. Het gemiddelde bedraagt circa € 5 per student, gebaseerd op drie waarnemingen, oplopend tot circa € 10.

[19] Het hoge gemiddelde bij mbo-instellingen wordt in belangrijke mate beïnvloed door één instelling met een zeer hoge inzet van middelen, wat het gemiddelde sterk omhoogtrekt. Los daarvan kent deze categorie ook in het algemeen een grote spreiding, wat wijst op aanzienlijke verschillen tussen instellingen in de wijze waarop zorg- en welzijnsvoorzieningen zijn ingericht en gefinancierd.

5. Analyse voorwaarden beleidsregel

De analyse van de toepassing van de beleidsregel in de praktijk laat zien dat dit vooral spanning oplevert op drie punten: 1) de afbakening van de wettelijke taak, 2) de onderbouwing van meerwaarde en proportionaliteit, 3) en mogelijke marktverstoring.
Ten eerste blijkt de grens tussen wettelijke taak en private activiteit bij veel studentenvoorzieningen niet scherp te trekken. Instellingen beschrijven voorzieningen als sport, welzijn, cultuur, huisvesting en studentenorganisaties als randvoorwaardelijk voor goed onderwijs. Dat betekent echter niet automatisch dat deze voorzieningen juridisch onder de wettelijke taak vallen. Per voorziening moet worden beoordeeld of zij voldoende samenhang vertoont met de onderwijsopdracht van WHW of WEB. Die beoordeling is contextafhankelijk en leidt in de praktijk tot interpretatieverschillen.
Ten tweede vraagt de beleidsregel dat investeringen met publieke middelen aantoonbare meerwaarde hebben en proportioneel zijn. Instellingen kunnen doorgaans goed uitleggen waarom voorzieningen bijdragen aan welzijn, studiesucces of inclusie. De moeilijkheid zit in het objectiveren daarvan: wanneer is de inzet van middelen nog in redelijke verhouding tot het beoogde doel? Met name bij preventieve of indirecte effecten ontbreekt een duidelijk referentiekader. Daardoor ontstaat onzekerheid over de mate waarin onderbouwing voldoende is.
Ten derde speelt de beleidsregel vooral een rol in de interne besluitvorming en de daaropvolgende accountantscontrole. Concrete aanwijzingen voor feitelijke marktverstoring zijn schaars. De ervaren onzekerheid ontstaat door (het risico op) interpretatieverschillen en (de gevolgen van) klachten. Koepelorganisaties signaleren dat dit kan leiden tot terughoudendheid bij instellingen, met name bij voorzieningen met een gemengd publiek-privaat karakter.

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd van de analyse naar de wijze waarop de beleidsregel *Investeren met publieke middelen in private activiteiten (2025)* in de praktijk wordt geïnterpreteerd en toegepast. Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van jaarverslagen, interviews met instellingen en koepels en een expertmeeting (zie hoofdstuk 2).

De bevindingen worden in dit hoofdstuk thematisch gepresenteerd. In paragraaf 5.1 wordt ingegaan op de afbakening van de wettelijke taak. Paragraaf 5.2 beschrijft de wijze waarop instellingen de meerwaarde van studentenvoorzieningen onderbouwen. In paragraaf 5.3 staat de proportionaliteit van de inzet van publieke middelen centraal. Paragraaf 5.4 behandelt mogelijke marktverstoring. In paragraaf 5.5 worden ten slotte de bevindingen van paragraaf 5.1 t/m 5.4 samengevat.

5.1. Wettelijke taak

De discussie over studentenvoorzieningen moet worden geplaatst binnen het formele wettelijke kader waarbinnen onderwijsinstellingen opereren. De beleidsregel benadrukt nadrukkelijk dat het onderscheid tussen activiteiten die tot de wettelijke taak behoren en private activiteiten niet door de beleidsregel zelf wordt bepaald, maar voortvloeit uit de onderwijswetgeving. Zo wordt expliciet gesteld dat: *"het onderscheid tussen wettelijke taken en private activiteiten niet uit deze beleidsregel [volgt] maar uit de wet, respectievelijk de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) en de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW)"*. Deze wetten vormen daarmee het primaire beoordelingskader voor de inzet van publieke middelen.

De reikwijdte van de beleidsregel is bovendien beperkt tot investeringen in private activiteiten. De toelichting maakt duidelijk dat *"de voorwaarden alleen zien op de toelaatbaarheid van het investeren in private activiteiten met publieke middelen"*. Activiteiten en voorzieningen die binnen de wettelijke taak vallen, blijven daarmee buiten het toepassingsbereik van de beleidsregel. Voor studentenvoorzieningen is daarbij van belang dat de beleidsregel ruimte laat om bepaalde voorzieningen als onderdeel van de wettelijke taak aan te merken. Zo wordt aangegeven dat *"activiteiten of voorzieningen die de toegankelijkheid en de kwaliteit van het bekostigde onderwijs bevorderen, voor zover die activiteiten of voorzieningen zijn gericht op de bij de onderwijsinstelling of het bekostigde onderwijs betrokkenen, tot de wettelijke taak kunnen worden gerekend"*.

Als studentenvoorzieningen onder deze omschrijving vallen, is inzet van publieke middelen toegestaan. De beoordeling van studentenvoorzieningen vangt daarom aan met de vraag of sprake is van een functionele samenhang met de wettelijke taak van de instelling. De beleidsregel benadrukt het belang hiervan door te stellen dat *"voor een juiste toepassing van deze beleidsregel […] een helder zicht [nodig is] op waar de wettelijke taak eindigt en private activiteiten beginnen"*. Studentenvoorzieningen kunnen daarmee niet op voorhand als private activiteiten worden aangemerkt, maar vergen steeds een contextafhankelijke beoordeling.

Wettelijk kader hoger onderwijs (WHW)

De WHW beschrijft de wettelijke taak van universiteiten en hogescholen primair in termen van onderwijs en onderzoek. In de wet is vastgelegd dat instellingen hoger onderwijs verzorgen en wetenschappelijk onderzoek verrichten, met als doel het overdragen en ontwikkelen van kennis en vaardigheden. De wet bevat bepalingen over onderwijskwaliteit, accreditatie, medezeggenschap, governance en bekostiging, maar benoemt studentenvoorzieningen niet expliciet als een afzonderlijke publieke taak.

De systematiek van de WHW brengt met zich mee dat publieke middelen dienen te worden besteed aan activiteiten die rechtstreeks verband houden met de uitvoering van deze wettelijke taken. Activiteiten of voorzieningen die niet direct zijn te herleiden tot onderwijs of onderzoek vallen daarmee niet automatisch onder de publieke taak zoals bedoeld in de WHW. Dit betekent dat studentenvoorzieningen in het hoger onderwijs juridisch slechts onder de wettelijke taak kunnen worden gebracht voor zover zij aantoonbaar en functioneel bijdragen aan het verzorgen van onderwijs of het verrichten van onderzoek.

Wettelijk kader middelbaar beroepsonderwijs (WEB)

Voor het middelbaar beroepsonderwijs geldt de WEB als wettelijk kader. De WEB heeft als doel het verzorgen van beroepsonderwijs en educatie en beschrijft de taak van mbo-instellingen breder dan die van instellingen in het hoger onderwijs. Naast beroepskwalificatie omvat de wettelijke opdracht ook elementen van algemene vorming, burgerschap en maatschappelijke participatie.

Deze taakomschrijving geeft mbo-instellingen meer ruimte om onderwijsactiviteiten te verbinden met bredere ontwikkeldoelen van studenten dan instellingen voor het hoger onderwijs. Tegelijkertijd geldt ook binnen de WEB dat de besteding van publieke middelen moet zijn te herleiden tot de in de wet omschreven taken. Studentenvoorzieningen vallen ook binnen de WEB niet automatisch onder de wettelijke taak, maar vragen steeds om een expliciete koppeling aan de onderwijs-, kwalificatie- of burgerschapsopdracht.

Koepels: behoefte aan ruimere interpretatie binnen wettelijke kaders
Uit gesprekken met koepelorganisaties komt naar voren dat zij in de praktijk behoefte hebben aan een ruime interpretatie van de wettelijke taak. Studentenvoorzieningen worden door instellingen vaak beschouwd als ondersteunend aan de uitvoering van hun publieke opdracht, omdat zij bijdragen aan studiesucces, studentenwelzijn, sociale cohesie en brede maatschappelijke vorming. Daarbij wordt erop gewezen dat veel voorzieningen historisch zijn verweven met de onderwijspraktijk en lange tijd als (vanzelfsprekend) onderdeel van het instellingsbeleid zijn beschouwd.

Koepels benadrukken dat studentenvoorzieningen sterk uiteenlopen in doel, vorm en functie, waardoor een uniforme benadering binnen de beleidsregel volgens hen onvoldoende recht doet aan de praktijk. Zij wijzen er daarnaast op dat onderwijsinstellingen beschikken over interne governance-mechanismen, zoals raden van toezicht, accountantscontrole en medezeggenschap, die normaliter waarborgen bieden voor zorgvuldige besluitvorming. Vanuit dit perspectief wordt gewaarschuwd dat een te strikte interpretatie van de wettelijke taak bestaande praktijken onder druk kan zetten en kan leiden tot het afbouwen of niet langer ontwikkelen van voorzieningen die in de praktijk voor de samenleving als waardevol worden ervaren.

OCW: beleidsregel als toepassing van bestaande wetgeving
OCW benadrukt dat de beleidsregel niet is bedoeld als uitbreiding van de wettelijke taak, maar als een toepassings- en beoordelingskader voor de bestaande wetgeving. De beleidsregel beoogt het voorkomen van ongewenste marktverstoring en daarnaast het onrechtmatig besteden van publieke middelen in private activiteiten. Binnen het huidige wettelijke kader van de WHW en de WEB is volgens OCW slechts beperkte ruimte om de wettelijke taak ruimer te interpreteren.

OCW herkent dat instellingen in de praktijk onzekerheid ervaren bij de toepassing van de beleidsregel, met name bij activiteiten die niet eenduidig als publiek of privaat zijn te kwalificeren en waarbij de beoordeling afhankelijk is van de specifieke context, zoals sportvoorzieningen, welzijnsactiviteiten of huisvesting. Deze onzekerheid kan ertoe leiden dat instellingen terughoudend worden in investeringen in studentenvoorzieningen, ook wanneer deze in de praktijk bijdragen aan het succesvol functioneren van studenten binnen het onderwijs. Tegelijkertijd blijkt dat een deel van de instellingen binnen het bestaande kader wel ruimte weet te benutten om dergelijke voorzieningen te ontwikkelen of voort te zetten.

Expertmeeting: benadering van normering
Tijdens de expertmeeting werd voorgesteld om het interpretatiekader anders te benaderen, door niet primair te definiëren wat wel is toegestaan, maar door explicieter te maken welke investeringen met publieke middelen maatschappelijk en juridisch niet toelaatbaar zijn. Een dergelijke benadering zou volgens deelnemers beter aansluiten bij de diversiteit aan studentenvoorzieningen en ruimte laten voor contextspecifieke afwegingen binnen de wettelijke kaders. Tegelijkertijd werd erkend dat ook deze benadering beperkingen kent, omdat het risico bestaat dat alles wat niet expliciet is uitgesloten, als toegestaan kan worden beschouwd.

5.2. Meerwaarde

Naast de voorwaarde dat een studentenvoorziening moet passen binnen de wettelijke taak van het onderwijs, stelt de beleidsregel als tweede voorwaarde dat investeringen met publieke middelen uitsluitend zijn toegestaan indien sprake is van meerwaarde voor de uitvoering van die wettelijke taak. In artikel 2.1 wordt deze voorwaarde expliciet benoemd, waarbij is vastgelegd dat *"de private activiteit meerwaarde*

[moet] opleveren voor de kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke taak". De beleidsregel maakt daarmee duidelijk dat het enkel verrichten van een activiteit die formeel samenhangt met het onderwijs onvoldoende is; doorslaggevend is dat de voorziening daadwerkelijk bijdraagt aan de publieke onderwijsdoelstellingen. In de toelichting wordt deze eis nader uitgewerkt. Daarin wordt benadrukt dat investeringen met publieke middelen alleen toelaatbaar zijn wanneer zij *"bijdragen aan de kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke taak"* en dat daarmee moet worden voorkomen dat publieke middelen ongewenst weglekken naar activiteiten zonder inhoudelijke meerwaarde voor het onderwijs. De beleidsregel koppelt deze voorwaarde expliciet aan het publieke karakter van de middelen en aan het uitgangspunt dat deze middelen doelmatig moeten worden ingezet.

De toelichting verduidelijkt bovendien dat van meerwaarde geen sprake is wanneer een investering louter is gericht op financieel gewin. Zo wordt expliciet gesteld dat *"wanneer de investering louter is gericht op financieel gewin er geen sprake is van de gevraagde meerwaarde"*. Daarmee wordt benadrukt dat studentenvoorzieningen slechts met publieke middelen mogen worden gefinancierd als zij aantoonbaar bijdragen aan de kwaliteit, toegankelijkheid of doelmatigheid van het onderwijs of aan de onderwijservaring van studenten.

Brede erkenning van meerwaarde, maar beperkte objectiveerbaarheid

Uit de gesprekken ontstaat een breed gedeeld beeld dat studentenvoorzieningen in verschillende opzichten bijdragen aan studiesucces, studentenwelzijn, brede persoonlijke ontwikkeling en sociale cohesie. Zowel de Vereniging Hogescholen (VH) als Universiteiten van Nederland (UNL) benadrukken dat deze meerwaarde zich niet beperkt tot direct meetbare onderwijsresultaten, maar ook betrekking heeft op bredere aspecten van de studentervaring en de academische gemeenschap.

UNL wijst er in dit verband op dat studentenvoorzieningen functioneren als zogenoemde *social hubs*: fysieke en sociale ontmoetingsplekken waar academische, culturele en maatschappelijke activiteiten samenkomen. Vanuit dit perspectief worden voorzieningen niet afzonderlijk beoordeeld, maar als onderdeel van een samenhangend geheel dat bijdraagt aan een gezonde en inclusieve onderwijsomgeving.
Tegelijkertijd wordt breed erkend dat deze meerwaarde moeilijk scherp te objectiveren is. Effecten zijn veelal indirect, verspreid over langere tijd en sterk contextafhankelijk. Dit maakt het lastig om de bijdrage van afzonderlijke voorzieningen eenduidig en kwantitatief vast te stellen, terwijl zij in de praktijk wel als waardevol worden ervaren.

Van 'aantonen' naar 'aannemelijk maken' van meerwaarde

Tegen deze achtergrond geven UNL en VH aan dat de formulering in de beleidsregel, waarin wordt gesproken over het expliciet 'aantonen' van meerwaarde, als zwaar wordt ervaren. Deze eis kan leiden tot een relatief hoge verantwoordingslast, die volgens de koepels niet altijd in verhouding staat tot het doel van de beleidsregel. Zij pleiten daarom voor een benadering waarin instellingen de meerwaarde van studentenvoorzieningen 'aannemelijk' maken, bijvoorbeeld door middel van een kwalitatieve, contextuele onderbouwing die aansluit bij de aard en doelstelling van de voorziening.

De Onderwijsinspectie onderschrijft dat bij de beoordeling van meerwaarde maatwerk noodzakelijk is, gezien de grote verschillen tussen sectoren, instellingen en doelgroepen. De inspectie geeft aan dat de primaire verantwoordelijkheid voor het onderbouwen van de meerwaarde bij instellingen zelf ligt. De rol van de accountant is om te beoordelen of de financiële onderbouwing en verantwoording zorgvuldig, navolgbaar en consistent zijn ingericht. De Onderwijsinspectie richt zich op de vraag of instellingen binnen

het geldende kader op een zorgvuldige wijze tot hun afwegingen zijn gekomen. Geen van beide partijen heeft daarbij tot taak een inhoudelijk oordeel te vellen over de wenselijkheid van afzonderlijke voorzieningen.

OCW benadrukt dat de beleidsregel in dit opzicht functioneert als kaderstellend instrument. Omdat het begrip meerwaarde per definitie breed en contextafhankelijk is, kan de beoordeling hiervan in veel gevallen aansluiten bij de reguliere bestuurlijke besluitvormings- en verantwoordingsprocessen binnen instellingen, inclusief de rol van bestuur, interne toezichthouders en medezeggenschap.

Koepelperspectief: procesgerichte toetsing volstaat

Vanuit de koepels wordt betoogd dat de beoordeling van meerwaarde en toelaatbaarheid in de kern thuishoort op instellingsniveau. Het gaat volgens hen om strategische keuzes die het best kunnen worden afgewogen door het bestuur, met betrokkenheid van interne toezichthouders en de medezeggenschap. In dit perspectief zou de externe toetsing zich vooral moeten richten op de kwaliteit van het proces, en niet op een inhoudelijke herbeoordeling van afzonderlijke voorzieningen.
Concreet pleiten de koepels voor een toezichtmodel waarin:

- inspectie en accountant toetsen of instellingen op een transparante en zorgvuldige wijze hebben onderbouwd waarom een voorziening meerwaarde heeft;
- instellingen verantwoording afleggen over hun afwegingen en de relatie met bijvoorbeeld studentenwelzijn of studiesucces;
- de beleidsregel niet leidt tot onnodige administratieve lasten of gedetailleerde inhoudelijke verantwoordingsvereisten.

Daarnaast wijzen koepels erop dat bestaande Europese kaders rondom staatssteun, marktverstoring en proportionaliteit al belangrijke juridische randvoorwaarden bieden. Vanuit dit perspectief wordt de beleidsregel vooral gezien als een aanvullend instrument dat de administratieve druk vergroot, zonder wezenlijk nieuwe inhoudelijke duidelijkheid te creëren. Ook wordt gewezen op het risico dat verschillen in interpretatie tussen accountants leiden tot onzekerheid en risico-avers gedrag bij instellingen, wat innovatie of uitbreiding van voorzieningen kan belemmeren met consequenties voor het welzijn van de student.

OCW: publieke middelen vragen om een expliciete toets op meerwaarde

OCW benadrukt dat, ongeacht de autonomie van instellingen, de inzet van publieke middelen altijd een minimale externe toets vereist. Zonder een expliciete beoordeling van meerwaarde bestaat volgens OCW het risico op ongewenste marktverstoring en het weglekken van publieke middelen naar activiteiten die onvoldoende samenhangen met de publieke taak van het onderwijs.

Tegelijkertijd erkent OCW dat het vinden van de juiste balans tussen regeldruk en borging van publieke belangen complex is. Een te gedetailleerde of strikte toepassing van de beleidsregel kan instellingen onnodig belasten en innovatie belemmeren, terwijl een te open benadering het risico vergroot dat publieke middelen worden ingezet voor activiteiten die niet of onvoldoende bijdragen aan de publieke doelstellingen van het onderwijs.

Om inzicht te krijgen in hoe instellingen in de praktijk omgaan met de voorwaarde van meerwaarde, is hieronder per categorie studentenvoorzieningen verkend op welke wijze universiteiten deze voorzieningen in hun jaarverslag positioneren in relatie tot hun wettelijke taak en de meerwaarde. Daarbij is aangesloten bij de indeling in hoofdcategorieën zoals gehanteerd in de inventarisatie (hoofdstuk 3).

Sport en recreatie

Binnen het domein sport en recreatie blijkt dat universiteiten sport structureel koppelen aan welzijn, binding en de formele onderwijstaak. De Universiteit Maastricht spreekt expliciet uit dat sportvoorzieningen behoren tot "de (collectieve) studentenvoorzieningen bedoeld in artikel 7.34 WHW" en dat sport bijdraagt aan "het fysieke en mentale welzijn van studenten, persoonlijke ontwikkeling en het verhogen van (studie-)prestaties"[20]. Dat sport in de beleving van instellingen dus direct raakt aan toegankelijke en kwalitatief hoogstaande onderwijsdeelname, blijkt uit vergelijkbare passages elders. De Universiteit Leiden schrijft dat het Universitair Sportcentrum studenten de mogelijkheid biedt "om elkaar te ontmoeten en een scala aan sporten te beoefenen, in teamverband of individueel"[21], waarmee sport wordt gepositioneerd als ontmoetingsplek die sociale integratie en inclusiviteit bevordert. De Rijksuniversiteit Groningen benoemt dat ACLO "een belangrijke sociale rol vervult" en dat ACLO "een eigen herkenbare sociale omgeving bieden waar studenten elkaar ontmoeten en bijdragen aan een positieve sociale en diverse omgeving binnen de universiteit"[22]. Deze formuleringen maken duidelijk dat sport door universiteiten niet wordt beschouwd als recreatief aanbod, maar als fundament onder een gezond studie- en werkklimaat, en daarmee als onderdeel van de taakopvatting.

Studentenorganisaties en -verenigingen

Ook binnen het studentenverenigingsleven benadrukken universiteiten de waarde van sociale cohesie voor de onderwijsomgeving. De TU Eindhoven beschrijft dat de campus wordt gekenmerkt door "een zeer actieve studenten community" en dat het beleid van het studentenleven is gericht op "het stimuleren en ondersteunen" van formele en informele verenigingen[23]. De RUG herhaalt dat ACLO, USVA en ESN studenten "een eigen herkenbare sociale omgeving bieden waar studenten elkaar ontmoeten". Door verenigingen in zulke termen te beschrijven, maken universiteiten zichtbaar dat zij gemeenschapsvorming en sociale veiligheid beschouwen als voorwaarden voor studiesucces en welzijn.

De financiële en juridische ondersteuning van studentenorganisaties krijgt in de jaarverslagen die we erop hebben nageslagen veel aandacht. Beurzen voor het bestuur worden nauwgezet gepositioneerd binnen artikel 7.51 WHW. Maastricht University schrijft dat "de meeste toekenningen gingen om ondersteuning voor bestuursmaanden vanwege bestuursfuncties"[24]. De VU rapporteert via de nieuwe regeling StOF "733 aanvragen; 733 toekenningen; € 967.117 totale toekenning"[25]. De Erasmus Universiteit meldt "484 aanvragen, 484 toewijzingen" met een totale toekenning van ruim één miljoen euro, en noemt aanvullend nog een separate bestuursbeursregeling[26]. De Radboud Universiteit beschrijft een omvangrijk stelsel van "897 aanvragen; 895 toekenningen; € 995.243 uitgekeerd"[27].

Hbo-instellingen beschrijven studentenorganisaties en -verenigingen vooral als dragers van communityvorming, sociale veiligheid en medezeggenschap. Hogeschool Leiden positioneert studieverenigingen expliciet binnen het kader van studiesucces en kwaliteitsafspraken. In het jaarverslag wordt onder het thema studiesucces verwezen naar de "ondersteuning van studieverenigingen", waarbij wordt benadrukt dat zij "onmisbaar [zijn] als het gaat om gemeenschapsvorming"[28]. Een vergelijkbare positionering is zichtbaar bij Breda University of Applied Sciences. Daar worden studentenclubs en -initiatieven expliciet gekoppeld aan het creëren van een "sense of belonging", het bevorderen van integratie van internationale studenten en persoonlijke groei[29]. Sociale evenementen en studenteninitiatieven worden daarnaast in verband gebracht met "studiesucces" en het bevorderen van de "stay rate van internationale studenten".

Studentenorganisaties worden daarmee niet alleen gefaciliteerd, maar gepositioneerd als ondersteunend aan binding, welzijn en studievoortgang binnen de onderwijsomgeving.

[20] Universiteit Maastricht, *Jaarverslag 2024*, p. 84
[21] Universiteit Leiden, *Jaarverslag 2024*, p. 116
[22] Rijksuniversiteit Groningen, *Jaarverslag 2024*, p. 89
[23] Technische Universiteit Eindhoven, *Jaarverslag 2024*, p. 57
[24] Universiteit Maastricht, *Jaarverslag 2024*, p. 22
[25] Vrije Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 95
[26] Erasmus Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 269
[27] Radboud Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 157
[28] Hogeschool Leiden, *Jaarverslag 2024*, p. 47
[29] Breda University of Applied Sciences, *Jaarverslag 2024*, p. 22

Mbo-instellingen positioneren studentenorganisaties en studentenraden primair als inspraak- en participatiestructuren die direct raken aan de kwaliteit van het onderwijs en de dagelijkse schoolervaring van studenten. De nadruk ligt daarbij minder op studentenverenigingen als sociaal verband en meer op formele medezeggenschap als onderdeel van goed bestuur en kwaliteitszorg. Bij ROC Nijmegen wordt de studentenraad beschreven als een structureel ingebedde medezeggenschapsvoorziening. De raad is georganiseerd via vaste zetels, verkiezingen en begeleiding en is gekoppeld aan beleidsoverleg binnen de instelling[30]. De studentenraad overlegt met het college van bestuur en spreekt met beleidsmedewerkers en projectleiders om in een vroeg stadium betrokken te zijn bij beleidsontwikkelingen. Daarbij behandelt de studentenraad onderwerpen als het studentenstatuut, de klachtenregeling en de BPV-overeenkomst. In financiële gesprekken wordt expliciet aandacht besteed aan "geld voor goede onderwijskwaliteit", waarmee studentenparticipatie direct wordt verbonden aan de randvoorwaarden voor kwalitatief onderwijs. Ook ROC Mondriaan benadrukt het belang van studentenparticipatie op beleidsniveau[31]. Het college van bestuur geeft aan veel waarde te hechten aan medezeggenschap en positioneert de Centrale Studentenraad als een cruciale actor binnen de organisatie. De CSR richt zich onder meer op het versterken van de relatie met studentendeelraden en op het verbeteren van de verkiezingssystematiek, met als doel een samenhangend en representatief netwerk van studentenparticipatie binnen de instelling.

Loopbaan- en netwerkvoorzieningen

Loopbaan- en netwerkvoorzieningen nemen binnen het hbo een centrale plaats in en worden expliciet gepositioneerd als aanvulling op het curriculum, gericht op arbeidsmarktvoorbereiding en professionele vorming. Hogeschool Rotterdam beschrijft uitgebreide doorstroom- en loopbaanprogramma's, waaronder samenwerkingen tussen mbo, hbo en wo, waarin loopbaanontwikkeling en netwerkvorming expliciete doelen zijn32. Hogeschool Leiden benoemt innovatie- en ondernemerschapscentra zoals PLNT, waar studenten ondersteuning krijgen bij startups en professionele ontwikkeling buiten het formele onderwijs om startups te laten groeien33. Deze voorzieningen worden niet als facultatief nevenaanbod beschreven, maar als hulpmiddel voor een succesvolle overgang naar de arbeidsmarkt.

Internationale en uitwisselingsfaciliteiten

De voorzieningen gericht op internationalisering en internationale studentondersteuning worden in jaarverslagen breed uitgelicht. De Universiteit Utrecht beschrijft dat International Officers studenten ondersteunen bij "procedures, informatievoorziening en internationale studiemogelijkheden"[34], waarmee een direct verband wordt gelegd met toegankelijkheid en studievoortgang. De RUG schetst de omvang van haar internationale infrastructuur door te melden dat zij "1.142 actieve uitwisselingsovereenkomsten" had[35], en voegt daaraan toe dat internationale studenten gebruikmaken van bestuursbeurzen zoals vastgelegd in artikel 7.51 WHW. De universiteiten benadrukken ook de rol van oriëntatie- en introductieprogramma's. Tilburg University schrijft dat de herziening van de TOP-week leidt tot "een professioneler vangnet"[36], terwijl de Universiteit Twente de Kick-In als integraal onderdeel van studentenwelzijn en communityvorming presenteert[37]. Binnen deze context melden verschillende instellingen ook buddy- en peerprogramma's. De UvA stelt dat zij in 2024 "met name heeft ingezet op preventie en een gezond mentaal welzijn door buddy of peer-to-peer activiteiten"[38]. De Radboud Universiteit beschrijft dat ouderejaars jongerejaars begeleiden "wegwijs te maken in het academisch onderwijs en in het studentenleven"[39]. De Universiteit Twente voegt daar digitale innovaties aan toe door te experimenteren met "BuddyGPT for UT students"[40]. Deze voorzieningen worden door

[30] ROC Nijmegen, *Jaarverslag 2024*, p. 66
[31] ROC Mondriaan, Jaarverslag 2024, p. 81
[32] Hogeschool Rotterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 22 & 166
[33] Hogeschool Leiden, *Jaarverslag 2024*, p. 17
[34] Universiteit Utrecht, *Jaarverslag 2024*, p. 210
[35] Rijksuniversiteit Groningen, *Jaarverslag 2024*, p. 92
[36] Tilburg University, *Jaarverslag 2024*, p. 27
[37] Universiteit Twente, *Jaarverslag 2024*, p. 36
[38] Universiteit van Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 81
[39] Radboud Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 240
[40] Universiteit Twente, *Jaarverslag 2024*, p. 122

universiteiten niet als optionele extra's gepresenteerd, maar als kernonderdelen van een inclusieve en internationaal toegankelijke onderwijsomgeving.
Internationale voorzieningen worden door hbo-instellingen gepositioneerd als randvoorwaarde voor toegankelijk en inclusief onderwijs. BUas rapporteert over uitgebreide taalondersteuning, interculturele tools en internationale staff weeks, waarbij expliciet wordt gesteld dat deze voorzieningen bijdragen aan de kwaliteit en internationalisering van het onderwijs[41]. Daarnaast wordt extra begeleiding voor internationale studenten genoemd, onder meer via taaltrainingen en coaching bij mentale problematiek. Internationalisering wordt daarmee niet beperkt tot mobiliteit, maar gekoppeld aan inclusiviteit, studievoortgang en onderwijskwaliteit.

Kunst en cultuur

Culturele voorzieningen worden in dezelfde lijn gepositioneerd. De RUG duidt USVA als "de culturele voorziening van de RUG" die "diverse cursussen en voorstellingen op cultureel en expressief vlak verzorgt"[42], waarmee cultuur nadrukkelijk wordt gepresenteerd als een vorm van academische verbreding en sociale binding. De Universiteit Twente beschrijft dat "cultuurliefhebbers aan hun trekken kwamen met diverse dans-, muziek- en theatervoorstellingen"[43], waarmee cultuur als integraal onderdeel van de 'campuservaring' wordt gepresenteerd. De Universiteit van Amsterdam koppelt culturele en sociale activiteiten bovendien rechtstreeks aan onderwijs door te benadrukken dat de faculteit FNWI onder het thema "intensiever onderwijs" inzet op "community building"[44]. De aanwezigheid van kunst- en cultuurvoorzieningen wordt dus niet als optioneel beschreven, maar als relevant voor de ontwikkelomgeving van studenten en hun vermogen zich verbonden te voelen met de universiteit.

Educatieve extra's

Binnen de categorie educatieve extra's rapporteren universiteiten over publiek-academische programmering, taalonderwijs en academische vaardigheden. De Universiteit Leiden stelt dat Studium Generale "brede, academische activiteiten […] organiseert […] bedoeld voor studenten, medewerkers en alle andere geïnteresseerden"[45], waarmee zij maatschappelijke toegankelijkheid en academische verbreding koppelt aan de onderwijstaak. Radboud Reflects wordt beschreven als een voorziening die "ruimte biedt voor dialoog […] in een zo veilig mogelijke omgeving"[46]. Utrecht, Maastricht en de VU rapporteren over groeiende deelname aan Nederlandse taalcursussen en vernieuwde taalprogramma's zoals "Basic Dutch on Campus" en "Academisch Nederlands Plus"[47]. Het verband tussen taalvaardigheid, inclusiviteit en studievoortgang wordt daarmee door instellingen expliciet erkend. Daarnaast melden universiteiten een breed aanbod aan vaardighedenontwikkeling. De EUR beschrijft dat "diverse Sport & Skills-trajecten veel gebruikt worden", dat studenten tijdens de Wellbeing Week "direct nieuwe kennis en kunde" kunnen opdoen en dat "alle faculteiten een leerlijn academische vaardigheden" hanteren[48]. De VU verwijst naar workshops zoals "How to make a success of your first job" die studenten voorbereiden op professionele participatie[49].

Horeca en restauratie

Ook binnen de categorie horeca en restauratie wordt hier in sommige jaarverslagen naar verwezen. De Universiteit Leiden vermeldt dat haar horecavoorzieningen "uitsluitend toegankelijk zijn voor studenten en medewerkers", met uitzondering voor specifieke recepties, en dat "het beheer van de automaten is uitbesteed"[50], wat duidt op gemengde exploitatievormen. De Erasmus Universiteit koppelt catering aan duurzaamheidsbeleid door te beschrijven dat zij

[41] Breda University of Applied Sciences, *Jaarverslag 2024*, p. 18
[42] Rijksuniversiteit Groningen, *Jaarverslag 2024*, p. 90
[43] Universiteit Twente, *Jaarverslag 2024*, p. 73
[44] Universiteit van Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 67
[45] Universiteit Leiden, *Jaarverslag 2024*, p. 70
[46] Radboud Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 115
[47] Vrije Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 101 & 107
[48] Erasmus Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 62
[49] Vrije Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 108
[50] Universiteit Leiden, *Jaarverslag 2024*, p. 113

werkt aan een nieuwe roadmap waarin een verschuiving plaatsvindt van een volledig vegan campus naar “een meer omvattend Planetary Health Diet”, en rapporteert dat bij een aanbesteding opnieuw is gekozen voor een leverancier waarbij “alle bonen en thee biologisch gecertificeerd” zijn[51]. De Universiteit Utrecht verhuurt ruimte aan “particuliere horecaondernemers” tegen “marktconforme en kostendekkende” tarieven[52], terwijl TU Delft horeca expliciet opneemt als private activiteit waarvoor afzonderlijke administratieve verantwoording geldt[53].
Universiteiten presenteren horeca als onderdeel van hun campusinfrastructuur, die bijdragen aan de leefbaarheid en de dagelijkse onderwijslogistiek.

Huisvesting en kort verblijf

Huisvesting vormt een terrein waarin de relatie tussen publieke en private activiteiten duidelijk naar voren komt. De RUG beschrijft dat zij in 2024 “€ 1,2 mln aan kosten heeft gemaakt ten behoeve van gegarandeerde studentenhuisvesting voor internationale studenten”[54], en motiveert deze inzet vanuit de structurele ontoegankelijkheid van de reguliere woningmarkt. Maastricht University licht toe dat de circa 1.800 uitwisselingsstudenten “vrijwel volledig afhankelijk zijn van de huisvesting die het Guesthouse biedt”[55], omdat korte verblijfsduur voor commerciële aanbieders niet aantrekkelijk is. De VU rapporteert dat zij short-stay accommodaties reserveert via externe aanbieders waarbij studenten een “integraal tarief ter dekking van (zomer)leegstand” betalen[56]. De TU Delft meldt de oplevering van 136 studentenwoningen in opdracht van DUWO[57]. Deze passages tonen dat huisvesting geen kerntaak is, maar door instellingen noodzakelijk wordt geacht om toegankelijkheid, internationale mobiliteit en continuïteit van studie te waarborgen.

Mobiliteit en vervoer

Mobiliteits- en vervoersvoorzieningen worden minder vaak genoemd, maar de Universiteit Utrecht rapporteert dat zij parkeervoorzieningen beheert die worden gebruikt door “medewerkers, studenten en gasten van de universiteit”, dat medewerkers “niet betalen voor het gebruik”, en dat derden een “marktconform” tarief betalen met een maximum van €18,50 per dag[58].
Daarmee wordt mobiliteit in beperkte mate gekoppeld aan toegankelijkheid van de campus, zonder dat universiteiten mobiliteit expliciet beschouwen als studentenvoorziening in strikte zin.

Zorg, welzijn en begeleiding

Ook op het gebied van begeleiding, studievoortgang en welzijn beschrijven universiteiten een breed scala aan voorzieningen die zij expliciet verbinden aan hun onderwijsopdracht. De Universiteit Leiden meldt dat alle faculteiten een “well-being officer” hebben gekregen die activiteiten ontwikkelt en het mentoraat versterkt[59]. Tilburg University benadrukt dat “er een sterke correlatie bestaat tussen het welbevinden van studenten en de mate van studiesucces en vice versa”[60], wat de reden is om te investeren in extra psychologen en decanen. De RUG rapporteert dat haar begeleidingsstructuur bestaat uit “2 fte studentenpsychologen, 1 fte studentendecaan” en dat “4,1 fte extra begeleidingsstaf” is aangesteld voor thesisbegeleiding[61]. TU Delft beschrijft dat binnen het Study Climate-programma studenten

[51] Erasmus Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 97
[52] Universiteit Utrecht, *Jaarverslag 2024*, p. 92
[53] Technische Universiteit Delft, *Jaarverslag 2024*, p. 154
[54] Rijksuniversiteit Groningen, *Jaarverslag 2024*, p. 90
[55] Universiteit Maastricht, *Jaarverslag 2024*, p. 85
[56] Vrije Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 92
[57] Technische Universiteit Delft, *Jaarverslag 2024*, p. 80
[58] Universiteit Utrecht, *Jaarverslag 2024*, p. 94
[59] Universiteit Leiden, *Jaarverslag 2024*, p. 40
[60] Tilburg University, *Jaarverslag 2024*, p. 85
[61] Rijksuniversiteit Groningen, *Jaarverslag 2024*, p. 31

zich kunnen ontwikkelen “met aandacht voor hun welzijn”, waarbij “sociale veiligheid, mentaal welzijn en studiesucces” centraal staan[62]. Deze passages tonen dat universiteiten welzijn en begeleiding niet los zien van de onderwijstaak, maar beschouwen als integrale elementen van een onderwijsomgeving die recht doet aan de diversiteit en complexiteit van studenten.

Zorg, welzijn en begeleiding vormen binnen het hbo een kerncategorie die instellingen expliciet koppelen aan hun wettelijke taak via studiesucces en uitvalpreventie. Hogeschool Leiden rapporteert dat 27% van de studenten contact had met Student Support en benadrukt dat extra middelen zijn ingezet om deze ondersteuning op peil te houden[63]. Hogeschool Rotterdam beschrijft uitgebreide inzet van studentendecanen, psychologen en GGZ-spreekuren, waarbij mentale problematiek de meest voorkomende reden voor ondersteuning is[64].

In de mbo-jaarverslagen worden zorg, welzijn en begeleiding consequent gepositioneerd als essentiële randvoorwaarden voor een veilige, inclusieve leeromgeving en voor het functioneren van studenten binnen het onderwijs. Deze voorzieningen worden niet gepresenteerd als aanvullende service, maar als integraal onderdeel van de onderwijscontext en als noodzakelijke voorwaarde voor studievoortgang en persoonlijke ontwikkeling. ROC Nijmegen beschrijft in dit verband de ontwikkeling van een institutioneel kader voor “Mentale gezondheid”, waarin uitgangspunten en concrete acties zijn vastgelegd om structureel aandacht te besteden aan het welzijn van studenten. Binnen dit kader worden onder meer activiteiten uitgevoerd op het gebied van bewegen, gezondheid en leefstijl[65]. Mentale gezondheid wordt beleidsmatig verankerd en gepositioneerd als onderdeel van de kwaliteitsagenda en het bredere vitaliteitsbeleid van de instelling. In het bestuursverslag van MBO Amersfoort wordt sociale en psychologische veiligheid beschreven als structureel ingebedde ondersteuning. De instelling beschikt over pedagogische medewerkers, veiligheidspersoneel en twee adviseurs op het gebied van psychologische en sociale veiligheid. Deze professionals bieden persoonlijke begeleiding, groepsbegeleiding en trainingen[66]. Daarmee wordt begeleiding niet incidenteel georganiseerd, maar als permanent aanwezige voorziening binnen de onderwijsorganisatie gepositioneerd. ROC Mondriaan positioneert ondersteuning eveneens laagdrempelig en toegankelijk. Via WAEL wordt een digitale voorziening geboden waar jongeren terechtkunnen met vragen over school en persoonlijke problemen. De voorziening verwijst studenten actief door naar relevante organisaties en ondersteuningsstructuren[67]. De instelling benadrukt hiermee het belang van toegankelijke ondersteuning en het wegnemen van drempels bij hulpvragen.

Digitale en hybride voorzieningen

Digitale en hybride voorzieningen komen vooral naar voren in het kader van flexibiliteit, open onderwijs en ondersteuning op afstand. TU Delft verwijst naar haar open online courses[68]. De RUG rapporteert over de ontwikkeling van open leermaterialen (OER) die institutioneel worden verankerd[69]. Universiteiten beschouwen digitale voorzieningen daarmee als middelen om onderwijs toegankelijker te maken voor verschillende doelgroepen, zowel nationaal als internationaal.

5.3. Proportionaliteit

Proportionaliteit is expliciet opgenomen in artikel 2.1, waarin is bepaald dat *“de investering proportioneel [moet] zijn”*. De beleidsregel maakt hiermee duidelijk dat niet alleen het doel van een voorziening relevant is, maar ook de omvang en intensiteit van de inzet van publieke middelen. In de toelichting wordt nader uiteengezet wat onder proportionaliteit wordt verstaan. Daarbij wordt aangegeven dat *“de investering met publieke middelen in een redelijke verhouding dient te staan tot de meerwaarde van de private activiteit voor de wettelijke taak, gelet op de duur, de doelmatigheid en de kwaliteit van de investering”*.

[62] Technische Universiteit Delft, *Jaarverslag 2024*, p. 36
[63] Hogeschool Leiden, *Jaarverslag 2024*, p. 73
[64] Hogeschool Rotterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 17
[65] ROC van Nijmegen, Jaarverslag 2024, p. 32
[66] MBO Amersfoort, Bestuursverslag 2024, p. 73
[67] ROC Mondriaan, Jaarverslag 2024, p. 21
[68] Technische Universiteit Delft, *Jaarverslag 2024*, p. 25
[69] Rijksuniversiteit Groningen, *Jaarverslag 2024*, p. 43

Deze proportionaliteitstoets vereist daarmee een afweging tussen het publieke belang dat met een studentenvoorziening wordt gediend en de financiële en organisatorische inzet die daarvoor nodig is. De beleidsregel verbindt aan deze proportionaliteitseis bovendien een duidelijke grens. Zo wordt expliciet gesteld dat *"investeringen met publieke middelen in private activiteiten die structureel verliesgevend zijn, ondoelmatig en niet proportioneel zijn"*. Daarmee wordt benadrukt dat publieke middelen niet onbeperkt mogen worden ingezet en dat studentenvoorzieningen periodiek tegen het licht moeten worden gehouden om te beoordelen of de omvang en kosten ervan nog steeds in verhouding staan tot het publieke doel dat ermee wordt nagestreefd.

OCW: proportionaliteit als financieel-technisch beoordelingskader

OCW benadrukt dat proportionaliteit binnen de beleidsregel primair een financieel-technisch beoordelingscriterium is en geen inhoudelijke norm over welke studentenvoorzieningen wenselijk of passend zijn. Het proportionaliteitsbeginsel is volgens OCW bedoeld om te beoordelen of de inzet van publieke middelen in verhouding staat tot het beoogde publieke doel, niet om inhoudelijke keuzes van instellingen te sturen.

Volgens OCW biedt de proportionaliteitstoets juist ruimte voor maatwerk, mits instellingen hun keuzes transparant en navolgbaar onderbouwen. Proportionaliteit kan daarbij worden beoordeeld aan de hand van onder meer:

- businesscases of andere financiële onderbouwingen,
- contextspecifieke afwegingen (zoals instellingstype, doelgroep en regionale omstandigheden),
- een realistische inschatting van kosten, baten en gebruikersgroepen.

OCW geeft aan dat instellingen in de praktijk vaak goed in staat zijn om te bepalen wat in hun specifieke context redelijk en proportioneel is in relatie tot hun publieke opdracht, mits deze afwegingen expliciet worden vastgelegd en toegelicht in bestuursverslagen en financiële documentatie.

Rol van accountants en bestaande governance-structuren

Accountants spelen een centrale rol bij de toetsing van proportionaliteit. Van hen wordt verwacht dat zij controleren of de financiële verantwoording en boekhouding in overeenstemming zijn met de beleidsregel. Hun beoordeling richt zich daarbij met name op:

- de proportionaliteit van de inzet van publieke middelen,
- de onderbouwing van kostprijzen en tarieven (bijvoorbeeld integrale kostprijs versus marktconformiteit),
- en de vraag of publieke middelen niet onterecht worden aangewend voor private activiteiten.

De Onderwijsinspectie benadrukt dat accountantsbevindingen in de praktijk leidend zijn wanneer twijfel bestaat over de rechtmatigheid of proportionaliteit van studentenvoorzieningen. Daarmee vormt de proportionaliteitstoets een belangrijk schakelpunt tussen de beleidsregel en de bestaande governance- en verantwoordingsstructuren binnen instellingen.

Koepels: zorg over risicoaversie en afbouw van voorzieningen

Koepelorganisaties geven aan dat een strikte of technisch geïnterpreteerde proportionaliteitstoets in de praktijk kan leiden tot toenemende terughoudendheid bij instellingen. UNL wijst erop dat individuele casussen (bijvoorbeeld naar aanleiding van klachten, accountantsbevindingen of interpretatieverschillen) een onevenredig grote invloed kunnen krijgen op de beoordeling van voorzieningen. Hierdoor bestaat

volgens de koepels het risico dat voorzieningen die momenteel breed gedragen zijn en als maatschappelijk wenselijk worden beschouwd, onbedoeld onder druk komen te staan.
De vrees is dat instellingen uit voorzichtigheid voorzieningen gaan afbouwen of niet verder durven te ontwikkelen, ook wanneer deze aantoonbare of aannemelijke meerwaarde hebben voor studentenwelzijn, brede ontwikkeling of onderwijskwaliteit. Met name bij voorzieningen waarbij de scheidslijn tussen publieke en private activiteiten minder scherp is (zoals sportfaciliteiten, welzijnsdiensten en cultureel aanbod) kan een strikte toepassing van proportionaliteit leiden tot een lager voorzieningenniveau. Volgens de koepels raakt dit juist voorzieningen die in de praktijk van grote betekenis zijn voor studiesucces en welzijn.

5.4. Marktverstoring

De beleidsregel maakt expliciet dat investeringen met publieke middelen in private activiteiten niet mogen leiden tot oneerlijke concurrentie. In de toelichting wordt dit kernachtig verwoord door te stellen dat het van belang is *"te voorkomen dat private activiteiten van het bevoegd gezag leiden tot concurrentievervalsing of marktverstoring"*. Deze voorwaarde beoogt te waarborgen dat onderwijsinstellingen bij het aanbieden van studentenvoorzieningen geen oneigenlijk concurrentievoordeel verkrijgen, bijvoorbeeld doordat zij door inzet van publieke middelen lagere tarieven kunnen hanteren dan private aanbieders, wat de marktverhoudingen verstoort.

Om een gelijk speelveld te creëren, bepaalt de beleidsregel dat voor private activiteiten die (mede) met publieke middelen worden gefinancierd, minimaal een kostendekkend of marktconform tarief moet worden gehanteerd.

De beleidsregel sluit voor deze beoordeling expliciet aan bij het Europese staatssteunrecht en het mededingingsrecht, waaronder artikel 107 van het Verdrag over de werking van de Europese Unie en de nationale Wet Markt en Overheid. Deze kaders beogen te voorkomen dat publieke middelen worden ingezet om economische activiteiten tegen prijzen onder de integrale kostprijs of onder marktconforme tarieven aan te bieden, waardoor een ongerechtvaardigd concurrentievoordeel voor de aanbieder ontstaat en de marktwerking wordt verstoord.

De beoordeling van marktverstoring richt zich daarbij in het bijzonder op de verhouding tussen publieke en private activiteiten en op de wijze waarop kosten worden toegerekend. Zo volgt uit de beleidsregel dat bij private activiteiten *"álle kosten, zowel directe als indirecte kosten, waaronder vaste lasten, overhead en vermogenskosten"* in de prijs moeten worden doorberekend.

Praktijk bij universiteiten: marktverstoring gekoppeld aan private activiteiten
Universiteiten rapporteren over marktverstoring vrijwel uitsluitend in relatie tot activiteiten die als privaat of commercieel worden aangemerkt. In hun verantwoording wordt daarbij consequent verwezen naar de beleidsregel als normatief kader.
De Universiteit Twente geeft aan dat private activiteiten worden uitgevoerd op basis van een integrale kostprijs of marktconforme tarieven, met als expliciet doel het voorkomen van marktverstoring[70]. Dit uitgangspunt is rechtstreeks gebaseerd op de landelijke beleidsregel. De Universiteit Maastricht hanteert

[70] Universiteit Twente, *Jaarverslag 2024*, p. 116

vergelijkbare uitgangspunten en verwijst eveneens naar de beleidsregel, waarin integrale kostprijs en marktconformiteit als leidend worden aangemerkt bij private activiteiten[71].
De Radboud Universiteit rapporteert dat sportvoorzieningen voor externe gebruikers tegen marktconforme tarieven worden aangeboden, terwijl voor interne gebruikers (studenten en medewerkers) bewust lagere tarieven worden gehanteerd[72].

Beperkte aanwijzingen voor feitelijke marktverstoring
Tot op heden zijn er nauwelijks concrete aanwijzingen dat studentenvoorzieningen in de praktijk leiden tot daadwerkelijke marktverstoring. De Onderwijsinspectie geeft aan dat zij slechts één melding heeft ontvangen die mogelijk duidde op een verstorende activiteit. Ook OCW bevestigt dat er geen signalen zijn van structurele of substantiële marktverstoring binnen het onderwijsdomein.
Deze beperkte waarnemingen staan in contrast met de prominente plaats die marktverstoring inneemt in de discussie rondom de beleidsregel. In de praktijk lijkt marktverstoring vooral een belangrijk aandachtspunt in de beoordeling en verantwoording, terwijl concrete gevallen schaars zijn. Tegelijkertijd geldt dat het ontbreken van meldingen niet automatisch betekent dat marktverstoring niet voorkomt. Een zorgvuldige beoordeling van marktverstoring vraagt om een bredere marktanalyse dan uitsluitend het beantwoorden van de vraag of marktconforme tarieven of integrale kostprijsberekeningen worden gehanteerd.

Toepassingsproblemen: onzekerheid en vrees voor klachten
Hoewel feitelijke marktverstoring zelden wordt vastgesteld, ervaren instellingen in de praktijk vooral onzekerheid en terughoudendheid bij studentenvoorzieningen die ook door private partijen worden aangeboden. Zowel VH als UNL signaleren dat instellingen niet zozeer vrezen dat daadwerkelijke marktverstoring optreedt, maar dat zij beducht zijn voor klachten van commerciële aanbieders, zoals sportaanbieders, psychologische praktijken of horecagelegenheden.
Deze onzekerheid kan leiden tot terughoudend gedrag, waarbij instellingen afzien van het versterken of uitbreiden van voorzieningen, zelfs wanneer deze primair gericht zijn op studenten en duidelijk aansluiten op de publieke taak. Instellingen geven aan dat zij willen voorkomen dat zij negatief in beeld komen of in langdurige discussies belanden met accountants, toezichthouders of externe partijen.
UNL wijst erop dat een beoordeling die uitsluitend is gericht op prijsconcurrentie mogelijk onvoldoende recht doet aan de aard van studentenvoorzieningen. Volgens hen kan een bredere benadering, waarin ook aspecten zoals doelgroep, toegankelijkheid, maatschappelijke meerwaarde en de rol van voorzieningen in studentenontwikkeling worden betrokken, beter aansluiten bij de praktijk. Tegelijkertijd blijft binnen de beleidsregel het voorkomen van marktverstoring een zelfstandige randvoorwaarde die expliciet moet worden meegewogen.

[71] Universiteit Maastricht, *Jaarverslag 2024*, p. 82
[72] Radboud Universiteit, *Jaarverslag 2024*, p. 87

5.5. Samenvatting bevindingen studentenvoorzieningen langs beleidsregel

In deze paragraaf vatten we bevindingen uit dit hoofdstuk kort samen in een overkoepelend overzicht. De tabel plaatst de categorieën systematisch langs de vier cumulatieve voorwaarden die in dit onderzoek centraal staan (tabel 12): wettelijke taak, meerwaarde, proportionaliteit (vanuit informatie uit hoofdstuk 4), en marktverstoring.

Overkoepelende patronen

Uit het overzicht komt een aantal terugkerende patronen naar voren.

Afbakening wettelijke taak versus private activiteit

In meerdere categorieën (met name sport & recreatie, studentenorganisaties, zorg & welzijn, kunst & cultuur en internationale voorzieningen) blijkt de afbakening tussen publieke taak en private activiteit niet eenduidig. Instellingen positioneren deze voorzieningen veelal als ondersteunend aan studiesucces, welzijn of toegankelijkheid van het onderwijs, waardoor discussie ontstaat over de toepasselijkheid van de beleidsregel.

Meerwaarde: breed erkend, lastig te objectiveren

Instellingen onderbouwen studentenvoorzieningen doorgaans vanuit hun bijdrage aan welzijn, studiesucces, toegankelijkheid, inclusie en brede vorming. Deze functionele meerwaarde wordt in vrijwel alle categorieën benadrukt. De discussie zit niet zozeer in het belang van de voorzieningen, maar in de wijze waarop die meerwaarde moet worden aangetoond. Met name bij voorzieningen met preventieve of indirecte effecten ontbreekt een eenduidig referentiekader om de bijdrage expliciet en toetsbaar te maken. Dit leidt in de praktijk tot interpretatieverschillen over de mate waarin de onderbouwing voldoende is binnen het kader van de beleidsregel.

Proportionaliteit lastig objectief te toetsen

Uit de analyse blijkt dat proportionaliteit in de praktijk moeilijk eenduidig te beoordelen is. De inzet van publieke middelen verschilt sterk tussen instellingen en sectoren, zowel in omvang als in inrichting van voorzieningen. Bovendien zijn de maatschappelijke en onderwijskundige opbrengsten van veel voorzieningen (zoals welzijn, binding of preventie) niet direct financieel of kwantitatief te objectiveren. Hierdoor ontbreekt een helder referentiekader om vast te stellen wanneer inzet van publieke middelen proportioneel is en wanneer niet.

Marktverstoring

Ten aanzien van marktverstoring is de beschikbare informatie beperkt. In de aanvullende uitvraag is hierover niet in alle categorieën gerapporteerd, waardoor het niet mogelijk is om voor iedere voorziening een onderbouwde uitspraak te doen. Alleen waar instellingen zelf concrete aandachtspunten of voorbeelden noemen is dit in het schema opgenomen. In overige categorieën is geen input over marktverstoring en zijn deze daarom in het overzicht weergegeven met een '–'.

Tabel 12: Samenvatting per categorie studentenvoorziening per onderdeel

Categorie	Wettelijke taak	Meerwaarde	Proportionaliteit	Marktverstoring
Sport & recreatie	Door instellingen veelal gezien als ondersteunend aan wettelijke taak via welzijn en studiesucces; afbakening publiek/privaat blijft discussiepunt	Welzijn, gezondheid, sociale binding, studiesucces	Grote verschillen tussen instellingen. Bij universiteiten met eigen sportvoorzieningen relatief hoge inzet per student; bij instellingen zonder eigen infrastructuur zeer beperkte inzet. Kosten hangen sterk samen met exploitatie van sportaccommodaties	Geen bezwaren bekend/gemeld. Instellingen betwisten marktverstoring en wijzen op publiek gefinancierde gemeentelijke sportinfrastructuur
Studentenorganisaties & -verenigingen	Veelal beschouwd als onderdeel van onderwijs- en campuscontext (binding, medezeggenschap)	Communityvorming, welzijn, inclusie, betrokkenheid	Overwegend beperkte inzet per student. Middelen bestaan uit subsidies, facilitaire ondersteuning en beschikbaarstelling van ruimtes	-
Loopbaan- & netwerkvoorzieningen	Afhankelijk van inrichting: bij hbo/mbo vaak onderdeel onderwijs; bij wo vaker als aparte voorziening	Arbeidsmarktvoorbereiding, professionele ontwikkeling	Variabele inzet. Individuele begeleiding en coaching brengen personele kosten met zich mee; grotere evenementen kennen vaak lagere structurele kosten of externe financiering	Concurrentie met commerciële aanbieders voor (grootschalige) events Bijdragen sponsering
Internationale & uitwisselingsfaciliteiten	Door instellingen gezien als randvoorwaarde voor toegankelijk onderwijs	Sociale inbedding, welzijn, studiesucces internationale studenten	Meestal kleinschalige inzet. Kosten betreffen vooral coördinatie, organisatie van activiteiten en personele inzet	-
Kunst & cultuur	Door instellingen geplaatst binnen brede vorming en onderwijsomgeving; (deels) buiten kernonderwijs	Brede vorming, welzijn, maatschappelijke en persoonlijke ontwikkeling	Beperkte inzet bij de meeste instellingen. Waar instellingen beschikken over eigen culturele voorzienin-	-

Categorie	Wettelijke taak	Meerwaarde	Proportionaliteit	Marktverstoring
			gen (zoals culturele centra of musea) is sprake van structurele kosten voor het aanbieden en in stand houden van activiteiten.	
Educatieve extra's	Aanvullend op wettelijke taak via academische vorming en maatschappelijke dialoog	Intellectuele verdieping, burgerschap, wetenschapscommunicatie	Beperkte en geconcentreerde inzet. Middelen worden ingezet voor centrale activiteiten zoals lezingen, debatten en cursussen	-
Horeca & restauratie	Niet als kernonderdeel van wettelijke taak gezien; faciliterend	Ondersteunend aan campusleven en verblijfskwaliteit	Inzet varieert sterk per exploitatiemodel. Bij externe exploitatie beperkte of geen publieke middelen; bij eigen betrokkenheid financiële inzet	Marktverstoring relevant bij eigen exploitatie
Huisvesting & kort verblijf	Door instellingen gezien als randvoorwaarde voor toegankelijkheid onderwijs, vooral internationaal	Toegang tot onderwijs, instroom en mobiliteit	Publieke inzet is vaak indirect. Kosten betreffen onder meer garantstellingen, leegstandsrisico's en personele inzet voor bemiddeling	-
Mobiliteit & vervoer	Niet als kernonderdeel van wettelijke taak benoemd	Praktische ondersteuning bereikbaarheid	Zeer beperkte inzet	-
Zorg, welzijn & begeleiding	Door instellingen sterk gekoppeld aan wettelijke taak (WHW) via studiesucces en uitvalpreventie	Directe bijdrage aan welzijn, preventie en studiesucces	Relatief veel middelen. Inzet bestaat vooral uit personele kosten (begeleiders, psychologen, welzijnsmedewerkers); grote verschillen tussen instellingen en sectoren.	-
Digitale & hybride voorzieningen	Veelal gezien als ondersteunend aan onderwijs en toegankelijkheid	Ondersteunend aan onderwijsproces en preventie	Zeer beperkte inzet. Kosten zijn gering en vaak onderdeel van bredere	-

Categorie	Wettelijke taak	Meerwaarde	Proportionaliteit	Marktverstoring
			onderwijs- of ondersteuningsbud-getten	

6. Gevolgen van toepassing van de beleidsregel

Voorzieningen die nu (deels) met publieke middelen worden ondersteund, zijn vaak niet kostendekkend ingericht. Wanneer integrale kostprijzen of marktconforme tarieven moeten worden gehanteerd, verwachten instellingen prijsstijgingen, lagere deelname en in meerdere categorieën afschaling of beëindiging van het aanbod.
Vooral sport, zorg en welzijn, internationale voorzieningen, cultuur, educatieve extra's en delen van loopbaanbegeleiding worden als kwetsbaar gezien. Instellingen geven aan dat deze voorzieningen primair een collectieve en preventieve functie hebben en niet zijn ingericht als rendabele dienstverlening. Bij volledige kostendoorbelasting verschuift het karakter van deze voorzieningen van laagdrempelige campusvoorziening naar individueel af te nemen, betaalde dienst.
Instellingen verwachten daarnaast indirecte effecten. Bij zorg en welzijn en digitale ondersteuning wordt gewezen op verschuiving van hulpvragen naar docenten en externe zorg, met langere wachttijden en mogelijk hogere maatschappelijke kosten. Bij huisvesting wordt gewezen op risico's voor een dalende instroom en studievoortgang van internationale studenten. Bij introductie- en verenigingsactiviteiten wordt een effect op binding, kansengelijkheid en studiesucces verwacht.
De impact verschilt per categorie. Horeca en mobiliteit worden relatief minder kwetsbaar geacht, omdat deze voorzieningen vaak al marktconform zijn uitbesteed. Ook binnen het mbo worden de gevolgen in sommige gevallen beperkter ingeschat, omdat voorzieningen daar vaker zijn geïntegreerd in het reguliere onderwijs of kleinschaliger zijn ingericht.

Dit hoofdstuk beschrijft de door instellingen verwachte gevolgen van toepassing van de beleidsregel. De bevindingen zijn gebaseerd op kwalitatieve inschattingen en reflecties van instellingen en hebben een verkennend karakter[73] In de onderstaande paragrafen wordt per categorie studentenvoorzieningen ingegaan op de specifieke gevolgen en bijzonderheden.

6.1. Sport- en recreatie

Uit de uitvraag blijkt dat sport- en recreatievoorzieningen veelal niet kostendekkend zijn en mede worden gefinancierd met publieke middelen. Dit geldt voor zowel commerciële sportfaciliteiten als verenigingssport. Instellingen geven aan dat de huidige studententarieven veelal onder een integrale kostprijs of marktconform niveau liggen.

Effecten van toepassing van marktconforme tarieven
Instellingen verwachten dat toepassing van marktconforme tarieven of integrale kostprijzen leidt tot aanzienlijke prijsstijgingen voor studenten. Een instelling becijfert dat een sportabonnement in dat scenario ongeveer €170 per jaar duurder zou worden dan deelname bij vergelijkbare burgersportverenigingen in dezelfde stad. UNL stelt op basis van bronnen van universitaire sportcentra dat huidige studententarieven

[73] De duiding is voornamelijk gebaseerd op reacties van universiteiten en hbo-instellingen. Mbo-instellingen geven in de uitvraag veelal aan weinig tot geen effecten te verwachten, omdat studentenvoorzieningen daar beperkter aanwezig zijn, kleinschaliger zijn ingericht of onderdeel uitmaken van de reguliere onderwijs- en begeleidingstaak. Hierdoor wordt in het mbo minder spanning ervaren met vereisten rond integrale kostprijs, marktconforme tarieven en marktverstoring. De beschreven gevolgen moeten worden gelezen als door instellingen gesignaleerde aandachtspunten en niet als vaststaande of kwantitatief onderbouwde uitkomsten.

(ongeveer €200 per jaar) in een volledig kostendekkend model kunnen oplopen tot bedragen die voor een aanzienlijk deel van de studenten niet op te brengen zijn. Verschillende instellingen stellen dat studenten “het niet kunnen of willen betalen” en dat het gebruik van sportvoorzieningen zal dalen.

Deelname en karakter

In het scenario van marktconforme tarieven verschuift sport van een collectieve studentenvoorziening naar een reguliere, marktgeoriënteerde dienst. Instellingen geven aan dat commerciële exploitatie in beginsel mogelijk is, maar alleen wanneer de voorziening wordt ingericht als reguliere activiteit. Dat betekent onder meer openstelling voor externe doelgroepen en het hanteren van kostendekkende of marktconforme tarieven. Het specifieke profiel als studentenvoorziening verdwijnt, evenals de functie als laagdrempelige ontmoetings- en integratieplek voor studenten. Sport wordt daarmee minder een collectieve campusvoorziening en meer een algemene sportaanbieder. Tegelijkertijd geven verschillende instellingen aan dat exploitatie in de huidige vorm niet mogelijk is zonder publieke bijdrage. Wanneer deze bijdrage wegvalt, zullen voorzieningen moeten worden afgebouwd of volledig verdwijnen. Dit heeft niet alleen gevolgen voor het aanbod, maar ook voor personeel en vastgoed.

Concurrentie met gemeentelijke sportinfrastructuur

Instellingen plaatsen kanttekeningen bij het argument van marktverstoring. Zij wijzen erop dat sport in Nederland in brede zin publiek wordt gefinancierd, met name via gemeentelijke investeringen in sportaccommodaties. Een instelling benadrukt in dit verband dat wanneer universiteiten hun sportvoorzieningen kostendekkend moeten exploiteren zonder publieke middelen, zij feitelijk moeten concurreren met gemeentelijke voorzieningen die zelf mede uit publieke middelen worden gefinancierd. “Dan is de overheid met twee maten aan het meten”.

Tegen deze achtergrond geven instellingen aan dat studentensportcentra opereren binnen een breder publiek gefinancierde sportinfrastructuur en niet binnen een volledig vrije markt. Daarbij wordt opgemerkt dat gemeenten doorgaans niet bijdragen aan universitaire sportvoorzieningen, terwijl deze wel een grote studentenpopulatie bedienen. Instellingen kennen geen concrete voorbeelden van juridische procedures of formele klachten van commerciële sportaanbieders over marktverstoring door studentensportcentra.

Studentenwelzijn, binding en studiesucces

Instellingen verwachten dat de toepassing van de beleidsregel gevolgen heeft voor fysieke en mentale gezondheid, onderlinge verbinding tussen studenten. Meerdere instellingen leggen een verband met mogelijke studievertraging en uitval, al worden hiervoor geen kwantitatieve ramingen gegeven. Daarnaast wordt gewezen op effecten op binding aan campus en stad en op de aantrekkelijkheid van de instelling voor aankomende studenten.

Verenigingssport

Specifiek voor verenigingssport wordt aangegeven dat deze sterk verweven is met de infrastructuur van studentensportcentra. Wanneer accommodaties niet langer tegen gesubsidieerd tarief beschikbaar zijn, komen studentensportverenigingen onder druk te staan. Deelname wordt dan afhankelijk van hogere contributies (sportabonnement plus verenigingsbijdrage), wat volgens instellingen leidt tot grotere ongelijkheid tussen studenten en inwoners van de gemeente.

Instellingen geven aan dat reguliere burgersportverenigingen in sommige steden onvoldoende capaciteit hebben om een grote instroom van studenten op te vangen. Daardoor kan bij afschaling van studentensport een deel van het aanbod feitelijk verdwijnen. Dit betekent bovendien dat niet alleen het sportaanbod binnen instellingen onder druk komt te staan, maar dat ook de algehele toegang tot sport voor studenten (inclusief buiten de instellingen) in het gedrang kan komen.

6.2. Studentenorganisaties en -verenigingen

Instellingen ondersteunen studentenorganisaties en -verenigingen in de praktijk via een combinatie van facilitaire inzet (zoals het beschikbaar stellen van ruimtes), financiële bijdragen (zoals subsidies) en organisatorische ondersteuning. In de toelichtingen worden hierbij met name bijdragen aan (algemene) introductieweken en studieverenigingen genoemd. Instellingen verantwoorden deze ondersteuning door te verwijzen naar studentenbinding, communityvorming en studentenwelzijn.

Effecten van toepassing van marktconforme tarieven

Instellingen merken op dat activiteiten in het geval van het toepassen van marktconforme tarieven alleen kunnen worden voortgezet als alle kosten volledig worden doorbelast aan studenten. Dit betreft met name introductieweken, welzijns- en inclusiviteitsactiviteiten en andere verbindende programma's die thans niet kostendekkend zijn ingericht.

Instellingen verwachten dat de hogere deelnamekosten zullen leiden tot lagere deelname, met name onder financieel kwetsbare studenten, eerstejaars en internationale studenten. In enkele gevallen wordt gesteld dat introductieweken in de huidige vorm niet kunnen worden voortgezet en dat versobering of substantiële afschaling waarschijnlijk is. Commerciële inkomsten, zoals sponsoring, waardoor niet-commerciële onderdelen (bijvoorbeeld studie-informatie, welzijnsactiviteiten en inclusiviteitsprogramma's) komen tevens onder druk te staan en zullen mogelijk vervallen.

Deelname, toegankelijkheid en kansengelijkheid

Als ruimtes en faciliteiten uitsluitend tegen marktconforme huur beschikbaar mag worden gesteld, verwachten instellingen dat veel verenigingen activiteiten niet langer kunnen organiseren, omdat de kosten niet op te brengen zijn. Zonder een publieke basisinfrastructuur (bestaande uit ruimte, organisatorische ondersteuning en faciliteiten) wordt de continuïteit van studentenactiviteiten in meerdere reacties als onzeker of niet-realistisch ingeschat.

Studentenwelzijn, binding en studiesucces

Instellingen zien studieverenigingen en introductieactiviteiten als onderdeel van de instellingsbrede inzet op studentenwelzijn, binding en studiesucces. Wanneer activiteiten worden afgeschaald of beëindigd, verwachten instellingen dat dit kan leiden tot minder binding met opleiding en instelling, meer mentale druk bij met name eerstejaarsstudenten en een verhoogd risico op studievertraging of uitval.

Daarnaast wijzen instellingen erop dat bij volledige kostendoorbelasting of marktconforme inrichting verenigingen sterker afhankelijk worden van eigen inkomsten, zoals contributies of commerciële activiteiten (bijvoorbeeld barinkomsten of sponsoring). Dit kan volgens hen leiden tot verschuivingen in prioriteiten, verschraling van het aanbod en tot een minder toegankelijk en minder inclusief activiteitenaanbod.

6.3. Loopbaan- en netwerkvoorzieningen

Instellingen zien loopbaan- en netwerkvoorzieningen als ondersteuning bij de voorbereiding op de arbeidsmarkt, onder meer via career services, coaching, bedrijvenmarkten en incubators. De organisatie verschilt per instelling: in sommige gevallen wordt dit centraal geregeld, in andere gevallen ingebed in de opleiding. Enkele instellingen leggen expliciet een relatie met de onderwijsvisie of professionaliseringslijn van de instelling.

Effecten van toepassing van marktconforme tarieven
Grotere evenementen, zoals bedrijvenmarkten of career days, lijken volgens meerdere reacties minder afhankelijk van een instellingsbijdrage, doordat zij (deels) extern worden gefinancierd. Daarentegen worden individuele begeleiding, loopbaancoaching en kleinschalige ontwikkelprogramma's als gevoelig aangemerkt. Meerdere instellingen stellen dat deze activiteiten zonder publieke bijdrage niet langer kosteloos of tegen lage tarieven kunnen worden aangeboden. In enkele gevallen wordt expliciet gesteld dat career services en coaching in dat scenario geheel zouden worden beëindigd. Daarbij worden ook personele gevolgen genoemd, zoals het beëindigen van (tijdelijke) contracten.

Deelname en gevolgen voor de voorbereiding op de arbeidsmarkt
Instellingen verwachten dat hogere kosten voor individuele begeleiding met name gevolgen hebben voor studenten die extra ondersteuning nodig hebben bij de overgang naar de arbeidsmarkt. In meerdere reacties wordt aangegeven dat niet alle studenten in gelijke mate beschikken over netwerk, zelfregie of vaardigheden om zelfstandig hun loopbaan vorm te geven. Studenten met een ondersteuningsbehoefte, maar zonder relevant netwerk, zouden relatief harder worden geraakt.

Daarnaast wordt gewezen op mogelijke indirecte effecten, zoals een langere zoekperiode naar werk na afstuderen of een minder passende aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt.

Incubators en start-upvoorzieningen
Voor incubators en start-up hubs geven instellingen aan dat deze in de huidige vorm veelal niet volledig marktconform kunnen worden bekostigd. In meerdere reacties wordt aangegeven dat een student-incubator zonder publieke bijdrage zal verdwijnen of substantieel moet worden afgeschaald.

Daarnaast wordt gewezen op de rol van incubators in regionale samenwerking en innovatie. Deze voorzieningen fungeren vaak als schakel tussen onderwijsinstelling, studenten en externe partners. Afschaling kan volgens instellingen gevolgen hebben voor innovatiekracht en de regionale economische positie, met name waar ondernemerschap onderdeel is van de onderwijsvisie of strategische profilering van de instelling.

Positionering ten opzichte van de markt
Wegvallen van publieke middelen kan ertoe leiden dat instellingen in sterkere mate moeten concurreren met commerciële aanbieders van loopbaancoaching en trainingen. Daarbij wordt gesignaleerd dat onderwijsinstellingen enerzijds een publieke opdracht hebben in het bevorderen van studiesucces en arbeidsmarkttoeleiding, maar anderzijds bij toepassing van de beleidsregel minder ruimte hebben om de huidige laagdrempelige ondersteuning te bieden.

6.4. Internationale en uitwisselingsfaciliteiten

Instellingen geven aan dat internationale en uitwisselingsfaciliteiten, zoals buddy- en introductieprogramma's, vooral zijn gericht op begeleiding en sociale inbedding van internationale studenten. Deze activiteiten worden veelal georganiseerd vanuit international offices of studentenorganisaties. Ook dit aanbod van studentenvoorzieningen is doorgaans niet kostendekkend ingericht.

Effecten van toepassing van marktconforme tarieven
In het scenario van toepassen van de beleidsregel zouden voorzieningen mogelijk geheel vervallen of slechts in afgeslankte vorm kunnen worden voortgezet, bijvoorbeeld als incidentele activiteiten tegen betaling. Volgens instellingen zou daarmee het laagdrempelige karakter onder druk komen te staan en deelname sterker afhankelijk worden van financiële draagkracht van de student.

Integratie en welzijn van internationale studenten
Het wegvallen of verminderen van integratievoorzieningen heeft directe gevolgen voor de sociale binding en het welzijn van internationale studenten. In meerdere reacties wordt gewezen op het risico van sociale isolatie, met name in de eerste fase van de studie, wanneer internationale studenten vaak nog geen lokaal netwerk hebben Dit kan volgens instellingen leiden tot verminderde studiemotivatie en een grotere kans op studievertraging of voortijdige uitval.

International classroom
Wanneer deze activiteiten worden afgeschaald of alleen tegen betaling toegankelijk zijn, verwachten instellingen dat de ontmoeting tussen Nederlandse en internationale studenten afneemt. Dit zal leiden tot minder interculturele interactie binnen onderwijs en projectgroepen.

Organisatorische en personele gevolgen
Wegvallen van publieke middelen heeft niet alleen gevolgen voor activiteiten, maar ook voor de organisatorische ondersteuning. De verwachting is dat coördinatiecapaciteit binnen international offices of specifieke functies gericht op begeleiding en integratie van internationale studenten niet kunnen worden gehandhaafd zonder publieke financiering. Dit zal leiden tot een verdere verschraling van het aanbod, omdat activiteiten vaak afhankelijk zijn van professionele ondersteuning naast inzet van studenten of vrijwilligers.

Aantrekkelijkheid voor van internationale studenten en instroom
In enkele reacties wordt aangegeven dat een vermindering van integratievoorzieningen negatieve gevolgen kan hebben voor de aantrekkelijkheid van de instelling of Nederland als studiebestemming. Instellingen verwachten dat internationale studenten hun keuze mede baseren op de mate van ondersteuning bij aankomst en mogelijkheden te integreren. Het wegvallen van deze voorzieningen kan op termijn invloed hebben op de reputatie en internationale positionering en daarmee de instroom. Het is voor de instellingen niet mogelijk deze effecten kwantitatief te onderbouwen.

6.5. Kunst en cultuur

Instellingen geven aan dat kunst- en cultuurvoorzieningen een structurele, maar veelal buiten curriculaire rol vervullen binnen de onderwijsomgeving. Het betreft onder meer voorstellingen, cursussen en workshops, culturele centra op de campus, musea en galeries, en culturele evenementen. Deze voorzieningen worden doorgaans tegen lage tarieven of soms zelfs gratis aangeboden en zijn in de regel niet kostendekkend ingericht, maar mede afhankelijk van publieke middelen.

Effecten van toepassing van marktconforme tarieven
Instellingen signaleren dat in een scenario met marktconforme tarieven het culturele aanbod waarschijnlijk kleiner en selectiever wordt. Activiteiten die nu breed toegankelijk zijn, zouden dan alleen nog tegen hogere tarieven kunnen worden aangeboden, wat deelname afhankelijk maakt van individuele financiële ruimte. Daarmee verandert volgens instellingen het karakter van cultuur op de campus: van een collectieve, laagdrempelige voorziening naar een meer beperkt aanbod (alleen rendabele activiteiten worden georganiseerd) met beperktere deelname.

Musea en culturele instellingen op de campus
Musea en culturele instellingen op de campus vervullen een publieke functie, bijvoorbeeld op het gebied van erfgoedbeheer, educatie en wetenschapscommunicatie. Daarbij wordt erop gewezen dat musea in Nederland in brede zin niet zonder publieke financiering functioneren.

Een instelling merkt hierover op dat “in Nederland geen musea bestaan die zonder publieke middelen commercieel kunnen functioneren”, en dat het wegvallen van publieke middelen daarom directe gevolgen heeft voor publieksactiviteiten en educatieve dienstverlening.

Brede vorming en plaats in het onderwijs
Instellingen koppelen kunst- en cultuurvoorzieningen aan brede ontwikkeling, welzijn en aan het curriculum. Voorstellingen en culturele activiteiten worden onder meer genoemd als onderdeel van onderwijs, als middel om maatschappelijke en persoonlijke thema’s bespreekbaar te maken en als ontmoetingsplek voor studenten. In verschillende reacties wordt aangegeven dat het wegvallen van deze voorzieningen leidt tot beperking van brede vorming, verlies van ontwikkelmogelijkheden buiten het curriculum en vermindering van communityvorming. Sommige instellingen wijzen daarbij op gevolgen voor mentale welzijn, inclusiviteit en verbinding met opleiding en campus.

Organisatorische en personele gevolgen
Het afbouwen van kunst- en cultuurvoorzieningen heeft personele gevolgen, door het niet verlengen van tijdelijke contracten en het verdwijnen van ondersteunende functies. Daarnaast verdwijnt volgens instellingen een belangrijk onderdeel van de sociale en culturele infrastructuur op de campus. Een instelling geeft aan dat met het verdwijnen van culturele voorzieningen “ook een laagdrempelige ontmoetingsplek voor dialoog en communityvorming wegvalt”, met negatieve gevolgen voor de campusdynamiek.

6.6. Educatieve extra’s

Onder educatieve extra’s verstaan instellingen activiteiten zoals lezingen, debatten en cursussen buiten het formele curriculum, honours- en summerprogramma’s en taalonderwijs (waaronder taallessen en interculturele trainingen). Deze voorzieningen worden doorgaans laagdrempelig aangeboden, maken geen integraal onderdeel uit van het geaccrediteerde curriculum en zijn in veel gevallen niet kostendekkend ingericht en dus mede afhankelijk van publieke middelen.

Lezingen, debatten en cursussen buiten het curriculum
Als instellingen bij deze activiteiten marktconforme tarieven of integrale kostprijzen zouden moeten hanteren, kan dit leiden tot heroverweging van het aanbod van lezingen, debatten en buiten curriculaire cursussen.

Een hogere eigen bijdrage heeft effect op de deelname. Activiteiten die primair zijn gericht op brede academische vorming, maatschappelijke oriëntatie en intellectuele verdieping zijn volgens meerdere reacties kwetsbar, omdat zij er geen alternatieve financieringsbron is.

Honours-, en summerprogramma's
Voor honours- en summerprogramma's geven instellingen aan dat kostendekkende tarieven kunnen leiden tot hogere eigen bijdragen voor studenten. Instellingen verwachten dat deelname hierdoor selectiever wordt en sterker afhankelijk van financiële draagkracht. In meerdere reacties wordt gewezen op het risico dat juist ondersteunende programma's minder toegankelijk worden. Een instelling geeft aan dat in dat scenario "juist studenten die de ondersteuning het hardst nodig hebben, deze minder goed kunnen betalen", wat kan leiden tot grotere ongelijkheid in startpositie en studiesucces. Instellingen verwachten dat lagere deelname aan dergelijke programma's kan bijdragen aan studievertraging of uitval, met name in de eerste fase van de opleiding.

Taalonderwijs en interculturele trainingen
Voor taalonderwijs geven instellingen aan dat het aanbod deels voortvloeit uit wettelijke verplichtingen of beleidskaders (zoals academische taalvaardigheid), terwijl andere onderdelen aanvullend of facultatief van aard zijn. In meerdere reacties wordt aangegeven dat taalcursussen bij volledige doorbelasting voor studenten niet te betalen zijn.

Instellingen relateren taalonderwijs aan toegankelijkheid, studeerbaarheid en kwaliteit van het onderwijs. Bij met name internationale studenten wordt gewezen op het belang van academische taalvaardigheid en integratie in de Nederlandse samenleving. In enkele reacties wordt aangegeven dat afbouw van taalvoorzieningen risico's oplevert voor studiesucces en voor het behoud van afgestudeerden voor de Nederlandse arbeidsmarkt.

Waar taalonderwijs deels ook aan derden wordt aangeboden, geven instellingen aan dat dit private deel doorgaans kostendekkend is ingericht. De verwachte gevolgen van de beleidsregel betreffen met name het studentgerichte, publiek bekostigde aanbod.

6.7. Horeca en restauratie

Horeca- en restauratieve voorzieningen betreffen onder meer cafés, restaurants en cateringdiensten op de campus. Uit de vragenlijsten blijkt dat deze voorzieningen in veel gevallen al marktconform worden geëxploiteerd of zijn uitbesteed aan externe partijen. In vergelijking met andere categorieën worden door instellingen relatief minder directe gevolgen voorzien van toepassing van de beleidsregel.

Huidige inrichting en mate van kwetsbaarheid
Instellingen geven aan dat horecavoorzieningen vaak al opereren volgens bedrijfsmatige uitgangspunten. In meerdere gevallen zijn de voorzieningen volledig uitbesteed aan derden of worden zij zonder inzet van publieke middelen geëxploiteerd.

In enkele gevallen wordt echter aangegeven dat horeca (deels) functioneert binnen bredere campusvoorzieningen of sportcentra en daar mede afhankelijk is van het aantal bezoekers/deelnemers (de vraag naar bijv. sportvoorzieningen). Waar de vraag daalt kan dit leiden tot beëindiging van het aanbod of vertrek van de exploitant. Eén instelling geeft aan dat in dat scenario "alleen automaten (koffie, frisdrank, snacks) overblijven" indien exploitatie niet langer rendabel is.

Mogelijke effecten op prijs, aanbod en kwaliteit
In meerdere reacties wordt aangegeven dat hogere kosten naar verwachting worden doorberekend aan studenten en medewerkers, wat kan leiden tot prijsstijgingen en in sommige gevallen kortere openingstijden. Dan is het gevolg dat de focus sterker komt te liggen op rendabele producten en piekmomenten. Minder winstgevende onderdelen van het aanbod, zoals gezonde, duurzame, vegetarische of halal opties, kunnen daardoor onder druk komen te staan. Ook wordt gewezen op het risico dat de sociale functie van horeca op de campus kan afnemen.

In enkele reacties wordt benadrukt dat betaalbare horeca bijdraagt aan het verblijfskarakter van de campus, als plek om te studeren, samen te werken en elkaar informeel te ontmoeten. Een stijging van prijzen kan volgens instellingen de drempel verhogen om gebruik te maken van deze voorzieningen.

6.8. Huisvesting en kort verblijf

Instellingen geven aan dat voorzieningen op het gebied van short-stay accommodaties, gastverblijven en bemiddeling bij huisvesting een voorwaarde vormen voor het toegankelijk onderwijs, met name voor internationale studenten, uitwisselingsstudenten en studenten van buiten de regio. In veel gevallen gaat het daarbij om indirecte inzet van publieke middelen, zoals garantstellingen, personele inzet voor bemiddeling, het reserveren van kamercontingenten of samenwerking met woningcorporaties en gemeenten.

Uit de beantwoording blijkt dat de mogelijke toepassing van integrale kostprijzen of marktconforme uitgangspunten deze arrangementen bij een deel van de instellingen onder druk kan zetten. Instellingen geven aan dat dergelijke voorzieningen in dat geval moeten worden heroverwogen, afgeschaald of beëindigd, met mogelijke gevolgen voor instroom, studievoortgang en welzijn van studenten. Tegelijkertijd geven enkele instellingen aan geen publieke middelen in te zetten voor huisvesting en verwachten zij daarom geen effecten van de beleidsregel.

Short-stay accommodaties en gastverblijven
In meerdere reacties wordt aangegeven dat short-stay voorzieningen zonder publieke inzet (bijvoorbeeld in de vorm van garantstellingen of het dragen van leegstandsrisico) niet kunnen worden voortgezet. Een instelling formuleert dit als volgt: *“Zonder de inzet van publieke middelen (in de vorm van een garantstelling) zullen deze faciliteiten niet meer worden aangeboden en komt de toegankelijkheid van het onderwijs voor internationale studenten in het gedrang.”*

Daarnaast wordt gewezen op het feit dat commerciële partijen en woningcorporaties niet altijd bereid zijn om specifieke doelgroepen te huisvesten. In het geval van een gespecialiseerde opleiding wordt bijvoorbeeld aangegeven dat andere aanbieders niet bereid zijn huisvesting te verzorgen voor deze studentengroep. Een hogere huurprijs is volgens de instelling niet op te brengen door de doelgroep, met als mogelijk gevolg dat het aantal inschrijvingen daalt en de opleiding bedrijfseconomisch onder druk komt te staan.

Ook wordt gewezen op het belang van short-stay voorzieningen voor de internationale instroom in bredere zin. Een instelling merkt op: *“Instroom wordt onzeker en valt deels weg; studenten van buiten de regio en internationale studenten kunnen de start niet plannen, een deel komt niet, komt te laat of haakt af.”* De verwachte effecten zijn zowel kwantitatief (meer no-shows, latere starts, lagere instroom) als kwalitatief (meer stress bij studenten, slechtere binding en verhoogde kans op vertraging of uitval).

Bemiddeling bij huisvesting

Naast fysieke short-stay voorzieningen speelt bemiddeling een belangrijke rol. Instellingen onderhouden contacten met gemeenten, woningcorporaties en particuliere aanbieders, reserveren een contingent kamers of bieden informatievoorziening en begeleiding bij het vinden van woonruimte. In meerdere reacties wordt benadrukt dat deze bemiddeling onderdeel is van een bredere "soft landing" voor internationale studenten: *"Huisvesting is het belangrijkste onderdeel van de soft landing van internationale studenten."* Wanneer publieke middelen niet langer zouden mogen worden ingezet voor personele inzet of garantstellingen, verwachten instellingen dat actieve bemiddeling wordt afgebouwd. Studenten moeten dan volledig zelfstandig hun weg vinden op de particuliere markt, in een context van structurele woningnood. Instellingen voorzien dat dit met name voor internationale studenten een hoge drempel vormt.

6.9. Mobiliteit en vervoer

Mobiliteits- en vervoersvoorzieningen omvatten onder meer parkeerfaciliteiten, fietsenstallingen en in beperkte mate deelmobiliteit. Instellingen geven aan dat deze voorzieningen primair zijn ingericht vanuit bereikbaarheidsoverwegingen voor studenten en medewerkers. De inrichting en mate van kostendoorberekening verschillen sterk per locatie en zijn afhankelijk van factoren zoals campusligging, bereikbaarheid met het openbaar vervoer en de ruimtelijke context.

Huidige inrichting en mate van kwetsbaarheid

Uit de vragenlijsten blijkt dat een deel van de mobiliteitsvoorzieningen al marktconform of kostendekkend wordt geëxploiteerd. Dit geldt met name voor autoparkeren en voor mobiliteitsconcepten die zijn uitbesteed aan externe partijen. In deze gevallen verwachten instellingen beperkte directe gevolgen van toepassing van de beleidsregel.

Andere voorzieningen, zoals fietsenstallingen, maken veelal onderdeel uit van de algemene campusinfrastructuur en worden niet afzonderlijk doorbelast. Voor deze voorzieningen wordt aangegeven dat zij zijn ingericht als collectieve faciliteit, gericht op toegankelijkheid van het onderwijs en dagelijks gebruik door grote aantallen studenten en medewerkers.

6.10. Zorg, welzijn en begeleiding

Zorg-, welzijns- en begeleidingsvoorzieningen worden door instellingen gekarakteriseerd als laagdrempelig, preventief en sterk verweven met de onderwijscontext. Het betreft onder meer studentpsychologen, welzijnscoaches, welzijnsprogramma's en aanvullende ondersteuningsstructuren binnen centrale studentendiensten.

Huidige inrichting en wettelijke context

In de beantwoording wordt frequent verwezen naar de wettelijke zorgplicht van instellingen, zoals vastgelegd in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Meerdere instellingen geven aan dat ondersteuning bij welzijn, bijzondere omstandigheden en studiesucces expliciet onderdeel is van hun publieke taak. Een instelling verwoordt dit als volgt: "*Zonder deze rol, taak en dienstverlening blijven wij in gebreke in de uitvoering van de WHW en kunnen studenten met een ondersteuningsbehoefte niet of minder goed een studie volgen*." Tegelijkertijd geven instellingen aan dat het huidige niveau van ondersteuning vaak verder gaat dan een basisvoorziening. De inzet van studentpsychologen, preventieve welzijnsprogramma's en laagdrempelige coaching wordt in veel gevallen mede mogelijk gemaakt door

publieke middelen. Deze voorzieningen zijn doorgaans niet kostendekkend ingericht en expliciet niet opgezet als betaalde dienstverlening.

Effecten van toepassing van marktconforme tarieven
Het hanteren van marktconforme tarieven of integrale kostprijzen voor zorg- en welzijnsvoorzieningen heeft ingrijpende gevolgen. Instellingen merken expliciet op dat studenten niet in staat zijn om commerciële tarieven voor psychologische begeleiding te betalen. Een instelling stelt hierover: "*Studenten hebben weinig geld. Wachtlijsten via de zorgverzekering zijn lang. Juist de korte lijntjes en snelle hulp binnen de instelling maken nu het verschil*." In veel reacties wordt aangegeven dat studentpsychologen en welzijnscoaches in dat scenario geheel zouden verdwijnen of slechts in sterk afgeslankte vorm kunnen blijven bestaan. Waar beëindiging niet mogelijk is vanwege de zorgplicht, verwachten instellingen dat het aanbod wordt teruggebracht tot een minimaal, reactief niveau, met langere wachttijden en het wegvallen van preventieve inzet.

Preventie en externe zorg
Een terugkerend en zwaarwegend thema in de uitvraag is de preventieve functie van interne welzijnsvoorzieningen. Instellingen geven aan dat laagdrempelige ondersteuning voorkomt dat problemen escaleren en dat studenten daardoor minder snel terechtkomen in de reguliere geestelijke gezondheidszorg (GGZ).

Bij afbouw van interne ondersteuning verschuiven hulpvragen naar externe zorg, waar al sprake is van structurele capaciteitsproblemen. Eén instelling vat dit samen als: "*Preventie stopt, problemen worden pas zichtbaar bij escalatie. De druk verschuift naar onderwijs en externe zorg, en dat is duurder en minder effectief*." Daarnaast geven instellingen aan dat docenten, studiebegeleiders en studentdecanen in de praktijk zullen proberen de wegvallende ondersteuning op te vangen, ondanks beperkte tijd en deskundigheid. Dit kan leiden tot extra druk op medewerkers en tot minder adequate begeleiding van studenten met complexe problematiek.

Studiesucces, uitval en maatschappelijke kosten
Instellingen relateren zorg- en welzijnsvoorzieningen aan studiesucces, studierendement en uitvalpreventie. In meerdere reacties wordt aangegeven dat vermindering van begeleiding kan leiden tot meer studievertraging, hogere uitval en een toename van langstudeerders. Een instelling beschrijft dit effect als volgt: "*Wat financieel 'bespaard' wordt, keert als verlies terug: meer uitval, lagere rendementen en hogere kosten op langere termijn."*

Kansengelijkheid en toegankelijkheid
Een belangrijk aandachtspunt in de beantwoording is het risico op toenemende kansengelijkheid. Instellingen geven aan dat het verschuiven van collectieve, publiek gefinancierde ondersteuning naar individuele, betaalde dienstverlening ertoe leidt dat vooral studenten met financiële draagkracht toegang houden tot begeleiding. Een instelling formuleert dit: "*De voorziening verandert van collectief naar individueel gebruik en is alleen nog mogelijk voor de student die betaalt. Dit strookt niet met kansengelijkheid*."

6.11. Digitale en hybride voorzieningen

Digitale en hybride voorzieningen, zoals e-learningmodules buiten het formele curriculum, aanvullende online leeractiviteiten, vrij toegankelijke MOOCs en digitale zelfhulpprogramma's, worden door instellingen gezien als een laagdrempelig en aanvullend onderdeel van het studentenaanbod. Deze voorzieningen

worden veelal ontwikkeld en onderhouden met inzet van publieke middelen en zijn doorgaans niet kostendekkend ingericht.

Effecten van toepassing van marktconforme tarieven
Wanneer digitale en hybride voorzieningen uitsluitend tegen marktconforme tarieven of integrale kostprijzen mogen worden aangeboden, verwachten instellingen dat een groot deel van het huidige aanbod zal worden afgebouwd of beëindigd. In meerdere reacties wordt aangegeven dat vrij toegankelijke MOOCs niet langer worden geactualiseerd of geheel verdwijnen, terwijl digitale ondersteuningsinstrumenten voor studenten niet betaalbaar zijn bij commerciële tarieven.
Instellingen geven daarbij aan dat digitale voorzieningen juist bedoeld zijn als collectieve ondersteuning en niet als individueel af te nemen product, waardoor kostendekkende exploitatie op gespannen voet staat met het oorspronkelijke doel van dit aanbod.

Toegankelijkheid en studiesucces
Instellingen signaleren dat het verdwijnen of beperken van digitale modules directe gevolgen kan hebben voor studenten die deze voorzieningen gebruiken om hiaten in kennis te overbruggen of zich voor te bereiden op onderdelen van de opleiding. Zonder laagdrempelig online aanbod wordt het voor studenten lastiger om zelfstandig studievertraging te voorkomen of zich te oriënteren op vervolgstappen binnen het onderwijs. Daarnaast wordt gewezen op het belang van vrij toegankelijke modules voor aankomend studenten, die worden ingezet voor studiekeuze, voorbereiding en oriëntatie. Instellingen verwachten dat het wegvallen van deze voorzieningen kan leiden tot minder goed geïnformeerde instroom en mogelijk meer uitval in de eerste fase van de opleiding.

Verschuiving van druk naar fysieke ondersteuning
Net als bij zorg- en welzijnsvoorzieningen wordt in de uitvraag gewezen op mogelijke verschuivingseffecten. Wanneer digitale zelfhulpportalen en online ondersteuning verdwijnen, verwachten instellingen dat studenten zich vaker zullen wenden tot fysieke ondersteuning, zoals studentdecanen, studieloopbaanbegeleiders en studentpsychologen. Een instelling merkt hierover op: “Als studenten geen toegang meer hebben tot digitale zelfhulp, wordt de druk op decanen en begeleiders groter.”
Digitale voorzieningen worden daarmee gezien als een belangrijk ontlastend element binnen het bredere ondersteuningslandschap.

Spanningsveld met publieke opdracht en LLO
Enkele instellingen plaatsen de gevolgen van kostendekkende uitgangspunten in een bredere beleidscontext. Zij wijzen op de spanning tussen marktconforme exploitatie en de maatschappelijke opdracht van instellingen op het gebied van kennisdeling en Leven Lang Ontwikkelen. Wanneer publieke middelen niet langer mogen worden ingezet, moeten instellingen concurreren met commerciële aanbieders, terwijl zij tegelijkertijd worden aangesproken op hun bijdrage aan publieke kennisinfrastructuur.
Dit wordt door instellingen ervaren als een structureel spanningsveld, waarin het open en toegankelijke karakter van digitale voorzieningen onder druk komt te staan.

6.12. Samenvatting bevindingen verdieping studentenvoorzieningen

In algemene termen zien we schematisch het volgende patroon:

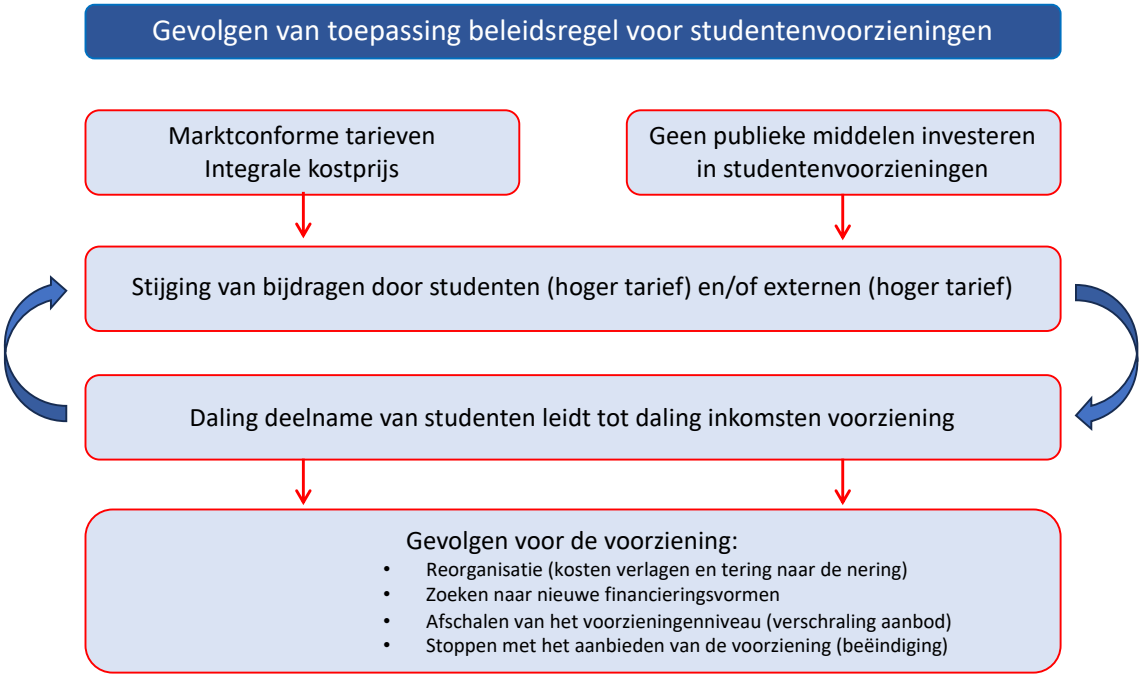

De mogelijke gevolgen van toepassing van integrale kostprijs of marktconforme tarieven lopen uiteen voor de verschillende studentenvoorzieningen:

- In voorzieningen zoals sport en huisvesting worden fundamentele wijzigingen of beëindiging van het aanbod genoemd.
- Bij studentenorganisaties, culturele activiteiten en educatieve extra's wordt vooral versobering en selectiever gebruik verwacht.
- Bij zorg, welzijn en begeleiding wordt gewezen op het risico dat kwetsbare studenten disproportioneel worden geraakt en dat druk verschuift naar externe zorg.
- In categorieën met beperkte publieke inzet, zoals mobiliteit, horeca, en digitale voorzieningen, worden de effecten overwegend als gering ingeschat.

Binnen dit algemene patroon benoemen instellingen de volgende concrete effecten en gevolgen van de toepassing van de beleidsregel op studentenvoorzieningen:

- Karakterverschuiving van collectief naar marktgericht aanbod: voorzieningen verschuiven van laagdrempelige studentenvoorziening naar reguliere marktactiviteit, met verlies van de ontmoetings- en integratiefunctie op de campus.
- Afschaling of beëindiging van voorzieningen: voor onder meer studentensport, culturele voorzieningen, studentenactiviteiten, individuele loopbaanbegeleiding, incubators, delen van internationale voorzieningen en welzijns- en begeleidingsaanbod wordt substantiële versobering of beëindiging als reëel scenario genoemd.
- Druk op studenten- en studieverenigingen: bij marktconforme huur- of gebruikstarieven komen verenigingen onder druk te staan.

- Kansengelijkheid onder druk: volledige kostendoorbelasting maakt deelname sterker afhankelijk van individuele betaalcapaciteit, waardoor vooral financieel kwetsbare studenten relatief harder worden geraakt.
- Organisatorische en personele gevolgen: instellingen noemen onder meer het niet verlengen van tijdelijke contracten, het schrappen van functies (bijvoorbeeld bij sportcentra en welzijnsteams) en het verdwijnen van meerdere fte's. Ook wordt gewezen op het wegvallen van coördinatie- en ondersteuningscapaciteit die nodig is om activiteiten te organiseren en te begeleiden. In sommige gevallen worden daarnaast vastgoedconsequenties genoemd, zoals het afstoten van accommodaties of het moeten afwaarderen van bestaande sport- of cultuurfaciliteiten wanneer exploitatie niet langer haalbaar is.
- Verschuiving van druk naar onderwijs en externe zorg: met name bij zorg- en welzijnsvoorzieningen verwachten instellingen dat het wegvallen van preventieve ondersteuning leidt tot zwaardere problematiek, meer druk op docenten en studiebegeleiding en een grotere belasting van externe zorg.
- Indirecte effecten op studiesucces en instroom: instellingen leggen verbanden met meer stress, verminderde binding, grotere kans op studievertraging of uitval en mogelijke gevolgen voor aantrekkelijkheid, reputatie en (internationale) instroom.

Sectorale verschillen

De knelpunten concentreren zich met name in het wo en (in mindere mate) het hbo. Mbo-instellingen geven in de uitvraag vaker aan dat de beleidsregel in hun praktijk beperkte impact heeft, omdat voorzieningen kleinschaliger zijn of integraal onderdeel uitmaken van het reguliere onderwijs.

In tabel 11 worden de verschillende knelpunten bij het toepassen van de beleidsregel per type studentenvoorziening uitgelicht. Dit is op basis van de informatie uit hoofdstuk 4, 5 en 6.

Tabel 11: Knelpunten bij toepassing beleidsregel

Hoofdcategorie	Knelpunten bij toepassing beleidsregel
Sport & recreatie	Instellingen positioneren sport als ondersteunend aan welzijn, studiesucces en sociale binding, maar onder de beleidsregel ontstaat discussie over de kwalificatie als publieke taak of private activiteit. Daarnaast zijn sportvoorzieningen vaak kapitaalintensief, met hoge vaste lasten voor infrastructuur en personeel. Toepassing van integrale kostprijs wordt door instellingen consequent in verband gebracht met forse tariefstijgingen, sterke daling van deelname en in meerdere gevallen beëindiging van het aanbod. Het argument van marktverstoring wordt door instellingen betwist, mede omdat sport in Nederland breed publiek wordt gefinancierd, ook via het Rijk en gemeenten.
Studentenorganisaties & -verenigingen	Instellingen beschouwen ondersteuning in de vorm van ruimtes, introducties en faciliteiten als onderdeel van de onderwijs- en campuscontext, maar deze ondersteuning laat zich onder de beleidsregel moeilijk als publieke taak afbakenen. Volledige doorbelasting aan individuele studenten wordt gezien als strijdig met doelen rond binding en kansengelijkheid en leidt volgens instellingen tot lagere deelname en versobering van activiteiten.
Loopbaan- & netwerkvoorzieningen	Instellingen verschillen in de positionering van deze voorzieningen (binnen of buiten het curriculum), wat leidt tot interpretatieverschillen bij toepassing van de be-

Hoofdcategorie	Knelpunten bij toepassing beleidsregel
	leidsregel. Preventieve en laagdrempelige ondersteuning wordt als kwetsbaar gezien bij volledige kostendoorbelasting. In een beperkt aantal reacties wordt daarnaast gewezen op concurrentie met commerciële aanbieders, wat spanning oproept met de publieke taak
Internationale & uitwisselingsfaciliteiten	Internationale voorzieningen, zoals buddyprogramma's en introductieactiviteiten, worden door instellingen gezien als randvoorwaardelijk voor toegankelijk onderwijs. Deze voorzieningen zijn doorgaans niet ingericht als betaalde dienstverlening. Volledige doorbelasting wordt daarom als weinig realistisch beschouwd. Instellingen wijzen op mogelijke indirecte gevolgen voor integratie, welzijn, instroom en reputatie, terwijl de beleidsregel weinig houvast biedt voor voorzieningen met een primair sociale en vangnetfunctie.
Kunst & cultuur	Bij kunst- en cultuurvoorzieningen zit de spanning vooral in de afbakening tussen brede vorming binnen de onderwijscontext en private activiteit. De meerwaarde wordt door instellingen vooral beschreven in termen van welzijn, brede vorming en maatschappelijke reflectie, die zich niet laten vertalen naar financiële opbrengsten. Hierdoor is proportionaliteit lastig toe te passen. Meerdere instellingen geven aan dat commerciële exploitatie niet haalbaar is.
Educatieve extra's	Activiteiten zoals lezingen, debatten en Studium Generale maken geen formeel onderdeel uit van het curriculum, maar worden door instellingen gezien als onderdeel van academische vorming. De beleidsregel biedt beperkt houvast voor dit type activiteiten zonder directe link met het onderwijs (punten). Instellingen verwachten versobering bij toepassing van integrale kostprijs.
Horeca & restauratie	Interpretatie afhankelijk van exploitatiemodel (eigen beheer of externe partij). Marktverstoring kan spelen bij eigen exploitatie. In meerdere gevallen wordt aangegeven dat instellingen zich bij strikte toepassing van de beleidsregel terugtrekken uit directe exploitatie.
Huisvesting & kort verblijf	Huisvesting en bemiddeling worden door instellingen gezien als randvoorwaardelijk voor toegankelijk onderwijs, met name voor internationale studenten. De publieke inzet is vaak indirect (garantstellingen, bemiddeling, reservering van kamers) en niet gericht op subsidiëring van huurprijzen. Toepassing van integrale kostprijs of marktconformiteit wordt als moeilijk uitvoerbaar beschouwd in een krappe woningmarkt. Instellingen wijzen op mogelijke afbouw van bemiddeling en short-stay voorzieningen, met indirecte gevolgen voor instroom, toegankelijkheid en internationale positionering.
Mobiliteit & vervoer	Beperkte financiële inzet en geringe discussie over markt of proportionaliteit. De beleidsregel wordt hier nauwelijks als knelpunt benoemd.
Zorg, welzijn & begeleiding	Instellingen koppelen deze voorzieningen rechtstreeks aan studiesucces, uitvalpreventie en hun wettelijke onderwijsopdracht. Tegelijkertijd zijn het vaak preventieve voorzieningen waarvan de opbrengsten niet direct meetbaar zijn. Hierdoor is proportionaliteit moeilijk te objectiveren. Bij toepassing van integrale kostprijs verwachten instellingen hogere drempels, met name voor kwetsbare studenten, en een verschuiving van ondersteuning naar externe zorg.
Digitale & hybride voorzieningen	Beperkte publieke inzet en weinig raakvlak met markt of private activiteit. De beleidsregel wordt in deze categorie zelden als knelpunt benoemd.

7. Conclusies en aanbevelingen

Op basis van het onderzoek formuleren we in dit hoofdstuk de belangrijkste conclusies en aanbevelingen langs de geformuleerde onderzoeksvragen. We kijken in paragraaf 7.1 naar het aanbod van studentenvoorzieningen, de kosten van de studentenvoorzieningen, de impact van de studentenvoorzieningen, en de (gevolgen van de) toepassing van de beleidsregel. Hier gaan we tevens in op de vraag in hoeverre mbo-studenten toegang hebben tot dezelfde studentenvoorzieningen als studenten in het hbo en wo. In paragraaf 7.2 gaan we in op enkele aanbevelingen op basis van het uitgevoerde onderzoek.

7.1. Beantwoording onderzoeksvragen

Vraag 1: Aanbod van studentvoorzieningen

De inventarisatie bij onderwijsinstellingen (waarbij alle bekostigde onderwijsinstellingen in mbo, hbo en wo zijn aangeschreven) laat zien dat er duidelijke sectorale verschillen bestaan in het aanbod van studentenvoorzieningen. Universiteiten bieden in vrijwel alle onderzochte categorieën voorzieningen aan en beschikken daarmee over een breed en samenhangend voorzieningenpakket. Zo biedt het overgrote deel van de universiteiten sport- en recreatievoorzieningen aan (circa 85–90%), evenals voorzieningen op het gebied van welzijn, cultuur, internationale faciliteiten en loopbaanontwikkeling. Hogescholen bieden deze voorzieningen eveneens aan, maar minder consistent en met een beperkter bereik, met name bij sportvoorzieningen, loopbaan- en netwerkvoorzieningen en internationale faciliteiten. Mbo-instellingen bieden studentenvoorzieningen in aanmerkelijk minder gevallen aan, en het aanbod is vaker beperkt tot voorzieningen die direct aan het onderwijs of de begeleiding van studenten zijn gekoppeld. Dit geldt bijvoorbeeld voor sportvoorzieningen, waar slechts een minderheid van de mbo-instellingen commerciële sportfaciliteiten of verenigingssport aanbiedt, en voor internationale en culturele voorzieningen, die binnen het mbo aanzienlijk minder vaak voorkomen. Dit beeld wordt deels genuanceerd door regionale samenwerking. Met name in stedelijke regio's maken hbo- en mbo-studenten gebruik van voorzieningen die worden aangeboden door nabijgelegen universiteiten, vooral op het gebied van sport en taalonderwijs. Deze samenwerkingen vergroten de feitelijke toegankelijkheid van studentenvoorzieningen voor studenten uit verschillende sectoren, maar benadrukken tegelijkertijd dat het voorzieningenaanbod niet gelijkmatig over sectoren is verdeeld en in belangrijke mate afhankelijk is van regionale infrastructuur en historische ontwikkelpatronen. Tegelijkertijd zijn educatieve extra's en welzijnsvoorzieningen, zoals taalonderwijs en welzijnsprogramma's, binnen het mbo relatief vaker aanwezig, wat aansluit bij de bredere onderwijs- en begeleidingsopdracht binnen deze sector.

Mede door de MBO werkagenda sluiten mbo-instellingen steeds vaker aan bij voorzieningen van hogescholen of universiteiten. Voor bredere studentenvoorzieningen, zoals sport- of cultuurfaciliteiten, geldt dat deze binnen het mbo nog beperkt zijn ontwikkeld. In tegenstelling tot het hoger onderwijs bevinden dergelijke voorzieningen zich in het mbo veelal in een opstart- of pilotfase. Mbo-instellingen ontwikkelen dit aanbod vaak in samenwerking met hogescholen of universiteiten, waarbij gebruik wordt gemaakt van bestaande voorzieningen. Dit draagt bij aan de toegankelijkheid voor mbo-studenten, maar benadrukt ook dat het mbo nog geen zelfstandig en breed dekkend voorzieningennetwerk kent.

Vraag 2: Kosten van studentenvoorzieningen

De bij een steekproef opgehaalde gegevens geven een indicatie van de omvang van de kosten. Het is op basis van dit onderzoek niet mogelijk vast te stellen of dit beeld representatief is.[74] De cijfers zijn een momentopname, die inzicht geeft in ordes van grootte, maar niet zonder meer kan worden veralgemeend naar andere jaren of alle instellingen. Dat zou een kostenonderzoek vergen.

Tabel 12: Indicatie kosten publieke middelen per onderwijssector per studentenvoorziening

	Indicatie kosten			
Hoofdcategorie	**wo**	**hbo**	**mbo**	**n-getal**
Sport & recreatie	€ 160	€ 10	€ 2	9
Studentenorganisaties & -verenigingen	€ 40	€ 10	€ 10	10
Loopbaan- & netwerkvoorzieningen	€ 50	–	€ 10	6
Internationale & uitwisselingsfaciliteiten	€ 10	–	–	4
Kunst & cultuur	€ 40	–	–	7
Educatieve extra's	€ 60	€ 10	–	7
Horeca & restauratie	–	€ 70	€ 70	6
Huisvesting & kort verblijf	€ 60	–	–	10
Mobiliteit & vervoer	–	–	–	3
Zorg, welzijn & begeleiding	€ 60	€ 70	€ 420	12

De indicatieve cijfers laten drie duidelijke bevindingen zien.

1. De kosten per student verschillen sterk per categorie.
De hoogste gemiddelde bedragen per ingeschreven student per jaar worden zichtbaar bij zorg, welzijn en begeleiding (€60 wo, €70 hbo en €420 mbo). Ook sport en recreatie (met name in het wo) en educatieve extra's kennen relatief hoge bedragen. Categorieën als internationale voorzieningen, mobiliteit en digitale voorzieningen kennen daarentegen lage gemiddelde bedragen per student.

2. Universiteiten geven in meerdere categorieën meer uit per student dan hbo- en mbo-instellingen.
Met name voor sport (€160 wo tegenover €10 hbo en €2 mbo), kunst en cultuur (€40 wo), educatieve extra's (€60 wo) en huisvesting (€60 wo) geven universiteiten meer uit. Dit hangt samen met het feit dat universiteiten vaker eigen voorzieningen exploiteren (bijvoorbeeld sportcentra of culturele infrastructuur), terwijl bij hbo en mbo voorzieningen vaker kleinschaliger zijn of onderdeel uitmaken van het reguliere onderwijs.

3. De spreiding binnen categorieën is groot.
Met name bij zorg, welzijn en begeleiding lopen de bedragen sterk uiteen (tot €550 per student). Dit wijst op substantiële verschillen in intensiteit van ondersteuning en organisatorische inrichting tussen instellingen. Ook bij sport is sprake van grote verschillen, afhankelijk van het al dan niet beschikken over eigen infrastructuur.

[74] Een uitgebreid kostenonderzoek viel buiten de opdracht voor dit onderzoek.

Kosten voor gebruikers: sportvoorzieningen

Vrijwel alle sportvoorzieningen werken met een abonnementsmodel waarin studenten tegen lage tot gematigde tarieven toegang krijgen tot een breed sportaanbod, terwijl voor medewerkers en externe gebruikers substantieel hogere tarieven gelden. De meeste jaarabonnementen liggen voor studenten tussen €120 en €220 per jaar. Voor medewerkers zijn tarieven doorgaans hoger. De jaarbedragen kunnen oplopen (van €120) tot €540, waarbij met name centra met uitgebreide fitness- en groepslesfaciliteiten een hoger medewerkerstarief hanteren. Voor externen is sprake van verdere tariefstijging: jaarabonnementen oplopend tot circa €430–€540 komen regelmatig voor. Bij enkele instellingen worden externen niet toegelaten of geldt alleen toegankelijkheid via externe partners.

Deze gedifferentieerde tariefstelling, in combinatie met verschillen in openstelling voor externe doelgroepen en samenwerkingen met regionale partners, maakt zichtbaar hoe instellingen toegankelijkheid voor studenten (laagdrempelig) borgen en tegelijkertijd rekening houden met risico's van mogelijke marktverstoring en kostendekkende exploitatie door hogere tarieven voor medewerkers en externen.

Over kosten voor gebruikers bij andere voorzieningen is onvoldoende informatie bij ons binnengekomen. Hierover kunnen we geen uitspraken doen. Dit geldt ook voor subsidies van andere overheden en sponsoring. Het bleek dat deze informatie niet eenvoudig kon worden aangeleverd. Daarnaast vraagt het een diepgaand kostenonderzoek per voorziening om dergelijke gegevens op een juiste wijze te interpreteren.

Tegelijkertijd blijken het voor studentenvoorzieningen om relatief beperkte bedragen per student te gaan, en zijn er op basis van deze gegevens geen duidelijke aanwijzingen voor substantiële 'weglek' van publieke middelen.

Vraag 3: Impact van studentvoorzieningen

Motivatie van instellingen om studentenvoorzieningen aan te bieden

Sommige instellingen benoemen studentenvoorzieningen expliciet als onderdeel van hun wettelijke taak en koppelen deze direct aan onderwijsdeelname, welzijn of studiesucces, terwijl andere instellingen voorzieningen beschrijven als ondersteunend aan hun brede maatschappelijke opdracht (het ondersteunen en opleiden van jongvolwassenen). Dit hangt deels samen met verschillen tussen het wettelijke kader van het hoger onderwijs en het mbo.

De huidige taakomschrijving geeft mbo-instellingen meer ruimte om onderwijsactiviteiten te verbinden met bredere ontwikkeldoelen van studenten dan instellingen voor het hoger onderwijs.

Studentenvoorzieningen worden door instellingen niet als private activiteiten aangemerkt. In de praktijk is het onderscheid tussen de wettelijke taak en private activiteiten moeilijk te maken voo r studentenvoorzieningen. Voorzieningen vervullen een essentieel onderdeel van de brede onderwijstaak en kunnen daarom worden beschouwd als onderdeel van de publieke taak van instellingen, die vaak verder reikt dan het wettelijke kader. Dit vraagt om een heroverweging van studentenvoorzieningen in het kader van het onderscheid tussen privaat en publiek.

Bijdrage van studentenvoorzieningen: meerwaarde

Uit de analyse blijkt dat instellingen studentenvoorzieningen breed positioneren als ondersteunend aan kernwaarden van het onderwijs, zoals studentwelzijn, studiesucces, sociale binding, inclusiviteit en toegankelijkheid. In de verslaglegging worden voorzieningen veelal gepresenteerd als randvoorwaardelijk voor een goed functionerende onderwijs- en campusomgeving, waarbij sport, welzijn, cultuur, internationale ondersteuning, begeleiding en vaardighedenontwikkeling niet als afzonderlijke activiteiten worden beschouwd, maar als samenhangende onderdelen van een bredere ondersteuningsstructuur. Deze meerwaarde wordt door instellingen en koepelorganisaties breed erkend en consistent benoemd en dus opgevat als onderdeel van de publieke taak.

Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat deze meerwaarde van private activiteiten moeilijk te objectiveren is. Effecten van studentenvoorzieningen zijn vaak indirect, contextafhankelijk en pas zichtbaar over langere tijd, waardoor instellingen de bijdrage moeilijk kunnen aantonen (kwantificeren). Dit levert een spanning op in relatie tot de beleidsregel. Daarin wordt gesproken over het expliciet *'aantonen'* van meerwaarde van private activiteiten. Koepelorganisaties pleiten daarom voor een benadering waarin instellingen de meerwaarde van private activiteiten *'aannemelijk maken'* via een kwalitatieve en contextuele onderbouwing die past bij de aard en doelstelling van de voorziening. Dit vergt wel een aanpassing van de huidige formulering in de beleidsregel. De Onderwijsinspectie en OCW erkennen dat de beoordeling van meerwaarde per definitie maatwerk vergt en contextafhankelijk is. De uiteindelijke verantwoording van meerwaarde ligt bij instellingen zelf, binnen de reguliere bestuurlijke en verantwoordingsprocessen.

Vraag 4: Toepassing van de beleidsregel

Verantwoorden van keuzes studentenvoorzieningen

In de praktijk blijkt dat instellingen zich nog in een opstart- en inrichtingsfase bevinden bij de toepassing van de beleidsregel op studentenvoorzieningen. Veel instellingen zijn momenteel bezig met het expliciet maken van keuzes die voorheen impliciet waren, zoals: het juridisch positioneren van studentenvoorzieningen ten opzichte van de wettelijke taak; het afzonderlijk inzichtelijk maken van publieke bijdragen en kostentoerekening; en het expliciet onderbouwen van meerwaarde en proportionaliteit per type voorziening.

Deze stappen zijn nog niet bij alle instellingen in gelijke mate gezet. In jaarverslagen en toelichtingen is zichtbaar dat voorzieningen vaak nog integraal worden verantwoord. Daardoor ontbreekt in veel gevallen een afzonderlijke en vergelijkbare verantwoording. Ook verschillen instellingen in de mate waarin zij de beleidsregel expliciet betrekken in hun verslaglegging. Hierin moeten nog de nodige stappen worden gezet voordat een uitspraak kan worden gedaan over naleving van de voorwaarden uit de beleidsregel.

Verwachte (financiële) gevolgen van toepassing van de beleidsregel

Het onderzoek laat zien dat de mogelijke gevolgen van de beleidsregel volgens instellingen niet alleen financieel van aard zijn, maar ook doorwerken in de organisatie, toegankelijkheid en ontwikkelruimte van studentenvoorzieningen. Instellingen geven aan dat onzekerheid over de reikwijdte van de publieke taak en de toepassing van de beleidsregel kan leiden tot terughoudendheid bij het voortzetten, aanpassen of ontwikkelen van voorzieningen. Juist voorzieningen die gericht zijn op studentenwelzijn, sociale binding en preventieve ondersteuning worden daarbij als kwetsbaar beschouwd.

Instellingen benadrukken dat deze voorzieningen niet op zichzelf staan, maar worden gezien als randvoorwaardelijk voor goed functioneren van studenten binnen het onderwijs. Beperkingen in dit aanbod kunnen daardoor doorwerken in welzijn, betrokkenheid en studiesucces van studenten en daarmee indirect gevolgen hebben voor studievoortgang en het behalen van diploma's.

Daarop aansluitend laten de bevindingen zien dat toepassing van marktconforme tarieven of integrale kostprijzen, in combinatie met het niet (meer) mogen inzetten van publieke middelen, voor veel studentenvoorzieningen leidt tot volledige of grotendeels volledige doorbelasting van kosten aan studenten. Instellingen verwachten dat dit resulteert in hogere tarieven voor voorzieningen die nu bewust laagdrempelig worden aangeboden. Dit zal leiden tot lagere deelname en minder gebruik, met name onder financieel kwetsbare studenten, eerstejaars en internationale studenten. In meerdere reacties wordt gewezen op het risico van een neerwaartse spiraal, waarbij lagere deelname leidt tot verdere prijsstijgingen en versobering van het aanbod. Wanneer voorzieningen bij teruglopende deelname niet langer kostendekkend kunnen worden geëxploiteerd, zien instellingen in de praktijk drie mogelijke uitkomsten: herinrichting als reguliere marktactiviteit, substantiële afschaling of beëindiging van (delen van) voorzieningen.

7.2. Aanbevelingen op basis van het onderzoek

Op basis van de resultaten van het onderzoek zijn door de onderzoekers de volgende aanbevelingen geformuleerd.

1. Bepaal duidelijker de beleidsruimte: publieke en private activiteiten

De beleidsregel geeft onvoldoende houvast om te bepalen of bepaalde activiteiten in lijn zijn met de wettelijke taak dan wel voortvloeien uit de wettelijke taak (en maatschappelijke opdracht). Studentenvoorzieningen kunnen daarmee niet op voorhand als private activiteiten worden aangemerkt. Dit hangt ook samen met verschillen tussen het wettelijke kader van het hoger onderwijs en het mbo, waarbij de WEB een bredere taakopvatting kent dan de WHW, maar ook binnen beide kaders ruimte blijft voor interpretatie. In theorie is het mogelijk dat een studentenvoorziening binnen het mbo als onderdeel van de wettelijke taak kan worden opgevat terwijl dezelfde voorziening in het hbo erbuiten valt. Dit lijkt niet wenselijk. Dezelfde voorwaarden zouden van kracht moeten zijn voor dezelfde studentenvoorzieningen in verschillende sectoren.

Deze uiteenlopende perspectieven maken zichtbaar dat het afbakenen van studentenvoorzieningen ten opzichte van de wettelijke taak in de praktijk niet eenduidig is. De beleidsregel benadrukt het belang van een heldere afbakening, maar geeft tegelijkertijd te weinig handvatten om te bepalen wanneer een studentenvoorziening als private activiteiten moet worden opgevat. De huidige beleidsruimte dient duidelijker te worden ingekaderd: welke studentenvoorzieningen moeten in het kader van de beleidsregel worden opgevat als private activiteit en welk studentenvoorzieningen zijn dit niet? De koepelorganisaties benadrukken daarbij de ondersteunende functie van studentenvoorzieningen voor studiesucces, welzijn en maatschappelijke vorming en pleiten voor een ruimere interpretatie en de mogelijkheid voor een contextafhankelijke beoordeling van de functionele samenhang met de wettelijke taak. Dit betekent meer beleidsruimte (voor instellingen) binnen de bestaande wettelijke kaders om voorzieningen als publiek te kunnen opvatten. Tegelijkertijd kan het kader verduidelijken dat studentenvoorzieningen die nauw verbonden zijn met de onderwijsopdracht en bijdragen aan studentenwelzijn en studiesucces, in beginsel tot de publieke taak van instellingen worden gerekend en daarmee buiten de context van de beleidsregel vallen.

Vanuit OCW kan een kader aangereikt worden waarbij studentenvoorzieningen in drie groepen worden ingedeeld: privaat, publiek of privaat/publiek (afhankelijke van de context).

Een ander mogelijkheid (die door koepelorganisaties is gesuggereerd) is om studentenvoorzieningen steviger en explicieter te verankeren in de onderwijswetgeving (WHW en WEB). Wanneer voorzieningen duidelijker worden gepositioneerd als ondersteunend aan toegankelijkheid, welzijn en studiesucces, ontstaat meer helderheid over hun plaats binnen de publieke opdracht van onderwijsinstellingen. Dit kan ertoe bijdragen dat het onderscheid tussen publieke taak en private activiteit minder afhankelijk wordt van interpretatie, en dat instellingen minder onzekerheid ervaren bij het aanbieden van voorzieningen.

2. Vervang onderbouwen van meerwaarde door aannemelijk maken van meerwaarde
Het is, volgens de beleidsregel, aan het bevoegd gezag om de gevraagde meerwaarde voor de wettelijke taak te onderbouwen. Dit 'onderbouwen' wordt door instellingen vaak gelezen als 'objectief en kwantitatief aantonen'. Het is wenselijk hier duidelijker aan te geven wat onder meerwaarde van de voorziening kan worden verstaan en hoe de meerwaarde in relatie tot studiesucces, welzijn en maatschappelijke vorming *aannemelijk* kan worden gemaakt. Dit zou ruimte bieden voor een meer kwalitatieve interpretatie van het begrip 'onderbouwen' of 'aantonen'.

3. Leg een drempel in proportionaliteit
De beleidsregel schrijft voor dat het bevoegd gezag (…) inzage dient te geven in álle afzonderlijke investeringen met publieke middelen in private activiteiten, ook wanneer die investeringen vanwege de toegestane drempel niet in het bestuursverslag hoeven te worden verantwoord. Op basis van het onderzoek is een indicatief beeld van de kosten in kaart gebracht. Het blijkt dat een deel van de investeringen met een relatief gering bedrag gemoeid gaat (in het perspectief van de begroting van de instelling of ministerie). Vanuit het verminderen van administratieve lasten zou hier een drempel kunnen worden gelegd (mogelijk in afstemming met de drempel voor investeringen in het bestuursverslag).
De primaire verantwoordelijkheid voor de onderbouwing ligt bij de instellingen, binnen de reguliere bestuurlijke en verantwoordingsprocessen. De rol van externe toezichthouders en accountants wordt hierdoor vereenvoudigd (de accountant kan zich focussen op de 'grote brokken') om te bepalen of de gemaakte afwegingen zorgvuldig, navolgbaar en consistent zijn.

4. Bepaal discretionaire ruimte in verslaglegging (pas toe of leg uit)
In aansluiting bij de voorgaande aanbeveling is er behoefte aan meer duidelijkheid over invulling van de verslaglegging (bestuursverslag) en welke ruimte instellingen nu daarbinnen hebben. De opsomming in artikel 2.2 Verantwoording lijkt weinig ruimte te geven terwijl in de praktijk instellingen veel inspanningen moeten verrichten om de informatie te ordenen en te verantwoorden. Dit heeft te maken met de verwevenheid van studentenvoorzieningen, onderling maar ook in relatie tot de wettelijke taak. Kosten of baten zijn niet met een schaartje te knippen. De praktijk vraagt om meer ruimte.

5. Onderzoek nader de verschillen in kosten en kostendrijvers van studentenvoorzieningen
Het onderzoek geeft een indicatief beeld van de investeringen die instellingen op dit moment doen. Het voorliggende onderzoek was niet opgezet als een kostenonderzoek. Op basis van een eerste inventarisatie van studentenvoorzieningen heeft, conform plan, een verdieping bij enkele instellingen plaats gevonden. De resultaten laten verschillen tussen instellingen en studentenvoorzieningen zien waarbij het de vraag is hoe deze verschillen zijn te verklaren (vanuit wettelijk kaders, beleidskeuzes, context of organisatie). Bij

een dergelijk onderzoek kan ook meer aandacht worden besteed aan de rol die overige geldstromen spelen, zoals subsidies van andere overheden of sponsoring. Een vraag die in het kader van dit onderzoek niet kon worden beantwoord.

Bijlagen

A. Omschrijving categorieën studentenvoorzieningen

Sport en recreatie

Commerciële sportfaciliteiten

De definitie die voor deze type studentenvoorziening wordt gehanteerd is:

> *"Door OCW-bekostigde instellingen (mede) gefaciliteerde accommodaties en diensten, zoals studentensportcentra, fitnessruimtes, sporthallen en zwembaden, die buiten de formele onderwijstaak vallen en voor studenten toegankelijk zijn, veelal via (gereduceerde) abonnementen of strippenkaarten."*

Deze voorzieningen worden soms intern beheerd, maar vaak ook via een aparte stichting of in samenwerking met een externe exploitant. Daarnaast wordt in de praktijk met name gebruik gemaakt van gemengde financiering en een tariefstructuur die per doelgroep (studenten, medewerkers, externen) verschilt. Tariefniveaus en voorzieningenniveau kunnen per locatie sterk uiteenlopen, waardoor naast een feitelijke inventarisatie van of er een sportvoorziening aanwezig is, ook een kwalitatieve duiding in combinatie met prijsvergelijking nodig is. Ook de toegankelijkheid voor andere studenten van andere instellingen in de stad (of het gehele land) kan voorkomen bij sportvoorzieningen voor een bepaalde onderwijsinstelling. Sportfaciliteiten die horen bij het onderwijs zoals voor sportopleidingen worden niet meegerekend tot studentenvoorzieningen en vallen buiten de scope van dit onderzoek.

Verenigingssport (studentensportverenigingen)

Inhoudelijk gaat het om studentensportverenigingen die trainingen, wedstrijden en activiteiten organiseren en hiervoor dus van de onderwijsinstelling financiële middelen ontvangen. Dit staat los van de hierboven beschreven sportfaciliteiten, omdat de accommodatie en exploitatie veelal via de instelling of een gelieerde stichting lopen. Het gaat dus enkel om studentensportverenigingen die gelieerd zijn aan onderwijsinstellingen en die ook financiële bijdragen ontvangen van de desbetreffende onderwijsinstelling.

Studentenorganisaties en -verenigingen

Activiteiten

Dit zijn alle evenementen en bijeenkomsten die (door of via) studentenverenigingen voor hun leden of voor de bredere studentenpopulatie worden georganiseerd. Dit omvat onder meer borrels, feesten, informele samenkomsten, reizen en andere vrijetijdsevenementen. De kern is dat het organisatie- en uitvoeringsprimaat bij de studentenorganisatie of -vereniging ligt en dat de inhoud losstaat van het formele onderwijsprogramma. Ook hier geldt deze studentenorganisaties en -verenigingen gelieerd moeten zijn aan de onderwijsinstellingen.

Organisatorische/facilitaire ondersteuning

Dit betreft de ondersteuning die instellingen aan studentenorganisaties bieden. Deze ondersteuning omvat onder meer bestuursbeurzen en huisvesting. Het gaat hierbij om een aanvullende vorm van faciliteit

ten opzichte van de nevencategorie ‘activiteiten’. Wanneer deze ondersteuning aanwezig is, voorzien instellingen dus niet alleen in activiteiten die door studentenorganisaties en -verenigingen worden georganiseerd, maar dragen zij ook bij aan de randvoorwaarden die nodig zijn om deze activiteiten (op grotere schaal) te kunnen organiseren en faciliteren.

Loopbaan- en netwerkvoorzieningen

Career services

Dit dekt het niet-curriculaire palet aan loopbaanbegeleiding, arbeidsmarktoriëntatie en skills-training (cv/sollicitatie, netwerk- en carrière events). Deze diensten zijn aanvullend op studieadvies (van bijvoorbeeld een studiebegeleider of een decaan) en worden vaak centraal aangeboden (career center) met workshops, borrels en werkgeverscontacten.

Incubators/start-up hubs

Dit omvat faciliteiten, programma’s en communities die ondernemerschap van studenten ondersteunen. Dit varieert van pre-incubatie (ideevalidatie, coaching) tot ruimte, labs en netwerktoegang. Ze positioneren zich buiten het curriculum en er wordt vaak binnen dit soort faciliteiten en programma’s samengewerkt met (regionale) partners.

Internationale en uitwisselingsfaciliteiten

Onder Internationale & uitwisselingsfaciliteiten vallen (buddy)programma’s voor internationale studenten: matchings- en begeleidingsregelingen die inkomende studenten koppelen aan (lokale) peers of mentoren voor sociale integratie, wegwijs-ondersteuning en taal/cultuur. Deze trajecten zijn aanvullend op formele onderwijs- en uitwisselingsprocessen en variëren van één-op-één-matches tot community-events en praktische ondersteuning. Ook voor deze categorie gaat dat het buiten het curriculum om gaat en dus niet om de introductie tot de studie gaat, maar juist om de introductie tot de (nieuwe) stad/dorp waar de onderwijsinstelling zich bevindt.

Kunst en cultuur

Voorstellingen, cursussen en workshops

Dit zijn voorstellingen, cursussen en workshops die door of via de instelling worden aangeboden en die expliciet buiten het reguliere onderwijsprogramma staan. Het gaat om toneel, muziek, beeldende kunst of dans, aangevuld met kortlopende trainingsmodules die niet tot studiepunten leiden maar wél bijdragen aan brede vorming, campusleven en welzijn. Het gaat hierbij dus niet om voorstellingen, cursussen en workshops die in verband staan met het onderwijs of worden uitgevoerd door studenten van theater-, kunst of cultuurstudies. Organisatie en exploitatie lopen uiteen: sommige instellingen beheren zelf een cultuurcentrum met repetitieruimtes en kleine zalen; elders draait het aanbod via een gelieerde stichting of in coproductie met studentenorganisaties. Tarieven zijn doorgaans gedifferentieerd waarbij studentenreductie de toegankelijkheid moet borgen.

Musea, galeries en culturele evenementen

Dit betreft Musea, galeries en culturele evenementen die door de instelling worden beheerd of (mede) gefinancierd, dan wel in nauwe samenwerking met externe partijen tot stand komen. Dit omvat onder meer universiteitsmusea, studentengaleries, film- of wetenschapsfestivals en thematische tentoonstellingen. De primaire functie is publieksbereik en cultuurparticipatie van studenten. Daarnaast vervullen deze voorzieningen vaak een rol als ontmoetingsplek. De regulering van dit soort voorzieningen gaat veelal via zowel de onderwijsinstelling als de samenwerkingspartij(en), met een mix van publieke middelen, kaartverkoop, sponsoring en fondsen.

Educatieve extra's

Lezingen, debatten en cursussen

Dit is het niet-curriculaire, academisch of maatschappelijk vormend aanbod (van publieke lezingenreeksen tot korte vaardighedenmodules) waarmee studenten zich verdiepen buiten hun studieprogramma. De inrichting varieert van centrale programma's via een Studium Generale of academische cultuurafdeling tot kleinschalige reeksen vanuit faculteiten. Kenmerkend zijn open toegang (soms óók voor extern publiek), geen studiepunten en vaak een beperkt deelnemersbedrag of gratis toegang voor studenten.

Taalonderwijs en interculturele trainingen

Hieronder vallen korte taalmodules (bijvoorbeeld Spaans, Frans of Nederlands voor niet-Nederlandstaligen) en trainingen in interculturele communicatie die gericht zijn op internationalisering. Aanbod en exploitatie kunnen bij een taalcentrum van de instelling liggen of bij externe partners met wie wordt samengewerkt. De prijzen zijn meestal studentvriendelijk geprijsd en verschillen van tarieven voor medewerkers of externen. Taalonderwijs dat volgens het curriculaire programma van bepaalde studies wordt gegeven of de mogelijkheid tot het volgen van dit soort vakken als eventuele bijvak, wordt niet gezien als studentenvoorziening.

Horeca en restauratie

Op het terrein van horeca en restauratie gaat het om eet- en drinkvoorzieningen die door of via de instelling beschikbaar zijn voor studenten en medewerkers: campuscafés, restaurants en cateringservices voor onderwijsgebouwen en evenementen. Voorzieningen voor horeca en restauratie die primair dienen als onderwijspraktijk van horeca-/foodopleidingen maken geen deel uit van de scope.

Huisvesting en kort verblijf

Short-stay accommodaties en gastverblijven

Dit behelst voornamelijk tijdelijke woonopties voor (veelal internationale) studenten in de overgangsfase naar reguliere huisvesting. Denk aan campuskamers, woonunits of gereserveerde contingenten via corporaties. De voorziening staat los van onderwijsactiviteiten maar is voor studie-toegang wenselijk voor de student.

Bemiddeling bij huisvesting
Bij aanwezigheid hiervan ondersteunt de instelling studenten bij het vinden van woonruimte via afspraken met corporaties of platforms (matching, voorrangscategorieën, informatievoorziening).

Mobiliteit en vervoer

Deelmobiliteit en fietsverhuur
Dit zijn door onderwijsinstelling aangeboden of gefaciliteerde leen- of huurdiensten voor fietsen, e-bikes, scooters of (kleinschalig) auto's, die studenten tegen (meestal) gereduceerd tarief toegang geven tot vervoer.

Parkeerfaciliteiten
Dit omvat parkeerplaatsen en (studenten)abonnementen die door instellingen worden aangeboden. Ze vallen buiten de onderwijstaak maar beïnvloeden feitelijke toegankelijkheid (bereikbaarheid, kosten). Het gaat hierbij om parkeerfaciliteiten die beheerd worden door de instelling en daadwerkelijk dus op het terrein van de onderwijsinstelling staan. Nabijgelegen parkeerfaciliteiten die niet van de onderwijsinstelling zijn, maar toevalligerwijs in de nabijheid van de onderwijsinstellingen liggen worden niet gerekend tot studentenvoorzieningen.

Zorg, welzijn en begeleiding

Studentpsychologe
Dit omvat laagdrempelige, kortdurende psychologische ondersteuning gericht op stress, studiegerelateerde spanning, rouw of lichte angst- en stemmingsklachten. De nadruk ligt op preventie en vroege interventie met (eventuele) doorverwijzing naar de reguliere zorg bij zwaardere casuïstiek. Organisatie en financiering variëren. Dit kan intern of via gecontracteerde aanbieders worden uitgevoerd; vaak met studentenreductie of kosteloze intake en beperkte wachttijd.

Welzijnscoaches
Zij vormen een tweede lijn van niet-medische ondersteuning. Dit kan variëren van individuele coaching en groepsaanbod rond studievaardigheden tot veerkracht, timemanagement en sociale inbedding. Ze opereren aanvullend op psychologen en studiebegeleiding, vaak met een mix van workshops, peer-to-peer en korte coachtrajecten.

Medische diensten
Dit beslaat basisgezondheidszorg die door of via de instelling wordt georganiseerd (bijv. inloopspreekuur, keuringen, vaccinaties of een gekoppelde huisarts). Omdat zorg primair onder het reguliere zorgstelsel valt, positioneren wij instellingsgebonden medische arrangementen als facilitair en doorgeleid: de instelling faciliteert toegang en informatie, en borgt doorverwijzing.

Welzijnsprogramma's
Deze bundelen ten slotte preventieve en activerende activiteiten (mindfulness, beweegprogramma's, slaap- en stressreductie, weerbaarheid, community-events). Ze verlagen drempels naar individuele hulp en dragen bij aan sociale cohesie.

Digitale en hybride voorzieningen

Dit betreft online modules, micro-credentials, skills-tracks en MOOC-achtige trajecten die niet tot studiepunten binnen het verplichte programma leiden, maar wél gericht zijn op verbreding (bijv. data-skills en academische vaardigheden). De exploitatie kan variëren vanuit een eigen platform tot licenties op externe platforms.

B. Onderwijsinstellingen

In deze bijlage geven we een overzicht van de onderwijsinstellingen die deel uitmaken van de inventarisatie in dit onderzoek.

Wo	Hbo	Mbo
Erasmus Universiteit Rotterdam	Aeres Hogeschool	Aeres (V) MBO
Radboud Universiteit Nijmegen	Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	Alfa-college
Open Universiteit	ArtEZ	ROC Menso Alting
Protestantse Theologische Universiteit	Avans Hogeschool	Noorderpoort
Rijksuniversiteit Groningen	Breda University of Applied Sciences	Firda
Technische Universiteit Delft	Christelijke Hogeschool Ede	DC Terra
Technische Universiteit Eindhoven	Christelijke Hogeschool Windesheim	C I B A P
Theologische Universiteit Apeldoorn	Codarts, Hogeschool voor de Kunsten	Deltion College
Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerk (vrijg) in Nederland	De Haagse Hogeschool	Stichting Landstede
Tilburg University	Design Academy Eindhoven	ROC Aventus
Universiteit Leiden	Driestar educatief	ROC van Twente
Maastricht University	Fontys Hogeschool	ROC Graafschap College
Universiteit Twente	Gerrit Rietveld Academie	Zone.college
Universiteit Utrecht	Hanzehogeschool Groningen	ROC Rivor
Universiteit van Amsterdam - UvA	HAS green academy	ROC A12
Universiteit voor Humanistiek	Hogeschool der Kunsten Den Haag	MBO Amersfoort
Wageningen University	Hogeschool Inholland	Hoornbeeck College
Vrije Universiteit Amsterdam	Hogeschool IPABO Amsterdam Alkmaar	SOMA College
	Hogeschool KPZ	ROC van Amsterdam-Flevoland
	Hogeschool Leiden	Nimeto
	Hogeschool Rotterdam	SVO
	Hogeschool Thomas More	Yuverta
	Hogeschool Utrecht	ROC Midden Nederland
	Hogeschool van Amsterdam	MBO Utrecht
	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	Grafisch Lyceum Utrecht
	Hogeschool Van Hall Larenstein	Hout en Meubileringscollege
	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	Mediacollege Amsterdam Ma
	Hotelschool The Hague	Talland College
	HZ University of Applied Sciences	ROC Nova College
	Iselinge Hogeschool	Leidse Instr Makers Sch
	Marnix Academie	Mbo Rijnland
	NHL Stenden Hogeschool	ROC Mondriaan
	Pedagogische Hogeschool De Kempel	Grafisch Lyceum R'dam
	Saxion Hogeschool	Lentiz

Wo	Hbo	Mbo
	Stichting Hogeschool Viaa	Albeda
	Zuyd Hogeschool	Scheepvaart en Transport Col-lege
		Zadkine
		ROC Da Vinci College
		Scalda
		Curio
		SG De Rooi Pannen
		Yonder
		SintLucas
		Koning Willem I College
		Summa College
		ROC ter AA
		ROC Gilde Opleidingen
		Vista College
		ROC Nijmegen eo
		Rijn IJssel
		Vonk

Legenda:

Kleur	Betekenis
	Onderwijsinstelling die door ons gevonden informatie heeft gevalideerd
	Onderwijsinstelling die door ons gevonden informatie NIET heeft gevalideerd

C. Integraal overzicht sportvoorzieningen

Kenmerk	SPORTS CENTRE DE BONGERD	SPORTCENTRUM VU AMSTERDAM	OLYMPOS	STUDENT SPORTS CENTER Tilburg
Instelling	Wageningen University	Vrije Universiteit Amsterdam	Universiteit Utrecht + Hogeschool Utrecht	Tilburg University
Type	Sportrechten / abonnement	Sportkaart / abonnement	OlymPas (all-in sportpas)	Abonnement (student, medewerker, extern), dagpassen
Eigen studenten prijs	€ 140 euro per jaar	€ 205 euro voor dalurenplus per jaar	€175 euro per jaar	€ 210 euro per jaar
Medewerkers prijs	https://www.wur.nl/nl/sports-centre-de-bongerd/zo-vraag-je-sportrechten-aan/medewerkers.htm	n.b.	€310 euro per jaar	€ 246 euro per jaar
Externen prijs	n.v.t.	€ 325 euro voor dalurenplus per jaar	€430 euro per jaar	€ 535 euro per jaar
Aantal leden	±7.000 leden	n.b.	±13.000 leden	n.b.
Beheerder	WUR (Sports Centre de Bongerd)	VU Amsterdam (SOZ)	Stichting USS Mesa Cosa	Tilburg University Sports Center (met Fontys, Avans)
Financieringsmix	Abonnementen, verenigingen, samenwerking bedrijven	Abonnementen, externe huur, VU-bijdrage, kantine, evenementen	Pasgelden, verenigingscontributies, verhuur, bijdragen onderwijsinstellingen	Abonnementen, zaalhuur, verenigingen
Aantal locaties	1 hoofdlocatie (Wageningen Campus)	Uilenstede + OZW gebouw	1 locatie met meerdere zalen/velden	1 hoofdcomplex + externe faciliteiten
Andere sporten (in tarief)	Breed aanbod, fitness, groepslessen	35 sporten, fitness, martial arts, groepslessen	Krachtsport, tennis, squash, klimmen e.a.	Dans, yoga, fitness, squash, tennis, zwemmen, schaatsen
Beschikbaarheid van trainers/begeleiders	Ja	Ja	Ja	Ja
Aanwezigheid van bijzondere faciliteiten	Sporthallen, velden, fitness, groepsstudio's	Fitnesszalen, dojo's, beachvolleybalvelden, tennispark	Klimwand Kalymnos, beachvolleybalveld, squashbanen, rugbyveld, all-weather tennisbanen, survivalbaan, hockey- en voetbalvelden, calisthenicsrek	Via samenwerking (oa IJsbaan, zwembaden)

Kenmerk	X	ACLO	Radboud Sport & Cultuur (RSC) / Gymnasion	UM SPORTS
Instelling	Technische Universiteit Delft	Rijksuniversiteit Groningen	Radboud Universiteit Nijmegen	Maastricht University
Type	X-abonnement (lidmaatschap), verhuur	ACLO Sportkaart, verenigingssport	RSC-abonnement, losse kaartjes, strippenkaart	Abonnement (maand, semester, jaar) + dagpassen
Eigen studenten prijs	€170 euro per jaar	€ 75 euro per jaar (excl. fitness)/ € 145 euro per jaar incl. fitness	€199 euro per jaar	vanaf €180 per jaar
Medewerkers prijs	€649 per jaar euro incl. fitness	€ 120 euro per jaar	€542,40 euro per jaar	vanaf € 276 euro per jaar
Externen prijs	€170 per jaar euro	n.v.t.	€355 euro per jaar (alleen overige studenten)	vanaf € 384 euro per jaar
Aantal leden	±16.000 leden	±21.000 studenten en ±2000 medewerkers	±17.000 leden	±7.000 leden
Beheerder	TU Delft / X	Stichting ACLO, i.s.m. RUG en de Hanze(deels onderwijsgebruik)	Radboud Sport & Cultuur (RU)	UM SPORTS (SSC Maastricht University)
Financieringsmix	Abonnementsgelden, verhuur, samenwerkingen	Sportkaarten, verenigingsbijdragen, huur	Abonnement, losse kaartjes, verhuur, verenigingen	Abonnement, dagpassen, verhuur, subsidies universiteit
Aantal locaties	1 (campus; studio's, zalen X1-X3, velden)	ACLO Sportcentrum (Zernike Campus) + diverse velden + locatie binnenstad	1	1 hoofdlocatie (P. Debyeplein 15), meerdere andere locaties
Andere sporten (in tarief)	Groepslessen, fitness, tennis, voetbal, beachvolley	Basis kaart: verenigingssporten, groepslessen, tennis, squash, padel, boulderen / aanvullende kaart: fitness	80+ sporten, fitness, tennis, squash, klimmen, boulderen	65+ sporten, klimwand, squash, groepslessen, fitness
Beschikbaarheid van trainers/begeleiders	Ja	Ja	Ja	Ja
Aanwezigheid van bijzondere faciliteiten	Meerdere sportzalen, velden, studio’s	Fitness, sporthallen, klimmuur, squashbanen, tennisbanen, padelbanen, sportvelden	2 sporthallen, fitness, squash, klimwand, boulderwand, atletiekbaan	Klimwand 11m, Body & Mind studio, spinning studio, fysiotherapie, zwemkorting Geusseltbad, korting Padel Plaza

Kenmerk	USC LEIDEN	USC AMSTERDAM	Erasmus Sport	BRESS
Instelling	Universiteit Leiden	Universiteit van Amsterdam	Erasmus Universiteit Rotterdam	Breda University of Applied University
Type	Abonnement (jaar incasso, flex) + losse toegang	USC Sportpas (maand, jaar), losse toegang	Sportpas (met/zonder fitness)	BRESS Sportpas / lidmaatschap
Eigen studenten prijs	€213,69 euro per maand (jaarincasso)	€234 euro per maand	€222 euro per jaar voor onbeperkte fitness	€ 128 euro per jaar
Medewerkers prijs	€338,40 euro per maand	€ 396 euro per maand	€189 per jaar	n.v.t.
Externen prijs	€507 euro per maand	€ 594 euro per maand	n.v.t.	€ 164 euro per jaar
Aantal leden	5.700 leden	±17.000 leden	±11.000 leden	n.b.
Beheerder	USC Leiden (SOZ / Universiteit Leiden)	USC (Universitair Sportcentrum, Amsterdam)	Stichting Erasmus Sport / EUR	Stichting BRESS i.s.m. BUas / Avans
Financieringsmix	Abonnementsgelden, verhuur	Abonnementen, losse kaartjes, zaalhuur	Sportpassen, verhuur, partners, EUR-bijdragen	Lidmaatschapsgelden, contributies, partners
Aantal locaties	Meerdere (Leiden, Den Haag)	5 locaties (ASC, Amstelcampus, Universum, etc.)	1	BRESS Breda
Andere sporten (in tarief)	55+ sporten, fitness, groepslessen, zwemmen	Fitness, squash, klimmen, groepslessen, martial arts	50+ sporten, groepslessen, zalen, velden	60+ sporten, fitness, groepslessen, squash, tennis
Beschikbaarheid van trainers/begeleiders	Ja	Ja	Ja	Ja
Aanwezigheid van bijzondere faciliteiten	Zwembaden (partners), IJshal de Vliet, meerdere campussen	Klimwand, meerdere fitnesslocaties, dojo's, sporthallen	Energieneutraal gebouw, fitness verdiepingen, horeca, kleedkamers	Fitness, sporthallen, squashbanen, buitenvelden

Kenmerk	DE HAAGSE HOGESCHOOL SPORT-SCHOOL	Deltion College + On Campus	SUMMA	STUDENT SPORTS CENTER EINDHOVEN
Instelling	De Haagse Hogeschool	Deltion College	Summa College	Technische Universiteit Eindhoven
Type	Sport- en fitnesspas	Gratis sporten via Deltion, clinics, VirtualGym-app + toegang tot On Campus (met Sportkaart)	Fitnessruimte en Dojo	Sportkaart / abonnement, losse toegang
Eigen studenten prijs	€ 139 euro per jaar	Gratis voor Deltion-studenten; via On Campus ca. €132,50 euro per jaar	Gratis	€130 euro per jaar (studenten TU/e, Fontys, universiteiten NL)
Medewerkers prijs	€ 219 euro per jaar	Gratis voor Deltion-medewekers	Gratis	€157 euro per jaar
Externen prijs	€ 139 euro per jaar	Externen via On Campus ca. €200 euro per jaar (fitness/zwemmen)	n.v.t.	€233 euro per jaar (student buiten TU/e/Fontys), alumni €349 euro
Aantal leden	n.b.	n.v.t.	±150 medewerkers en ±300 studenten	±13.000 leden
Beheerder	De Haagse Hogeschool	Deltion College + On Campus	Marcel Coolen	SSC Eindhoven (TU/e / Fontys), opm: beheerder is SSC zelf, volledig onderdeel van rechtspersoon TU/e. Fontys heeft hier geen hand in
Financieringsmix	Pasgelden, faciliteiten, samenwerkingen	Schoolfaciliteiten, samenwerkingen met On Campus, abonnementen en clinics	Wordt vanuit interne middelen betaald (oa HR voor personeel en met stagiaires voor studenten)	Sportkaart, verhuur, samenwerking verenigingen, subsidies: SSC is onderdeel van TU/e. genoemde andere bronnen zijn geldstromen van buiten TU/e. Fontys draagt bijv. ook bij zodat voor hun relaties zelfde tarieven gelden als voor TU/e Eindhoven
Aantal locaties	Sportcampus Zuiderpark + faciliteiten Haagse Hogeschool	1 hoofdlocatie (Deltion Campus) + On Campus Zwolle	1	1 hoofdfaciliteit + externe locaties:
Andere sporten (in tarief)	Fitness, balsporten, groepslessen, zwemuren, clinics	Fitness, zwemmen, yoga, voetbal, boksen, tennis, groepslessen	n.v.t.	70 sporten, 400 lessen per week

Kenmerk	DE HAAGSE HOGESCHOOL SPORT-SCHOOL	Deltion College + On Campus	SUMMA	STUDENT SPORTS CENTER EINDHOVEN
Beschikbaarheid van trainers/begeleiders	Ja	Ja	Begeleiding op afspraak, Los trainen tijdens openingstijden school 8-17 uur	Ja
Aanwezigheid van bijzondere faciliteiten	Topsporthal Sportcampus Zuiderpark, fitnessruimte	VirtualGym-app, toegang tot On Campus: 3 zwembaden, fitness, klimmuur, 14 sportzalen	n.v.t.	Gym, zwembad, externe ijsbaan, Wel reductie voor prijs leskaarten voor leden paardrij vereniging. rugbyvelden, mogelijkheid tot padel

Kenmerk	HAN SENECA
Instelling	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN)
Type	Abonnementen (jaar, maand), losse sportkaart
Eigen studenten prijs	€240 per jaar (student)
Medewerkers prijs	€280 per jaar (oud-medewerker); regulier HAN-medewerkers € 240 per jaar (bekostigd door de HAN)
Externen prijs	€365 per jaar (particulier); €45 per maand bij kort abonnement
Aantal leden	1200
Beheerder	HAN SENECA (HAN University of Applied Sciences)
Financieringsmix	Abonnementen, losse sportkaart, zaalhuur, fysiotherapie, clinics
Aantal locaties	1 hoofdcomplex (met fitness, zalen)
Andere sporten (in tarief)	Fitness, bootcamp, hartdlopen, boksen, yoga, spinning, groepslessen
Beschikbaarheid van trainers/begeleiders	Ja
Aanwezigheid van bijzondere faciliteiten	Fitnesscentrum, fysiotherapie, diëtiek, sportmedische keuringen, welzijnsprogramma, health checks, inloop-spreekuur huisarts 1 ochtend in de week